

VYDAVATELSTVÍ ČASOPISŮ MNŮ
VLADISLAVOVA 26
PRAHA 1 - NOVÉ MĚSTO

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

vojenská mysl

ŠESTNÁCTÝ ROČNÍK

1

Na pomoc studujícím v seminářích politické přípravy

Aktuální teoretické otázky počátečního období války

Generálmajor Jan Voštera

Mírová politika států Varšavské smlouvy v čele s SSSR a dobře vycvičené i soudobou technikou vybavené ozbrojené síly těchto států zabránily v posledním desetiletí několikrát vzniku třetí světové války. Jsou proto plně opodstatněné názory, že válka není nevyhnutelná. K tomu, aby tyto názory byly realizovány, je však třeba vyvinout další politické a vojenské úsilí. Současně platí i závěry marxismu-leninismu, že existence imperialismu vytváří stále živnou půdu pro rozpoutání lokální i celosvětové války.

Velmi nebezpečné pro obranyschopnost státu jsou proto různé pacifické názory, které mají jednoho společného jmenovatele — že „k válce z nejrozumnějších důvodů vůbec nedojde“. Proti těmto názorům je nutné bojovat a současně se na možnost vzniku a vedení války se vším úsilím a odpovědností připravovat v rámci celého státu, zvláště v ozbrojených silách.

V našich podmínkách je jednoznačně správné orientovat se na přípravu války, která bude od začátku světová, zahájená s překvapením prostředky jaderného napadení.

V této válce nabývá zásadního významu její **počáteční období** (dále POV), které bude nejtěžší, nejsložitější, nejrozhodnější oboustranně vedené a proto i nejničivější. Pozornost vojenských teoretiků, věnovaná tomuto období na Západě i na Východě, vyplývá tudíž z jeho složitosti i z požadavků vysoké náročnosti na přípravu a vedení války.

Cílem tohoto článku je objasnit základní principy POV s důrazem na jejich aktuální projevy v konkrétních podmínkách našich ozbrojených sil a teritoria.

Charakter počátečního období v minulých světových válkách

Všeobecně je možno říci, že POV, jeho úloha a význam v ozbrojeném zápase jsou v době míru v mnoha směrech již předem určeny nejvyššími politickými a vojenskými činiteli. Přitom se vychází z politických cílů války a způsobu jejího vedení a přihlíží se ke konkrétním zvláštěm vojenskopolitické situace. Složení ozbrojených sil, s nimiž každá strana vstupuje do války a způsob jejich činnosti v POV vyplývá z celkového strategického zámyslu a stupně pohotovosti k vedení operací.

V první světové válce se pod pojmem POV rozumělo období ode dne oficiálního vyhlášení války a všeobecné mobilizace

armády až do zahájení pohraničního sražení hlavních sil, rozvinovaných na válčišti podle válečného plánu. Hlavním obsahem tohoto období byla mobilizace, soustředění a strategické rozvinutí hlavních masy ozbrojených sil bojujících stran. Počáteční období války tedy v žádném případě nezahrnovalo výsledek pohraničních a tím méně dalších sražení bojujících stran.

Podle politické situace, úrovně hospodářského rozvoje, geografických podmínek a jiných faktorů, které působí na strategické rozvíjení, byla doba trvání POV pro každou zemi různá. Např. v Německu a ve Francii trvalo POV 16—17

dní. Ruská armáda dosahovala pohotovosti 15.—20. dne mobilizace u 50 % vojsk, 15.—27. den u 75 % a teprve 38.—40. den u 100 % povolávaných záloh.

Země, které mohly rozvinout hlavní síly v kratší době, mohly předstihnout protivníka v zahájení rozsáhlé bojové činnosti a získat celou řadu strategických výhod.

Podstata strategického úsilí v POV první světové války spočívala tedy v tom, aby byly zajištěny podmínky pro organizovaný vstup hlavní masy ozbrojených sil do války. Povšimnutí zasluhují vojska, která stála v tomto období v příhraničním pásmu, nebo která byla spěšně přesunuta k hranicím v předvečer války nebo v prvních jejích dnech. Jejich úloha spočívala v zásadě v ochraně strategického rozvinutí — v ruské armádě šlo o určitou formu průzkumných operací a v německé i francouzské armádě o útok s omezeným cílem.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že každá strana se snažila, aby spotřebovala co nejméně sil a nebyly oslabeny hlavní síly armády. To potvrzuje i skutečnost, že kvalita ozbrojených sil, s nimiž strany vstupovaly do války, nedovolovala, aby byl rozhodným způsobem změněn charakter počátečního období a jeho obsah.

V letech mezi první a druhou světovou válkou byl problém POV chápán zcela jinak. Prudké zvýšení bojových možností armád ukázalo, že příští válka si vyžádá rozvinutí masových armád a co do svých rozměrů bude světová, dlouhotrvající a koaliční. Nová kvalita ozbrojených sil a vzrůstající vojenskoekonomické možnosti vyspělých států vytvářely podmínky k tomu, aby v mírové době byly letecké, tankové a jiné svazky v takové pohotovosti, která agresorovi umožňuje jejich využití k překvapivému útoku bez předběžného vyhlášení války — tedy s překvapením.

Z těchto důvodů vojenští teoretikové ve svých úvahách mluvili již o počátečním období války, které může agresor začít překvapivým útokem, aniž vyhlásí válku. Přesto však nevyvodili zcela správné

závěry. Většina z nich uvažovala, že obsahem POV budou operace malých armád s omezenými cíli k zabezpečení strategického rozvinutí.

Druhá světová válka však potvrdila, že každá bojující strana má své POV, které závisí na úrovni rozvoje výrobních sil, možnostech a připravenosti ozbrojených sil k válce.

V nových podmínkách, ve kterých strany vstupovaly do války s rozvinutými hlavními silami, určovala se doba trvání POV okamžikem zahájení bojové činnosti a splněním bližšího strategického cíle války. V některých případech byl tento strategický cíl cílem prvního tažení a dokonce cílem války (Francie, Polsko).

Jinak tomu bylo s POV Velké vlastenecké války. Toto období bylo prvním údobím ozbrojeného zápasu hlavních sil, rozvinutých před zahájením války (na rozdíl od první světové války).

Proto POV nabylo mimořádně důležitého strategického významu. Jeho úloha v ozbrojeném zápase ohromně vzrostla. Nová kvalita ozbrojených sil se stala kalkulační plánovací kategorií POV. Toto období bylo buď částí prvního tažení nebo s ním tvořilo kompaktní celek; důkazem jsou plány útočných tažení hitlerovského velitelství v Polsku, Francii a v Sovětském svazu.

Z rozboru zkušeností druhé světové války vyplývají závěry o řízení ozbrojeného zápasu v POV.

Před vypuknutím války je třeba mít:

- dobře organizovanou zpravodajskou službu a tím i takové informace o situaci nepříteli, které vylučují možnost překvapivého úderu;

- stálou bojovou pohotovost sil a prostředků, nutných k odrazení vpádu nepříteli;

- velení musí disponovat takovými silami a prostředky, kterými by mohlo působit na průběh ozbrojeného zápasu již v POV.

Závěry ze zhodnocení POV druhé světové války jsou rozhodně velmi poučné pro hodnocení POV příští možné světové války.

Kvalitativní změny, které ovlivňují význam, úlohu a charakter POV v příští možné válce

Nejvýznamnější kvalitativní změna, která ovlivňuje význam, úlohu a charakter POV v příští možné válce, je politická a třídní podstata a z ní vyplývající cíle války.

Půjde o rozhodující třídní střetnutí dvou protistojících společenských systémů, které mají dostatek materiálních technických a vojenských prostředků.

Ostrý třídní charakter nové světové války bude určovat nesmiřitelnost a rozhodnost politických i vojenských cílů válčících stran.

Imperialistická koalice se bude snažit způsobit porážku ozbrojeným silám a rozrušit objekty v hlubokém týlu socialistických států, likvidovat jejich společensko-politický aparát a podrobit si národy těchto států.

Socialistické státy v čele s SSSR budou nuceny pro ochranu vymozžeností svých národů postavit neméně rozhodné cíle, směřující k plné porážce ozbrojených sil nepřítelů a dezorganizaci jeho hlubokého týlu, k potlačení vůle k odporu, k poskytnutí pomoci národům v jejich osvobození od kapitalistického vykořisťování a ke konečnému a úplnému zničení kapitalismu.

Rozhodnost vojenských a politických cílů válčících stran a zcela nové prostředky ozbrojeného zápasu — prakticky s neomezeným dosahem — povedou k rozšíření ozbrojeného zápasu téměř na všechny kontinenty světa. Území každého státu může být napadeno jadernými údery. Nezávisle na tom, bude-li na území těchto států probíhat bojová činnost pozemních vojsk nebo ne, promění se tato území ve válčiště. Rozšíření ozbrojeného zápasu na celou hloubku území protistojících koalic povede prakticky k setření hranic mezi frontou a zápolím. Přitom současně možnosti ničení raket za letu, využívání kosmu pro průzkum a možnosti rušení kosmického průzkumu nepřítelů již nyní umožňují rozšíření ozbrojeného zápasu do kosmického prostoru.

Množství zásob jaderných zbraní ve výzbroji protistojících koalic, objektivně

možnosti masového použití jaderných zbraní, analýza i srovnání všech těchto faktorů s dostatečnou určitostí svědčí o tom, že budoucí světová válka bude jadernou. **Vznikne-li v podmínkách našeho válčiště, s největší pravděpodobností bude jaderná od jejího začátku.** Agresor ji zahájí s maximální snahou o překvapení. Jaderné zbraně budou hlavním prostředkem napadení. Očekává od nich a jejich účinků zvrácení nepříznivého poměru sil v jeho prospěch.

Nejtypičtější pro POV je **maximální hustota použití jaderných prostředků v tomto období oběma koalicemi na celou hloubku území** — s důrazem na nejdůležitější válčiště. Tím naše válčiště bezesporu je.

Všechno tedy hovoří pro to, že příští světová válka bude válka mnohamilionových ozbrojených sil s ohromným množstvím složitě techniky, s rozhodujícím vlivem raketových jaderných zbraní na průběh i výsledek války. Dobu trvání takové války určí v zásadě množství prostředků boje a ozbrojených sil i dovedné jejich použití.

A právě tyto prostředky dovolují nyní ve velmi krátkém čase rozrušit základní průmyslové objekty, v základě narušit vojenskoekonomický potenciál nepřítelů, způsobit rozhodující porážku jeho ozbrojeným silám, paralyzovat státní i vojenské řízení a vyřadit z války hlavní členy nepřátelské koalice — to znamená dosáhnout základních cílů války. Proto má tedy POV takový rozhodující význam, protože uvedených cílů války může být dosaženo již v něm. Znamená to, že **válka může skončit v rámci POV — to nikdy dříve možné nebylo.**

Rozbor obsahu, cílů a charakteristických rysů počátečního období raketové jaderné války

Zásadní změna úlohy a obsahu POV je rovněž jedním z charakteristických rysů světové jaderné války.

Pod pojmem POV je třeba rozumět zvláště důležité údobí vysoce aktivní a rozhodující bojové činnosti všech druhů ozbrojených sil s cílem zničit strategické jaderné prostředky napadení nepřítelů, rozbít uskupení ozbrojených sil na válčištích, narušit nejdůležitější ekonomické objekty, rozrušit centra vojenského a

administrativního řízení a ovládnout nejdůležitější prostory nepřítelů.

Hlavním obsahem počátečního období jaderné války budou dříve splánované a připravené jaderné údery raketovými vojsky strategického určení, dálkovým letectvem a raketovými ponorkami a vedení strategických útočných operací svazy různých ozbrojených sil na válčištích s rozhodující úlohou jaderných zbraní — s cílem zmocnit se strategické iniciativy a splnit bližší strategické cíle.

Souběžně s těmito operacemi bude probíhat aktivní bojová činnost k obraně a ochraně týlu státu i uskupení ozbrojených sil před jadernými údery nepřítelů. Vážnou úlohu v rámci této činnosti mají vojska protivzdušné obrany státu, která musí odrazit úder letectva a raket nepřítelů a tím zabezpečit životaschopnost státu i bojeschopnost ozbrojených sil.

Cíle jaderné války lze splnit v průběhu prvního strategického jaderného úderu, kdy všechna následující činnost ozbrojených sil bude spočívat v okupační činnosti. POV v daném případě může být nejen rozhodující, ale vůbec jediné období jaderné války. Takovou variantu vývoje událostí nelze vyloučit. Nemůže nám však sloužit k základní orientaci našich příprav. Všichni se musíme orientovat na nejsložitější případ nejen zahájení, ale i vedení příští války — který samozřejmě nepředvídá její zakončení již v POV.

Přesně stanovit dobu trvání POV je velmi obtížné. Je to doba od vzniku války do splnění bližších strategických cílů. Bude jistě záviset na připravenosti zemí a jejich ozbrojených sil i na vzájemném poměru sil. Rozhodujícím způsobem však na výsledku prvního hromadného strategického jaderného úderu a rychlosti rozvinutí a výsledků prvních frontových operací.

Uvědomíme-li si možnou obsahovou náplň do splnění bližších strategických cílů na našem válečném, pak doba trvání POV nepřesáhne s největší pravděpodobností dobu několika týdnů, po nichž nastane další období vedení války.

Cíle POV budou krajně rozhodné a především budou řešit tyto hlavní úkoly:

- zničit prostředky jaderného napadení nepřítelů a zásoby jaderné munice,
- odrazit útok nepřítelů ze vzduchu i na zemi,
- zásadně narušit činnost vojensko-ekonomických objektů a oblastí,
- rozbít rozvinutá nebo rozvíjející se strategická uskupení na hlavních strategických směrech válečného, dezorganizovat státní a vojenské řízení,
- znemožnit mobilizaci i strategické rozvíjení dalších sledů ozbrojených sil,
- rozrušit komunikace,
- ovládnout nejdůležitější politické i ekonomické oblasti nepřítelů.

Splnit tyto úkoly je možné za maximálního využití všech prostředků napadení, především všech raketových jaderných zbraní strategického určení se současnou krajně rozhodnou a vysoce aktivní bojovou činností všech druhů ozbrojených sil.

Jakékoli zdržení v rychlém rozvinutí rozhodující bojové činnosti v POV by mělo těžké, ne-li katastrofální následky.

Pro POV, pokud jde o jeho vznik a zahájení, budou typické v našich podmínkách nenadálosti, snaha o maximální překvapení ze strany nepřítelů, obrovský rozsah působení sil a prostředků v prvních minutách, hromadné úderové na hlavní uskupení vojsk, politická a ekonomická centra, spojovací a komunikační uzly, sklady a přepravy a řadu dalších důležitých cílů na celém státním území. Typické bude rovněž to, že z hlediska vojenských opatření POV zahájí vojska prvního operačního a ve vyšší míře prvního strategického sledu — s počty lidí a výzbrojí, kterou mají v míru — za krajně složité, nejasné a rychle se měnící situace.

Závěrem k této části chci říci, že POV je základní rozhodující a v některých případech i jediné období války. Hlavní význam mají v tomto období úderové raketových vojsk strategického určení a strategické útočné operace na válečných, které mohou zabezpečit zásadní narušení ekonomické moci nepřítelů, rozbít jeho ozbrojené síly a konečně podlomit jeho vůli k dalšímu odporu.

Uvažujeme-li, že nenadálé použití raketových jaderných prostředků může mít vliv dokonce na výsledek války, nelze v žádném případě počítat se šetřením sil a prostředků v POV a spoléhat na to, že mobilizačně bude možno úsilí v dalších obdobích zvyšovat, jak tomu bylo v minulých válkách. Výsledek války, zahájené a vedené v těchto podmínkách, ovlivní stupeň efektivnosti použití těch sil a prostředků, které jsou v pohotovosti k bojové činnosti se zahájením války.

Je proto samozřejmé, že na základě uvedených faktů každý stát včas určuje hlavní způsob vedení budoucí války, aby do ní vstupoval s připravenými plány činnosti. V nich se nejpodrobněji určuje způsob činnosti v POV — nejen proto, že činnost pro další období války nelze v podrobnostech předvídat, ale právě pro rozhodující význam POV.

Zásady operací POV v našich podmínkách a úloha hlavních druhů vojsk

Způsoby vedení bojové činnosti se principiálně liší od minulých válek. Přes rozhodující úlohu raketových vojsk lze dosáhnout úspěchu jedině součinností všech druhů vojsk.

Zásadní význam má průzkum, zvláště v období před zahájením války a v prvních minutách a hodinách POV.

Průzkum ve strategickém rozsahu musí dát **včas a jednoznačně konkrétní údaje o přípravách nepřítele k zahájení agrese**. Bez nich není myslitelná včasná příprava nutných protipatření a tím i úspěšné odrazení agrese nepřítele, uchopení strategické iniciativy a přechod k aktivnímu plnění stanovených úkolů.

Nezjištění příprav nepřítele by mělo katastrofální následky a pravděpodobný neúspěch v celé válce.

Průzkum v operačním a taktickém rámci musí sledovat a dát včasné a konkrétní údaje o operačně taktických a taktických jaderných prostředcích a o cílech, na jejichž zničení nebo umlčení závisí úspěšné zahájení a vedení první útočné operace ve vysokých tempech.

Složitost spočívá v tom, že většina uvedených cílů je velmi pohyblivá a přitom jejich přesné koordináty tvoří základ možnosti vlastních raketových jaderných prostředků i letectva v prvním hromadném i dalších jaderných úderech. V této souvislosti ponese zřejmě největší tíhu vzdušný průzkum, a proto na jeho vycvičenost a připravenost je třeba klást zvlášť velký důraz.

Cíle operací pozemních vojsk se budou řešit řadou střetných bojů a sražen. S plným využitím výsledků strategických a operačních jaderných úderů je nutno rychle, energicky a směle přenést úsilí bojové činnosti na území nepřítele a rychle pronikat na směrech ke splnění konečného cíle operace.

Taková činnost nejlépe zabezpečí doslovné „drobení“ vojsk nepřítele, která zůstanou po prvním hromadném úderu bojeschopná a vytváří podmínky pro jejich postupné a úplné zničení.

V našich podmínkách je třeba již v míru mít na vysokém a stálém stupni bojové pohotovosti ta vojska, se kterými se počítá pro okamžité zahájení bojové činnosti.

Jaké jsou **nejtypičtější rysy bojové činnosti** v prvních minutách a hodinách POV?

Vojska se stálou bojovou pohotovostí doslova ihned zahájí bojovou činnost,

nejrozhodnějším způsobem pronikají na území nepřítele, jednoznačně samostatně, směle až drze využívají mezer ve frontě, nezdržují se likvidací průzkumných prvků a prvosledových útvarů divizí nepřitele a s využitím zpráv průzkumu a vlastních jaderných úderů pronikají do maximální hloubky sestavy i území nepřítele. Důležité je, že tato vojska nebudou čekat, aby vyrazila společně, z jedné čáry do bojové činnosti. **Jakmile útvarů a svazek co nejrychleji dosáhnou bojové pohotovosti svých vojsk, vyrazí k plnění bojového úkolu**, s využitím vší vojenské chytrosti proniká sestavou nepřítele s cílem dosáhnout jeho postupného zničení. Nelze v žádném případě zlehčovat a zjednodušovat obsahovou náplň bojové činnosti v prvních hodinách války; ale tento způsob, související s rozhodností, samostatností, iniciativou a rychlostí musí být vojsky pro toto období jednoznačně zvládnut a uplatňován. **Vojska zaujmají bojovou sestavu postupně až v průběhu bojové činnosti**. Je to vše složité, ale na druhé straně se vytvářejí velké předpoklady k dosažení úspěchu a tím k zachvácení a udržení i operační iniciativy.

Tento způsob vedení bojové činnosti je velmi náročný na velení. Zdaleka si nelze představit, že v prvních minutách POV bude tuhá centralizace velení. Naopak, typická bude značná, i když dočasná decentralizace velení. Jednotlivé stupně budou postupně dosahovat bojové pohotovosti ve stanovených místech. Tím, že **štáby útvarů a svazků budou přejímat velení postupně**, z chodu — tedy v pohybu za svými vojsky — postupně se budou orientovat ve vzniklé situaci a teprve potom uplatňovat svůj vliv na vedení bojové činnosti. Štáb armády po dosažení pohotovosti na určeném místě rovněž postupně přebírá velení. Je pravděpodobné, že prvořadou pozornost v prvních hodinách velení bojové činnosti nebude věnovat prvosledovým svazkům (s problematikou boje se budou muset v prvních hodinách vyrovnat velitelé prvosledových svazků), ale útvarům a svazkům vševojskovým i druhů vojsk, které přicházejí z hloubky s cílem vytvořit jim nejlepší podmínky k rychlému a hladkému zasazení. Prvořadou pozornost v této fázi musí věnovat armádní raketové brigádě, včasnému dosažení její pohotovosti a připravenosti plnit úkoly ve prospěch bojujících vojsk. To zna-

Operační umění a taktika

mená, že štáb armády by se orientoval při přejímání velení zásadně směrem dozadu, tj. na svazky a útvary ve druhém sledu. Bude se snažit převzít velení právě ve prospěch prvosledových vojsk — zabezpečit zasazení a podporu těmi prostředky, které mají pro úspěch na frontě rozhodující význam. Bude trvat pravděpodobně několik hodin, než štáb armády převezme velení v plném rozsahu. Obdobně tomu bude i na stupni frontu. I když snahou všech stupňů velení bude převzít velení co nejrychleji, v podmínkách zahájení války s překvapením to nebude zřejmě možné. V této obtížné fázi vedení bojové činnosti není třeba zvlášť zdůrazňovat význam a potřebu kvalitního spojení, které musí velení jednoznačně zabezpečit.

Typické zvláštnosti činnosti některých druhů vojsk a služeb POV

RAKETOVÉ VOJSKO. Podstatný rozdíl je mezi RV strategického určení a RV operačně taktického a taktického určení. Zatímco u prvního je pohotovost minutová, u druhého je až několikahodinová. Bude tedy zřejmě velmi obtížné, ne-li nemožné (uvažujeme-li o variantě zahájení války agresorem s překvapením) ujednotit zahájení prvního hromadného úderu oběma druhy RV k jednomu času.

Podíl operačně taktických prostředků RV v prvním hromadném úderu je nevýhodný — uvažujeme-li, že strategické prostředky působí až od určité čáry v hloubce území nepřítele. To vyžaduje již v míru řešit obsahovou náplň činnosti, která souvisí s všestranným urychlením dosažení bojové pohotovosti raketového vojska.

To předpokládá:

- rozložit rakety do různých stupňů taktické pohotovosti;
- včas přisunout hlavice v návaznosti na přípravu raket;
- optimálně dislokovat a nejvýhodněji volit ostatní prostory, které RV zaujmají po vyhlášení bojového poplachu;
- vyčleňovat zvláštní skupiny pro odběr raket, KRPH a hlavice;
- dosáhnout návaznosti technické přípravy u oddílů (arb a frb) a prtz.

Rezervy v této oblasti rozhodně jsou a je jich třeba plně využít k maximálnímu zkrácení časového rozdílu mezi strategickým úderem a možností úderu operačně taktických prostředků.

Složitost je ovšem i v tom, že rakety se přepravují jednotlivě, v různých časových intervalech. To by znamenalo čekat, až bude dosaženo plánovaného množství pro spoluúčast v prvním hromadném úderu.

Tomu ovšem brání takové cíle, jako postupně odhalované ZHN nepřítel, které vyžadují okamžitý úder.

Problematika RV v POV vyžaduje velmi usilovné studium k dosažení konkrétního reálného řešení použití raketových vojsk v našich podmínkách.

POUŽITÍ VZDUŠNÝCH SIL LETECKÉ ARMÁDY. Letecká armáda plní v POV dva základní úkoly:

- odráží hromadný úder nepřítele spolu se silami a prostředky armády PVOS a sousedů;
- účastní se hromadného úderu.

První úkol je třeba plnit okamžitě silami, které jsou v pohotovostním systému; ostatní síly třeba uvést do bojové pohotovosti co nejrychleji. Zásadní je otázka součinnosti s prostředky APVOS a PVO polních vojsk. Většina stíhacího letectva letecké armády bude odrážet hromadný úder a jen část bude plnit jiné úkoly ve prospěch polních vojsk. Význam má rozmístění stíhacího letectva, které musí odpovídat současně potřebám dalšího vedení operace pozemními vojsky.

Těmto úkolům musí odpovídat i organizace velení a navádění stíhacího letectva

— na VS letecké armády společně VS PVO frontu;

— PVS stíhací letecké divize na VS vševojskové armády na směr hlavního úderu frontu;

— společné umístění součinnostních orgánů z VS letecké armády a sborů PVOS a konečně těsná součinnost mezi SL a PLRV.

Průběh POV má i zde řadu složitostí, které spočívají

- ve společné činnosti všech sil a prostředků na poměrně malém prostoru (v přífrontovém pásmu). PVO vojsk se uvádí do pohotovosti postupně, zatímco systém PVOS na tomto území má již velení a většinu sil rozvinutou. Problémy spočívají ve sladění velení a součinnosti v tomto prostoru při postupně narůstající společné činnosti a v řešení, jaké konkrétní síly vojskové PVO rozvinout na území státu vzhledem k maximální účasti na odrážení prvního hromadného úderu a které nerozvinovat vzhledem k předpo-

kládané činnosti ve prospěch polních vojsk vně území státu;

— v udržení velení prostředkům PVO vojsk, které s polními vojsky po zahájení operace vycházejí z území a prostředkům PVOS, které opouštěné území polními vojsky dále brání. Jde v podstatě o zachování kontinuity protivzdušné obrany a pomoci, kterou prostředky PVOS musí poskytovat polním vojskům;

— v konkrétním řešení PVO objektů na území státu na základě zásady, že nelze bránit všechny důležité objekty. Během POV se důležitost objektů bude zákonitě měnit, budou přibývat nové a dřívější budou na významu ztrácet;

— v otázce životaschopnosti systému PVOS, neboť mírová letiště, postavení RTV a PLRV jsou jistě nepříteli známa a jestliže by nebyla promyšlena a přijata konkrétní opatření, mohla by být PVO od samého začátku ochromena. Velký význam v této souvislosti má důmyslné maskování (operační a taktické) a klamání.

Zabezpečit je nutné i možnost změny postavení a skrytý systém RTV. Síly a prostředky PVO musí bojovat i v podmínkách silného radiálního, chemického nebo biologického zamoření. V kritických minutách a hodinách nesměj odejít z míst, ze kterých vedou boj proti letectvu nepříteli. Na jejich úspěšné činnosti závisí zachování bojovosti ostatních vojsk. Proto musí být v těchto prostorech již předem připravena ta opatření, která umožňují vést bojovou činnost prostředky PVO a velet jim i při vysokých úrovních zamoření,

— v zabezpečení manévru.

Sestava PVOS a v něm zvláště PLRV nemůže být v zásadě jiná, než je v míru; dlouhá doba jejího zaujímání na jiných místech a přestávka v bojové činnosti by vedly ke značnému oslabení PVO. V každém případě je účelný manévru postupně, malými částmi, do blízkých prostorů, pokud nebude čas na něj předem.

Druhý úkol, vzhledem ke krátkosti času na úder při překvapení napadení, vyžaduje vysokou pohotovost letectva. Proto stojí za úvahu potřeba řešit stálou pohotovost i části stíhacího bombardovacího letectva se všemi důsledky, které to s sebou nese.

Letectvo musí začít plnit tento úkol z mírových letišť s maximálním úsilím ve velmi krátké době.

Tento požadavek je samozřejmě dán i schopností změnit letiště — přesun na záložní. Současně musí být urychleně uve-

deno do pohotovosti letiště operační.

Problém spočívá v zachování bojovosti letectva, tj. v rozptýlení letounů na mírových letištích, ve schopnosti rychle opustit mírové letiště, ve schopnosti v nejkratší době přistát na záložním nebo operačním letišti, v rychlém připravení těchto letišť k provozu, ve vyřešení problému zásobování na nich (zejména LPHM, střelivem a technickým materiálem).

V činnosti letectva v POV je složité překonávat nepřátelskou PVO s cílem zabránit vysokým ztrátám. Proto jedny z prvních úderů raketového vojska musí být na prvky PVO nepříteli; účinně s nimi může bojovat i vlastní letectvo. Pro vlastní letectvo je třeba připravit úkoly a cesty k jejich splnění tak, aby nepřátelská PVO měla podstatně ztíženou situaci; kromě toho je nutné zajistit solidní stíhací ochranu zvláště důležitých letů.

Velmi obtížným úkolem během vedení operace je zabezpečení letištního manévru a zajištění přísunu LPHM, střeliva a technického materiálu. Letištní stavební prapory mají omezenou kapacitu, a proto bude nutné, aby svazky vševojskové armády zachvátily letiště nepříteli pokud možno neporušená. Tyto úkoly mohou plnit i jiné prvky sestavy — ženijní vojsko, výsadky, průzkumné skupiny atd. Mít dostatek vhodných letišť, zabezpečit na nich provoz a bojovou činnost, zabezpečit, aby letectvo nezůstávalo vzadu a mohlo co nejvíce podporovat pozemní vojska — bude jedním z velmi složitých úkolů.

Mimořádnou pozornost zasluhuje i náhrada spotřeby LPHM a střeliva při velkém úsilí letectva a jejich přísunu při postupném vzdalování se od základen.

Velení letectvu v tomto složitém období musí být až do zaujetí konečné sestavy nepřetržitě a zabezpečovat plnění úkolů i při změnách situace, které nutno očekávat vzhledem ke snaze nepříteli vyřadit z činnosti vlastní letectvo i prvky velení a navedení. Systém velení a navedení je nutno mít připraven, aby bylo zabezpečeno nepřetržitě velení při přechodu na záložní nebo operační letiště a v konečné své fázi odpovídalo potřebám bojové činnosti letectva ve prospěch polních vojsk.

VÝSADKY. V POV mají velký význam pro úspěšné řešení počátečních bojů a sražen.

Napomáhají nejen prvnímu sledu pozemních vojsk bezprostředně plnit jejich

úkoly, ale působí velmi účinně v hlubokém týlu nepříteli, kde i taktický výsadek energickou, smělou a drzou činností nahradí hodnotu jednoho i více svazků vlastních vojsk. Naši velitelé a štáby musí v této souvislosti používat výsadky daleko aktivněji, nebát se širokého prostoro-
rového rozmachu výsadkovou jednotkou v týlu nepříteli a takovou činnost všestranně zabezpečovat.

OCHRANA VOJSK PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ. K ochraně vojsk a týlových objektů proti účinkům ZHN se v míru připravují a předávají vojskům příslušné pokyny, které stanoví hlavní opatření

- do zahájení bojové činnosti,
- při rozvinutí vojsk,
- v průběhu bojové činnosti.

Současně určují síly a prostředky k jejich plnění.

K zabezpečení včasného varování vojsk před radioaktivním, chemickým a biologickým zamořením a k informování podřízených [v nutném rozsahu] o skutečné radiační a chemické situaci se vytváří „Síť radiační informace“ na stupni front pro podřízené svazy a frontové svazky a útvary, na stupni armáda pro její podřízené svazky a útvary. Na stupni svazek — útvar se radiační informace předává po velitelské síti mimo veškeré pořadí. Tohoto způsobu je možno podle potřeby využít na všech stupních velení.

V nejkratší době po opuštění posádek se aktivuje s využitím sil a prostředků chemického vojska vojskový systém (VRHS) pro zjišťování parametrů jaderných úderů, sledování a vyhodnocování radiační a chemické situace — včetně radiační skupiny frontu a armád.

Vliv POV na úlohu a přípravu teritoria

Všeobecnost války vytváří zcela nový vztah mezi frontou a zápolím.

V důsledku možnosti napadnout již od prvního okamžiku války celé území nejen jednoho státu, ale celé koalice států, mizí prakticky rozdíl mezi frontou a zápolím. V určitém smyslu — kromě jiného v důsledku pravděpodobnosti použití větší kilotonáže — bude na teritoriu situace daleko tíživější, než na frontě. Možnosti zahájení války s překvapením a význam jejího POV vyžadují spolehlivou přípravu a obranu zápolí již v míru.

Tak jako základní podíl ve vedení bojové činnosti ponese mírová vojska,

Vzájemné povinnosti polních vojsk a teritoria spočívají v tom, že

— při odstraňování následků napadení ZHN u vojsk a týlů polních vojsk na teritoriu musí v případě potřeby poskytnout pomoc i CO svými silami a prostředky;

— v nutných případech pro odstraňování následků napadení ZHN v kategorizovaných objektech (průmyslová centra, velká sídliště apod.) může velitel frontu vydělit potřebné síly a prostředky (útvar — svazek). Nesmí to však být na úkor úsilí polních vojsk ke splnění stanoveného bojového úkolu.

MATERIÁLNÉ TECHNICKÉ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ. Vzhledem k tomu, že vojska, která vstupují v prvním sledu do bojové činnosti mají pohyblivé zásoby na plných počtech, nejsou v prvních hodinách POV vcelku zvláštní problémy.

Uspokojivě je řešeno v této fázi — v prvních hodinách války — i zdravotnické zabezpečení využitím maxima léčebných zařízení v příhraniční zóně teritoria.

Vážné problémy vznikají však již v prvních dnech, kdy vojska se od svých základů vzdalují a mobilizované prostředky přísunu nejsou ještě s to potřebný přísun zabezpečit. Zvlášť citlivě se tento problém odráží v oblasti zásobování PHM, munice a včasného odsunu raněných.

Velký význam má samozřejmě vytvoření zásob v míru — vhodně umístěných tak, aby byla zabezpečena jejich ochrana, možnost rozptýlení a přísun bojujícím vojskům.

tak i jedině reálná budou na teritoriu ta opatření, která jsou dnes promyšlena, plánována a lidmi i materiálem zajištěna. Spolehat na to, že teprve v průběhu POV se začnou připravovat a řešit opatření k zabezpečení činnosti teritoria, je naprosto nemyslitelné. To se zvlášť výrazně projevuje u takového státu, jakým je ČSSR — v přímém dotyku a tedy i ohrožení nepřítel, s vysokou koncentrací obyvatelstva, ekonomických i vojenských objektů a zařízení na poměrně malém a omezeném prostoru.

Hlavní úkoly a požadavky, kladené na zápolí v POV, je třeba vidět v jednoznačném a prvořadém zabezpečení činnosti

vojsk na frontě, protože tam se s konečnou platností rozhoduje o úspěchu nebo neúspěchu vedení války. A tak, i když život a veškerá činnost na teritoriu budou probíhat ve velmi složité a tvrdé situaci, přece všechno prvořadě úsilí z hlediska obnovy sil a prostředků musí jít nejdříve ve prospěch fronty.

Úkoly budou proto spočívat v zabezpečování lidských i materiálních zdrojů, v co nejrychlejší zavedení pořádku v celostátním rozsahu po jaderných úderech nepřítelů, v zabezpečení mobilizace, která bude zcela bez pochyby probíhat ve velmi složitých podmínkách — zvláště radiální situace. Proto jen vysoce promyšlená a při tom krajně jednoduchá mobilizační opatření, dnes již splánovaná mají naději na úspěch. Pro první hodiny a dny POV je tato činnost teritoria (mobilizace) ve prospěch fronty vůbec nejvážnější. V míru může stát držet takovou armádu, která je nejnужněji potřebná k zahájení bojové činnosti; značné síly se vytvářejí až mobilizačně.

Na nich pak závisí schopnost stupňovat úsilí na frontě a nahradit vzniklé ztráty na lidech a materiálu. Proto nejen vojenská teritoriální velitelství, ale doslovně všechny státní a společenské organizace musí věnovat v prvních hodinách a dnech všechnu svou pozornost, um a úsilí včasnému a kvalitnímu zmobilizování těch útvarů, svazků a zařízení, jejichž bojovost na zmobilizování závisí.

Další úsilí v tomto období spočívá v zabezpečení přechodu mírové ekonomiky státu na válečnou. Tato oblast činnosti teritoria je velmi složitá a v protikladu k potřebám dlouhodobá.

Z vojenského pohledu nutno orientovat tento přechod na zabezpečení co nejrychlejší návratnosti vši poškozené bojové techniky na frontu.

Proto požadujeme především co nejrychlejší rozvinutí opravárenských zařízení a zabezpečení jejich akceschopnosti, protože jejich činnost může v POV náhrady ztrát na frontě uspokojit.

Rozhodně nelze očekávat, že by se v průběhu POV objevila na frontě nově vyrobená bojová technika ze závodů, které mají přejít na válečnou výrobu.

* * *

Další oblast úkolů na teritoriu v POV spočívá v organizování komplexní ochrany a obrany životně důležitých objektů, center a oblastí před nepřátelskými úder-
ry. To znamená v podstatě organizaci:

- protivzdušné a protiraketové obrany;
- likvidace výsadek a diverzních skupin,
- odstraňování následků úderů ZHN, radiální a hlásné služby,
- civilní obrany, evakuace apod.,
- v rámci vojenských potřeb pak zabezpečení přesunu vojsk vlastních i spojeneckých, materiálu a techniky; vůbec zabezpečení potřeb polních vojsk i spojeneckých, pokud jsou na území teritoria.

Základní aktuální problém v přípravě teritoria nutno spatřovat v dosažení vysoké pohotovosti teritoria a v účinném systému jeho řízení.

Při tom je třeba vycházet z toho, že i když příští válka bude mít výhradně koaliční charakter, je příprava teritoria záležitostí národní, kterou je nutno řešit podle našich potřeb, na základě našich konkrétních možností a podmínek.

Tato oblast, spolu s řešením některých otázek naší vojenské doktriny, nabývá strategického charakteru, protože obrana a ochrana země je součástí strategické činnosti.

Řešení tohoto hlavního úkolu — obrany a ochrany — záporně ovlivňuje řešení vojenské činnosti (např. evakuace kategorizovaných míst, organizovanost a plynulost doplňování ozbrojených sil) a má proto vysoké nároky na organizaci a přípravu vojenských teritoriálních orgánů.

Jediným měřítkem musí být účinnost všech plánovaných opatření za války.

Požadavek účinnosti nedovolí vytvářet ani ménit nebo zavádět za války jiné způsoby řízení, než v praxi zaběhnuté a hlavně osvědčené.

Požadavkem je vytvořit i maximální předpoklady k samostatnému řízení vojenské činnosti v jednotlivých územních celcích pro případ, že centrální řízení bude narušeno. Všechna opatření musí být v takovém případě řešena v duchu jediného zámyslu a k zabezpečení hlavních úkolů.

V oblasti ochrany teritoria je nutné odstranit zbytečnou duplicitu, především v systému uvědomování (např. o radiální situaci na teritoriu) a v možnostech zasadit síly a prostředky a centrálně řídit likvidaci následků po úderech ZHN nepřítelů.

V rámci této oblasti je ještě celá řada aktuálních otázek přípravy teritoria — materiálně technického rázu — kterým bude nutné věnovat zvýšenou pozornost.

Je to především řešení požadavku in-

tegrace spojovacích cest jako základního předpokladu k zavedení a účinnému uplatnění mechanizace a automatizace sběru informací a velení, administrativního řízení a plánování, opatření k obraně a ochraně na teritoriu, zabezpečení dopravy, zejména přesunů vojsk apod.

Tak, jako v problematice polních vojsk i v teritoriu je jednou z nejsložitějších otázek získání včasných a konkrétních údajů o radiační, chemické a biologické situaci — tj. údajů pro velení teritoriálních orgánů a v této souvislosti pro řešení ochrany.

Na úseku pohotovosti systému pro zjišťování údajů o napadení území státu je nutno řešit:

- zabezpečit včasné zaujetí pozorovacích stanovišť pozorovateli TRHS;

- rychle aktivovat spojovací prostředky k zabezpečení předávání informací o napadení na všech stupních, včetně vysílání radiační výstrahy — v souvislosti se zaujetím plánovaných míst velení MVS a organizací radiačních středisek.

Velmi složitá je otázka **návaznosti určení mírového systému na systém TRHS**, jehož doba pohotovosti je několikahodinová. Je tedy třeba řešit překlenutí této časové normy a stanovit

- jakých mírových sil a prostředků k tomu využít;

- volbu a přípravu dočasných pozorovacích stanovišť;

- systém spojení v průběhu změn velitelských stanovišť.

Závěry z charakteru a vedení operací POV pro přípravu ozbrojených sil ČSSR

Příští světová válka a zvláště její počáteční období přináší specifické požadavky na řadu oblastí přípravy našich ozbrojených sil. Tyto požadavky spočívají:

- v udržování vysoké bdělosti, ostražitosti a připravenosti našich sil. Je třeba počítat s možností nenadálého napadení. Proto musíme sledovat pečlivě vývoj vojenskopolitické situace a přípravy nepřitele k válce, protože jsme v prvním operačním sledu vojsk států Varšavské smlouvy;

- ve zdokonalování a udržování vysoké, přitom však diferencované, bojové pohotovosti v souladu s konkrétními podmínkami a úlohou ČSLA;

- v kalkulaci, že operace POV v zásadě povedou mírová vojska. Tomu musí

K zabezpečení součinnosti s CO je nutno řešit včasné aktivování součinnostního spojení a zaujetí plánovaných míst TRHS styčnými orgány CO.

Na úseku uvědomování a ochrany vojsk a teritoria řešit

- včasné získání informací o zamoření území při nástupu mobilizačních doplňků a získání přehledu o jejich ozáření;

- uvědomování doplňků o změně regulačních míst a přijímacích středisek v důsledku konkrétní radiační situace;

- zabezpečit doplňky při nástupu k vojenským útvarům, jejich vybavení ochrannými prostředky a usměrnění přesunu k útvarům podle zamoření;

- včasné předávání zpráv o bezprostředním radioaktivním a chemickém nebezpečí vojskům za přesunu (převozu) a v prostorech denních odpočinků (soustředění);

- rychlou změnu stanovišť pořádkové a regulační služby na základě os přesunu;

- včasné zabezpečení informací ve prospěch evakuovaného obyvatelstva za pohybu i ukrytí — rychlou výměnu informací o rozsahu napadení vojsk a obyvatelstva mezi štáby vojsk a orgány CO k poskytování vzájemných výpomocí.

Je jisté, že i v dalším období války bude teritorium plnit vážné úkoly. Náplň činnosti teritoriálních orgánů v POV je natolik nová, živá a složitá, že jí musí být stále a ještě dlouhou dobu v perspektivě věnována prvořadá pozornost všech řídicích orgánů.

odpovídat naplněnost vojsk, se kterými se počítá ihned, jejich vhodná dislokace a organizace, která umožní beze změn zahájit bojovou činnost;

- v přípravě vojsk a štábů k vedení boje a operací v POV podle doktrinálních zásad v konkrétních podmínkách našeho válčiště;

- ve vybavení našich vojsk soudobou technikou a zbraněmi s důrazem na rozhodující druhy výzbroje i její zvládnutí a neefektivnější využití;

- v zabezpečení spolehlivého velení a spojení v nejsložitějších podmínkách;

- v zabezpečení přípravy teritoriálních orgánů s tím, že vyvineme všichni maximální úsilí ke zvýšení úrovně i všeobecné přípravy všeho obyvatelstva.

PŘEDÁVÁNÍ A PŘEBÍRÁNÍ SVAZKŮ

Kolektiv SNS/OO — GŠ/OS

Rychlé změny situací na frontě, přenášení hlavního úderu z jednoho směru na druhý, přecházení na jednom úseku do dočasné obrany a vytváření silného úderného uskupení na druhém, povede k okamžitému přeskupení sil mezi fronty a armádami i uvnitř armád ze sil a prostředků, které jsou v bezprostřední blízkosti fronty, což se může dít změnou podřízenosti.

Pro rychlé a organizované předání a převzetí svazů a svazků v průběhu operace nejsou dosud rozpracovány žádné platné zásady.

Proto rozebereme některé otázky předávání na základě praktických poznatků z operačních cvičení.

Nechceme řešit tuto problematiku v celém komplexu, nýbrž uvedeme jen problémy vševojskové, jelikož řada otázek, zejména materiálně technického zabezpečení si vyžaduje samostatný rozbor.

Ke změně v operační sestavě armády, a tím i k předávání a přebírání svazků, bude zpravidla docházet v průběhu operace a to v takovém údobí, které vyžaduje maximálního úsilí všech hlavních funkcionářů (hlavních oddělení) štábu armády. V době, kdy dochází ke změně v operační sestavě armády a tím i k přebírání svazku, bude velitel a štáb plnit současně několik úkolů, jako:

- řídit operaci a velet svazkům, které patřily do sestavy armády před změnou v operační sestavě;

- upravit (přepřipravit) plán operace armády v důsledku změny v operační sestavě (změny v úkolu);

- předat svazky a útvary, které byly po změně úkolu ze sestavy vyjmuty;

- převzít svazek do podřízenosti;

- zpracovat bojové rozkazy, rozkazy a nařízení velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb pro převzetí a doručit je;

- směrové (styčné) orgány armády zahájí činnost a naváží pevný systém velení s přebíraným (zjistí přesnou situaci na frontě u přebíraného).

Kromě toho štáb armády zahájí přípravu pro komisionální (protokolární) převzetí svazku.

Všechny tyto úkoly plní velitel a štáb ve velmi krátké době, omezené na několik hodin.

Úplné převzetí svazku po stránce administrativní lze ukončit až za několik hodin (6 — 12 i více) po obdržení směrnice (rozkazu) od nadřízeného k převzetí svazku. Je proto naprosto vyloučeno čekat až do doby podepsání protokolu o předání a převzetí svazku a pak teprve mu dávat úkoly. Svazek je třeba ihned, bezprostředně, v co nejkratší době po obdržení směrnice (rozkazu) o je-

ho přidělení do sestavy armády usměrnit k plnění úkolu v rámci upraveného plánu operace.

Proto přebírání svazku do sestavy armády rozdělujeme na OPERAČNÍ a na KOMISIONÁLNÍ (PROTOKOLÁRNÍ) PŘEVZETÍ.

a) Operační převzetí svazku do sestavy armády spočívá v

— obdržení směrnice (rozkazu) od nadřízeného velitele o přidělení nového svazku,

— ujasnění úkolu a zhodnocení vzniklé situace v souvislosti s přebíráním nového svazku do operační sestavy armády a stanovení předběžného rozhodnutí velitele o použití nového svazku na frontě,

— navázání spojení (telefonního, rádiového, osobním stykem) s nově přiděleným svazkem a předáním materiálů pro utajení velení,

— zjištění nejdůležitějších údajů o situaci nového svazku na frontě, jeho bojové hodnotě a stavu materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení,

— předání předběžného nařízení (úkolu) pro další činnost přidělenému svazku.

Podstata operačního převzetí svazku spočívá v rychlém navázání spojení a předání úkolu svazku tak, aby nenastala žádná umělá přestávka v jeho bojovém nasazení.

Uvádíme možnou **metodiku práce velitele a štábu armády při OPERAČNÍM PŘEVZETÍ svazku (tabulka 1):**

— za přípravu (za návrh) předběžného rozhodnutí velitele o použití nového svazku na frontě zodpovídá náčelník štábu armády. K zpracování návrhu a jeho použití může NŠ nebo velitel armády vyslechnout některé náčelníky oddělení a druhů vojsk. Tato práce na předběžném rozhodnutí velitele (včetně jeho schválení velitelem) nesmí přesahovat dobu 60 — 90 minut po obdržení směrnice k převzetí svazku do podřízenosti armády (dobu obdržení směrnice označíme písmenem X);

— za získání nejdůležitějších podkladů o nově přiděleném svazku odpovídá náčelník operačního oddělení armády. Podklady získává u předávajícího štábu. Za nezbytně nutné podklady pokládáme: zjištění přesného umístění VS přidělovaného svazku a umístění přistávací plochy na VS pro vrtulníky nebo spojovací letadla; hrubou situaci předávaného svazku na frontě; poslední úkol předávaného svazku a zda jej plní nebo byl zrušen; složení svazku a orientačně jeho bojovou hodnotu (počet tanků, děl, odpalovacích zařízení a raket s jadernou náplní, vrtulníků). Tyto údaje zjistit a předat náčelníku štábu armády do X+30 minut;

— za navázání telefonního, směrového a rádiového spojení a spojení po VČ s předávaným svazkem odpovídá náčelník spojení armády. Spojení mezi armádou a nově přiděleným svazkem aktivovat do X+60 minut. Do této doby náčelník spojení zabezpečí hlavním funkcionářům armády plán spojení, včetně volacích znaků a funkčních čísel přebíraného svazku;

— za přípravu směrových orgánů k plnění úkolů odpovídá náčelník operačního oddělení. Směrový orgán, který zůstává na VS armády, musí být pohotov

**METODIKA PRÁCE HLAVNÍCH FUNKCIONÁŘŮ VELITELSTVÍ ARMÁDY A KOMISE PŘI PŘIJÍMÁNÍ SVAZKU DO SESTAVY
ARMÁDY V PRŮBĚHU OPERACE**

Poř. čis.	Čas	Úkol velitelství a štábu armády	Činnost velitele, náčelníka štábu a operačního oddělení armády	Činnost náčelníků druhých vojsk a služeb	Poznámka
1	X	Přijetí rozkazu od velitele fronty k převzetí svazku (samostatného útvaru nebo útvarů) do podřízenosti armády (tab. X)	Velitel prostuduje rozkaz (operační směrnici) velitele fronty, ujasní si úkol a zhodnotí situaci v souvislosti se změnou v operační sestavě armády (případně se změnou úkolu armády). Náčelník štábu po prostudování rozkazu (operační směrnice), ujasnění úkolu a zhodnocení situace připravuje v součinnosti s náčelníky druhých vojsk návrh na rozhodnutí velitele pro použití nového svazku (samostatných útvarů). Zástupce velitele armády (zástupce náčelníka štábu armády) se připraví k řízení komise pro převzetí nového svazku (útvarů) do operační sestavy armády. Náčelník operačního oddělení armády zabezpečí: - informaci náčelníků druhých vojsk a služeb o změně v operační sestavě armády, - zjištění situace a stavu přejímaného svazku (jen v hrubých rysech – zjistit na VS štábu nového svazku nebo na VS předávajícího velitelství), - zahájení činnosti směrůvých a styčných orgánů vyčleněných pro zabezpečení velení novému svazku, - přistavení dopravních prostředků (aut, vrtulníků, letadel) k přesunu styčných orgánů, spojovacího personálu (včetně spojovací techniky a materiálu) na VS štábu nového svazku	Náčelníci druhých vojsk a služeb armády po informaci o změně v operační sestavě armády: - zjistí situaci a stav u přebíraného svazku (např. tylovou situaci, stav v jaderných prostředcích atd.) v hrubých rysech, - zpracují a předloží náčelníku štábu armády návrh na použití nebo zabezpečení nového svazku (nových samostatných útvarů), - vyčlení potřebné počty důstojníků do komise pro převzetí svazku do sestavy armády. Náčelník spojení armády - zabezpečí navázání spojení s novým svazkem (novými samostatnými útvary) - doručí údaje pro spojení s novým svazkem styčným a směrům orgánům i hlavním funkcionářům armády, - připraví distinkty, spojovací personál, spojovací techniku a materiál a potřebnými dokumenty k odeslání na štáb nového, přebíraného svazku. Náčelník 6. oddělení armády - doručí pomůcky pro utajení velení s novým svazkem styčným a směrům orgánům (podle potřeb i hlavním funkcionářům armády), - připraví distinkty 6. oddělení, šifrovací techniku a heslový materiál k odeslání na VS štábu nového svazku. Zástupce velitele pro týl (NT) - připraví veliteli návrh způsobu zásobování (tylového zabezpečení) nového svazku - připraví k odeslání distinkty tylového směru na VS (TVS) nového svazku (jako součást styčné skupiny)	Část první: Operační převzetí nového svazku (nových samostatných útvarů) do operační sestavy armády Pozn.: Pochopení a plnění úkolu novým svazkem kontroluje: - Velitel armády (NS armády) telefonickým dotazem u velitele nového svazku, zda dostal úkol, zda mu rozumí a zda jej plní - Styčný orgán armády ihned po příjezdu na VS nového svazku - Zástupce velitele (ZNS) po příjezdu na VS nového svazku (kam se dostává k plnění úkolu souvisejícího s komisionálním převzetím svazku)
2	X+60 až X+90	Přijetí a doručení rozhodnutí o použití přejímaného svazku	- Po schválení rozhodnutí velitelem armády dát toto styčným orgánům, kteří jej doručí veliteli přejímaného svazku ihned po příjezdu na VS přejímaného svazku (písemně rozhodnutí – vytvoří a dá k podpisu náč. oper. odd. armády) - Vydání rozhodnutí velitele hlavním funkcionářům armády a současně vydání pokynů pro komisionální převzetí (připraví náčelník oper. odd. armády, provede velitel nebo NS armády) - Současně s vyhlášením rozhodnutí velitele štábu armády směrům orgánům armády předává rozhodnutí veliteli armády prostřednictvím pošt. velitel (NS) nového svazku a zároveň mu oznámí údaje související s vysláním styčných orgánů armády na VS štábu nového svazku (časové údaje odjezdu a příjezdu styčných orgánů, požadavky na vytváření přistávací plochy, na přistavení vozidel atd.)		
3	X+60 až X+80 X+150 až X+180	Odeslání styčných orgánů na VS štábu nového svazku Příjezd styčných orgánů na VS štábu nového svazku a zahájení práce	Styčné orgány (důstojníci štábu armády, kteří jsou určení k práci na VS nového svazku k zabezpečení velení, pro pomoc novému veliteli k pochopení úkolu nového svazku v rámci nové armády, k zjištění situace svazku a její předání na VS armády. Tyto orgány – nebo styčná skupina – mohou pracovat na VS nového svazku stále nebo delší dobu, zejména jedni-li se o spojenské svazky, nebo dobu i ráší, která je ovlivněna zabezpečením pevného systému velení mezi štáby armády a novým svazkem. Po příjezdu na VS štábu nového svazku se hlásí veliteli (NS) nového svazku; důst. operačního směru vydá veliteli písemně rozhodnutí o použití přejímaného svazku a prověří, zda úkol, který byl svazku dán po poštách je pochopen a zda se plní. Styčné orgány naváží spojení se štábem armády a dále plní funkční povinnosti styčného orgánu u nového svazku		
4	X+180 až X+240	Zpracování a doručení bojového rozkazu velitele armády, rozkazů a nařízení náčelníka druhých vojsk a služeb armády přejímanému svazku	Bojový rozkaz velitele armády, rozkazy a nařízení náčelníků druhých vojsk a služeb zpracovává podle norem obsažených v metodice práce štábu armády v průběhu operace. Obsahuje těchto dokumentů funkcionářům nového svazku doručit po poštách (zabezpečí směrům orgán štábu armády cestou styčné skupiny armády u nového svazku). Doručení písemních dokumentů zabezpečí představa komise (ZV, ZNS), který se s nimi komisi odevzdá v této době na VS štábu nového svazku, nebo je doručí směrům orgán štábu armády.		
5	X+30 až X+120	Připrava komise pro převzetí svazku do operační sestavy armády (na VS armády)	Zástupce velitele (ZNS) určený velitelem pro komisionální převzetí nového svazku (útvarů) v období přípravy k plnění úkolu na VS armády provede: - sestavení komise z těchto složek štábu armády: týlu, org. odd., kádr. odd., spoj. odd., 6. odd., tech. odd., a všech ostatních materiálních složek štábu armády, - poučení komise a kontrolu jejich pomůcek a podkladů potřebných pro práci v komisi, - seznámení se s rozhodnutím velitele a s úkoly nového (přejímaného) svazku na frontě, - převezme rozkazy, nařízení a pokyny velitele (NS) armády, náčelníků druhých vojsk a služeb určené veliteli (nač. druhých vojsk a služeb) přejímaného svazku, - prověří přistavení dopravních prostředků pro komisi, - zabezpečí odeslání funkcionářů z předávajícího velitelství na VS přejímaného svazku (do společné komise pro předání a převzetí svazku) (úkol má provést NOO do X+60 minut) - zabezpečí předání pokynů veliteli (NS) přebíraného svazku pro přípravu ke komisionálnímu předání a údajů souvisejících s příchodem komise na štáb přejímaného svazku		Část druhá: Komisionální (protokolární) převzetí svazku (útvarů) do podřízenosti armády Poznámka: Jedná-li se o převzetí samostatného útvaru určitého druhu vojska, je předseda komise určen příslušník oddělení tohoto druhu vojska (nebo tak styčný orgán). Součinnost ve štábu při rozhodování o jeho použití a při komisionálním převzetí zůstává nezměněna.
6	X+120 až X+300	Přesun komise na VS přejímaného svazku	Přesun auty (část komise vrtulníky nebo letadlem)		
7	X+5 h. až X+7 h.	Činnost komise po příchodu na VS štábu přejímaného svazku	Předseda komise - převezme hlášení velitele (NS) přejímaného svazku a styčných orgánů štábu armády, kteří pracují na VS svazku, - prověří pochopení a plnění úkolu přejímaným svazkem a předá veliteli boj. rozkaz vel. armády a ostatní dokumenty (rozkazy, nařízení, pokyny) související s vedením boj. přejímaného svazku, - vejde ve styk s představitelům předávajícího velitelství a projedná s ním postup při komisionálním předání a převzetí svazku		
8	X+7 h. až X+12 h.	Zpracování zápisu o komisionálním předání a převzetí svazku (útvarů)	Předseda řídí činnost komise. Zabezpečí zpracování zápisu a jeho příloh ve čtyřech výstiscích (jedná-li se o předání a převzetí spojeneckého svazku – znění zápisu a příloh v ruském jazyce). Formulář zápisu a jednotlivých příloh má štáb armády připravený (formalizovaný dokument), tyto dokumenty se jen doplňují údaji podle předstihu. Členové komise, jejichž druh vojska nebo služby je na TVS, pracují na TVS přejímaného svazku.		
9		Podpisání zápisu	Po zpracování zápisu a jeho příloh předseda komise zabezpečí, aby údaje v zápisu byly představitelům předávajícího velitelství a velitelem předávajícího svazku potvrzeny podpisem. Případně rozpory a nesrovnalosti sepsa a přílohy k zápisu. Výtisk číslo 1 pro předávající velitelství Výtisk číslo 2 pro velitele předávajícího (přejímaného) svazku Výtisk číslo 3 pro velitele armády (který svazek přejímá) Výtisk číslo 4 je určen pro výši velitelství (odešle se až na vyzvání – front, HV)		

k plnění svého úkolu, to je navázání spojení s nově podřízeným svazkem za účelem zjištění jeho situace a předávání úkolů velitele armády do X+60 minut. V době od X do X+60 získává potřebné podklady na operačním oddělení a u náčelníka spojení armády. Do této doby se připraví k odjezdu i styčný orgán, který bude plnit úkoly u nově přidělovaného svazku;

— v době od X do X+60 se připravuje k odjezdu (odletu) na VS nově přiděleného štábu svazku jeden z hlavních funkcionářů štábu armády. Zpravidla to bude zástupce velitele nebo zástupce náčelníka štábu, nebo zástupce náčelníka operačního oddělení;

— za předání předběžného rozhodnutí velitele armády veliteli nově přiděleného svazku po pojičkách odpovídá směrový orgán. Úkol plní v době od X+90 minut.

V době od X+90 minut hlavní funkcionáři velitelství armády dále plní tyto úkoly:

— velitel nebo náčelník štábu armády se osobně spojí s velitelem nově přiděleného svazku a vydá mu krátce úkoly (to však neznamená, že směrový orgán je zbaven povinnosti předání úkolu nového svazku);

— styčný orgán a určený hlavní funkcionář odjedou na VS štábu nově přiděleného svazku,

— štáb armády zpracovává bojový rozkaz, rozkazy a nařízení náčelníků druhů vojsk a služeb pro velitele a náčelníky druhů vojsk a služeb nově přiděleného svazku.

Předávání předběžného rozhodnutí a dalších nařízení, pokynů i vyžadování zpráv o situaci pomocí telefonních pojiček a rádia je možné a uskutečnitelné jen pomocí hovorových tabulek připravených v míru.

Do této oblasti operačního převzetí svazu (svazku) náleží kontrola jak pochopení úkolu velitelem nově přiděleného svazku, tak jeho plnění. Za tuto kontrolu zodpovídá náčelník štábu armády.

Předběžným nařízením, jeho doručením a hodnověrnou kontrolou pochopení úkolu velitelem nově přiděleného svazku končí etapa OPERAČNÍHO PŘEVZETÍ svazku do sestavy armády,

b) Komisionální (protokolární) převzetí svazku do podřízenosti armády, které je záležitostí právní a administrativní, musí probíhat současně s operačním převzetím a plněním bojového úkolu. Všichni zainteresovaní náčelníci složek štábu armády, náčelníci druhů vojsk a služeb jsou odpovědní za zjištění stavu u přebíraného svazku po své odbornosti, zejména v kádrové situaci, naplněnosti vojsk osobami, zbraněmi, bojovou a dopravní technikou a materiálem všeho druhu a za zakotvení tohoto stavu v zápise (protokolu).

Komisionální (protokolární) převzetí svazku končí sepsáním zápisu a jeho podepsáním třemi veliteli (zástupci velitelů nebo představiteli velitelství): přebírajícího, předávajícího svazu a předávaného svazku. Podpis předávaného velitele (jeho zástupce) je bezpodmínečně nutný. V době, kdy probíhá operace a štáby zaměřují své úsilí a síly k jejímu řízení, není dostatek důstojníků ani času k tomu, aby všechny údaje v zápise ověřili. Proto hlavní zdroj pro zpracování zápisu budou tvořit podklady od předávaného, který svým podpisem pravdivost údajů v zápise potvrdí.

Zápis (protokol) je nejvýhodnější pořádit přímo na VS štábu přebíraného svazku, neboť jedině tam lze získat všechny potřebné podklady.

Obsah zápisu (protokolu) nebude vždy stejný. Různost situací, které vystanou na frontě v období přebírání svazu (svazku) bude mít vliv i na situaci a činnost přebíraného svazku a to si vyžádá usměrnění i obsahu zápisu (protokolu). V každém případě však musí zápis (protokol) obsahovat tyto údaje:

- složení komise pro převzetí a předání,
- v jaké situaci k předání dochází (charakter bojové činnosti předávaného i přebírajícího),
- jaké úkoly a kdy je předáván od přebírajícího dostal,
- organizace, počty osob, hlavní funkcionáři předávaného,
- počty a kvalitativní stav hlavních druhů bojové a dopravní techniky, zbraní a ostatního vojenského materiálu předávaného,
- morálně politický stav, národnostní složení předávaných vojsk a úroveň operační a bojové přípravy štábů a vojsk,
- materiální, zdravotnické a technické zabezpečení předávaného,
- další údaje zachycující současný stav předávaného, jeho způsobilost k boji a k jeho zásobování a doplňování,
- časové údaje předání a převzetí předávaného (doba a místo převzetí a předání),
- podpisy předávajícího, přebírajícího a předávaného.

Z těchto bodů zápisu (protokolu) je zřejmé, že k jeho sepsání nemohou být vysláni jen důstojníci operačního směru. Zjištění skutečného stavu a sepsání zápisu se musí zúčastnit zástupci všech složek přebírajícího velitelství, kteří kromě plnění tohoto úkolu naváží kontakt se svými nově podřízenými odbornými náčelníky a seznámí se se způsobem práce při plnění úkolu na svém odborném úseku.

V **tabulce 2** uvádíme možný vzor protokolu jako formalizovaného dokumentu.

Složení a počet členů komise nebude vždy stejný. V každém případě však musí být do komise určení důstojníci z těchto složek přebírajícího: operačního oddělení, spojovacího oddělení, 6. oddělení, kádrového oddělení, organizačního a mobilizačního oddělení, technického oddělení, týlu (v týlu musí být zastoupeny všechny jeho složky), velitelství raketového vojska a dělostřelctva a politické správy. Ke koordinaci práce zástupců jednotlivých složek a k podepsání zápisu určí velitel svého zástupce (zástupce NŠ). Bude výhodné, aby to byl tentýž funkcionář, kterého velitel vyslal k veliteli přebíraného svazku s předběžným rozhodnutím pro jeho bojovou činnost.

K úspěšnému splnění úkolu komise je **dále třeba, aby náčelník štábu armády učinil tato opatření:**

- zabezpečil účast hlavního funkcionáře od předávajícího velitelství s nutným počtem důstojníků při předání (zpracování zápisu). Tento úkol uloží náčelníku operačního oddělení, který odešle šifrovku v době X+60 minut,
- dá veliteli přebíraného svazku na vědomí způsob komisionálního převzetí, dobu příjezdu komise štábu na VS štábu svazku a předběžné úkoly pro zpracování zápisu. Tento úkol uloží náčelníku styčné skupiny, který odešle šifrovku v době X+60 minut,

Veliteli (předávajícího a předávaného velitelství)

**PROTOKOL O PŘEDÁNÍ A PŘEVZETÍ
SVAZKU DO NOVÉ PODŘÍZENOSTI**

Dne..... hod.

mapa....., r.k vydání.....

Velitelství armády
Čj.

Výtisk číslo

Počet listů

**PROTOKOL O PŘEDÁNÍ A PŘEVZETÍ
SVAZKU DO NOVÉ PODŘÍZENOSTI**

01	ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PŘEDÁNÍ SVAZKU
1	Doba (den a hodina) a místo komisionálního předání a převzetí svazku
2	Doba (den a hodina) operačního převzetí svazku (obdržení úkolu od nového velitele)
3	Předání a převzetí svazku je nařízeno (kým, druh nebo číslo rozkazu)
4	Předávající velitelství
5	Přebírající velitelství
6	Předávaný svazek
02	OPERAČNÍ A BOJOVÁ HODNOTA PŘEDÁVANÉHO
1	Bojové složení předávaného
2	Od kdy v boji
3	Počet JÚ provedených po útvech (celkem kt)
4	Procento naplnění útvarů svazku osobami
5	Procento ozáření osob do 100 rtg a nad 100 rtg
6	Celkový počet tanků
7	Celkový počet děl (min., děla, PTK)
8	Celkový počet odpalovacích zařízení
9	Druh a počet jaderných nábojů
03	TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ
1	Na jakou dobu je předávaný zabezpečen materiálem, technikou a zdravotnickými prostředky
2	Nařízený (dohodnutý) způsob týlového zabezpečení předávaného po předání a převzetí
04	BOJOVÁ SITUACE PŘEDÁVANÉHO
1	Charakter současné bojové činnosti předávaného (úspěšně útočí s hlavním úderem na směr; v obraně s předním okrajem na čáře; v prostoru soustředění)
05	PŘEDALI A PŘEVZALI
1	Předseda komise pro převzetí svazku (představitel přebírajícího velitelství)
2	Představitel předávajícího velitelství
3	Velitel předávaného svazku

Samostatné přílohy k protokolu

1. Mapa 100 000 se situací předávaného (přebíraného) svazku na frontě v době operačního předání (převzetí) a s vyjádřením úkolu, který předávaný plní (zvlášť vyjádřit poslední úkol od předávajícího velitele a rovný úkol od přebírajícího velitele).
2. Morální politický stav vojsk, velitelů a štábů, národnostní složení, struktura stranických a svazáckých organizací.
3. Početní stavy osob, zbraní, bojové a dopravní techniky.
4. Stav ozáření osob v rentgenech po útvech (do 25, 50, 100 a nad 100 rtg).
5. Týlové zabezpečení: a) munice, b) PHM, c) proviant, d) výstroj, e) zdravotnické zabezpečení, f) technické zabezpečení. Systém dalšího týlového zabezpečení.
6. Kádrové obsazení hlavních funkcí.
7. Provozní údaje pro spojení a systém spojení.
8. Údaje pro utajené velení.

— svolá náčelníky všech složek štábu a uloží jim, aby určili pro komisionální převzetí svazku důstojníky. K tomu vydá své pokyny (na co se zaměřit, co upřesnit apod.) a stanoví dobu a způsob odjezdu komise (dobu odjezdu $X+120$ minut — upřesní podle konkrétní situace). Podklady pro činnost náčelníka štábu při tomto shromáždění, seznam komise, která odjede přebírat svazek a dopravní prostředky k odjezdu komise zabezpečí a připraví náčelník operačního oddělení,

— podle rozhodnutí velitele určit předsedu komise a jeho zástupce,

Po příjezdu komise na VS štábu předávaného svazku je předseda komise povinen seznámit velitele s úkolem komise a vyžádat si účast příslušných funkcionářů přebíraného štábu při zjišťování údajů potřebných ke komisionálnímu převzetí k sepsání zápisu. Tato práce však nesmí narušit bojovou činnost přebíraného!

K rychlému splnění úkolu komise pracují příslušníci jednotlivých složek samostatně u příslušných oddělení přebíraného štábu. Svoje poznatky (situaci, stav, počet, množství) zapracují do samostatné přílohy, kterou sami podepíší a zabezpečí na této příloze podpis náčelníka složky štábu přebíraného svazku, případně náčelníka složky, předávajícího velitelství (je-li přítomen).

Některé údaje mohou zakreslit na mapu (např.: situaci svazku v době předávání a přebírání; úkol, který svazek plní nebo v době předávání dostal od nového velitele; apod.) nebo uvést v tabulkách.

Předseda komise shromáždí od členů komise jednotlivé přílohy (části zápisu), prověří je (zkoordinuje), nařídí upřesnění nebo přepracování některých údajů (je-li to zapotřebí) a projedná znění zápisu (protokolu) s velitelem přebíraného svazku a představitelem předávajícího velitelství.

Po odstranění sporných otázek předseda komise, velitel přebíraného svazku a představitel předávajícího velitelství zápis (protokol) podepíší. Tímto okamžikem je převzetí svazku po právní stránce ukončeno.

ZÁVĚR

V průběhu operací bude docházet ke změně v podřízenosti svazů a svazků buď podle předem zpracovaného plánu, nebo podle vývoje situace na frontě.

Změna podřízenosti může trvat krátkou nebo dlouhou dobu. Z toho vyplývá i způsob změny v podřízenosti vojsk, metodika práce štábů při předávání a přebírání a způsob materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení převzatého svazku.

Přebírání svazků nesmí narušit nebo oddálit plnění úkolů předávanými svazy nebo svazky.

Změna v operační sestavě armády si vyžádá i změnu v podřízenost svazků. Převzetí svazku do podřízenosti dělíme na:

- operační převzetí a
- komisionální převzetí.

K zabezpečení nepřetržitého, pevného a spolehlivého velení třeba vytvořit a připravit již v době míru potřebné dokumenty a procvičit tuto činnost.

Zpravodajské zabezpečení operací POV

Podplukovník František Moraučík

Strategická koncepce „pružné reakce“ velení USA a NATO připouští možnost vzniku ozbrojeného konfliktu jak formou globální raketové jaderné války, tak i války omezené. Úsilí, věnované výstavbě strategických raketových jaderných prostředků v USA svědčí o tom, že pro rozhodující vojenské střetnutí se socialistickým táborem západní imperialisté počítají s globální raketovou jadernou válkou jako s hlavní variantou. Rozsah hotovostních sil strategického a operačního významu umožňuje velení USA a NATO rozpoutat válku v příhodném okamžiku, bez předchozích vojenských opatření.

Tato varianta rozpoutání války hotovostními silami je založena na možnosti plného využití činitele překvapení; pro nás by byla nejobtížnější. Přitom nelze vyloučit, že zahájení války by mohlo předcházet i určité kratší období k přípravě nezbytných opatření.

Uvážíme-li, že strategické mezikontinentální rakety překonávají vzdálenost z odpalovacích stanovišť na cíl zhruba za půl hodiny, taktické letectvo ze základny v NSR a Francii za 30 minut a řízené střely MACE za 20 minut, doba pro varování vojsk a obyvatelstva by se počítala jen na desítky minut.

K dalšímu zvýšení bojové připravenosti vojsk vynakládají imperialistické velmoci značné prostředky na vývoj raketových jaderných zbraní, nosičů ZHN a ostatní progresivní techniky. Zvyšuje se přesnost a manévrovost raket, zdokonalují se samonaváděcí systémy, studují se možnosti využití kosmického prostoru k překvapivému úderu. Vývoj letectva jde po linii vysoce nadzvukových, víceúčelových letounů s krátkým a kolmým startem. Zvyšováním pohotovosti ZHN, jejich manévrovosti spolu se systémem protiraketové a protivzdušné obrany a zdokonalením technické vybavenosti průzkumu je sledována linie maximálního oslabení odvetného úderu.

Armády NATO kladou velký důraz na zdokonalení systému velení a řízení. Zaváděné automatizované podsystemy na jednotlivých stupních velení mají být sloučeny v jednotný automatizovaný systém velení kolem roku 1970.

Z těchto skutečností vyplývá jednoznačný **závěr o vysokých nárocích na zpravodajský systém**, který musí za všech podmínek a situací

- včas odhalit všechny příznaky nepřátelského napadení;
- rychle rozvinout další průzkumné prostředky s cílem zjistit přesné podklady pro první hromadný úder;
- získat dostatečné množství zpráv o celkové situaci nepřítele v prvních hodinách války;
- zabezpečit úspěšné vedení prvních útočných operací.

Vysoké nároky na zpravodajské zabezpečení operací v počátečním období války vyžadují **nový přístup k řešení organizace, plánování a řízení průzkumné činnosti i toku informací o nepříтели.**

STAV ZPRAVODAJSKÉHO ZABEZPEČENÍ

Příznaky napadení protivníkem zjišťují zpravodajské orgány již v míru. Tento bojový úkol plní

- speciální prostředky,
- rádiový a radiotechnický průzkum,
- průzkumné letectvo radiotechnickými oblety a fotografováním z vlastního území,
- pozemní a vzdušné pozorování,
- jednotky Pohraniční stráže.

Zpravodajské orgány na stupni armáda a divize by měly v příslušném rozsahu již v současné době přednostně sledovat objekty protivníka, podle nichž bude možno zjistit příznaky nenadálého napadení, dále objekty, které budou cílem odvetného úderu, a další objekty, s nimiž ve válce budou bojovat. K odhalení příznaků napadení nutno sledovat zejména velitelská stanoviště, rakety operačně taktického dosahu, taktické stíhací bombardovací letectvo, systémy řízení a navedení taktického letectva a systém PVO.

Průzkumné orgány vševojskových svazů a svazků mohou v období zahájení války získat poměrně značné množství zpráv o činnosti nepřítele, zejména prostředky rádiového a radiotechnického průzkumu. Nemohou však v plném rozsahu získat přesné podklady pro údery raketového vojska a letectva. Zpravodajským orgánům dosud chybí efektivní prostředek k rychlému doplňkovému průzkumu, který by získal přesné souřadnice palby pro vlastní zbraně. Tento nedostatek se projevuje zvláště důrazně při získávání podkladů pro první hromadný úder, kde včasné zničení nejdůležitějších nepřátelských objektů může mít rozhodující vliv na úspěšné vedení další bojové činnosti.

Zpravodajské orgány vysílají se zahájením války další síly a prostředky — především skupiny hloubkového průzkumu a průzkumné skupiny, které mohou získat souřadnice nepřátelských oddílů, avšak jejich zasazení a získání zpráv vyžadují dosud značný čas.

Charakteristika operací, masové použití zbraní hromadného ničení, rychlé tempo, manévrovost, vedení bojové činnosti na nesouvislé frontě a na jednotlivých směrech vyžaduje mít na jednotlivých stupních velení takové prostředky průzkumu, které by byly schopny včas zabezpečit velitele a štáby potřebnými zprávami o činnosti nepřítele a terénu v jakýchkoliv povětrnostních podmínkách, ve dne i v noci.

V současné organizační struktuře podléhá náčelníkům štábu vševojskových svazů a svazků (přes náčelníky zpravodajských oddělení) značná část průzkumných útvarů a jednotek (rádiový, hloubkový průzkum). Druhá část průzkumných orgánů je podřízena náčelníkům druhů vojsk od stupně divize a výše.

Systém komplexního plánování a řízení průzkumu při nejefektivnějším využití všech sil a prostředků je založen především na zdoluhavých součinnostech vztazích mezi náčelníky zpravodajského oddělení a průzkumnými orgány

druhů vojsk. Průzkumné útvary a jednotky druhů vojsk plní především úkoly k zabezpečení činnosti vlastního vojska.

Pozemní a vzdušný dělostřelecký průzkum na stupni armáda získává podklady pro vedení palby raketového vojska a dělostřelectva; u vševojskových svazků se kromě toho podílí na opravování dělostřelecké palby.

Ženíjní průzkumné jednotky na všech stupních velení získávají především zprávy o nepřátelských objektech a terénu z hlediska úkolů ženíjního zabezpečení.

Radiační a chemický průzkum je zaměřen na průzkum v sestavě vlastních vojsk.

Průzkumné jednotky PVO vojska zjišťují vzdušnou situaci nepřítele a jsou v úzkém spojení s palebnými prostředky.

Prostředky operačního taktického vzdušného průzkumu jsou organickou součástí letecké armády. Jejich prvořadým úkolem je především doplňkový průzkum cílů pro úder y raketového vojska a letectva. V menší míře získávají zprávy k zabezpečení činnosti vlastního letectva.

Roztříštěnost průzkumu na jednotlivých stupních velení do značné míry oslabuje celkové zpravodajské zabezpečení operací, **narušuje komplexnost řízení a plnění úkolů průzkumu.** To vede k nežádoucí, zejména vertikální duplicitě a k neefektivnímu využívání jednotlivých druhů průzkumu. Všechny průzkumné orgány na daném velitelském stupni jsou zaměřeny v podstatě na stejné hlavní objekty protivníka, avšak každý z nich má průzkumné prostředky jen s omezenými možnostmi. Např. k průzkumu raket SERGEANT používají:

- náčelník zpravodajského oddělení divize skupiny hloubkového průzkumu,
- náčelník zpravodajského oddělení armády rádiové prostředky,
- náčelník zpravodajského oddělení armády vzdušný průzkum,
- náčelník dělostřeleckého průzkumu dělostřelecké průzkumné letectvo.

Roztříštěnost průzkumu **negativně působí i na informační činnost.** Zpravodajská správa zpracovává diferencovaně pro potřeby štábů vojenských okruhů, svazků a útvarů běžnou a periodickou informaci. Největší problémy se zatím vyskytují v běžné informaci u vojenských okruhů a svazků, kde průzkumné orgány plní bojový úkol v míru a nemají zabezpečeny takové přesunové cesty, které by umožňovaly získané údaje předat včas a přímo na příslušné štáby a k podřízeným.

V průběhu vedení operace získávají zprávy o nepřátelské činnosti kromě zpravodajských orgánů i průzkumné prostředky druhů vojsk. Tím trpí komplexnost při vyhodnocování získaných zpráv. Vyskytují se i problémy včasných informací o činnosti nepřítele pro vlastní štáby, podřízené i nadřízené. Dále vyvstávají různé komplikace při předávání i v celkovém toku informací o nepříteli. Důležitá zpráva přichází často na nadřízené a podřízené štáby i po třech a více liniích — zpravodajské, dělostřelecké a letecké; tím dochází ke zbytečné duplicitě, deformaci a různým nepřesnostem. Rychlý tok informací dále ovlivňuje a brzdí málo výkonné rádiové stanice a prostředky utajeného velení.

Hlavním nedostatkem zpravodajského zabezpečení operací zůstává značná roztříštěnost průzkumu, která znemožňuje racionální přechod na automatizované zpravodajské podsystemy v rámci celkového automatizovaného systému velení a řízení.

ZDŮVODNĚNÍ ZÁSAD ZPRAVODAJSKÉ ČINNOSTI

Dosažení konečného cíle ve válečném střetnutí dvou protichůdných společenských soustav bude kromě jiných faktorů do značné míry závislé na organizaci, bojové připravenosti a schopnosti všech zpravodajských orgánů vést aktivní a nepřetržitý průzkum jak před zahájením napadení, tak i v průběhu bojové činnosti. Na středoevropském válčišti bude třeba **pokrýt zpravodajskou činností zejména ty nepřátelské objekty, které budou mít rozhodující vliv na výsledek operací vlastních vojsk.** Pro potřeby vševojskové armády je nutné v míru sledovat zejména zbraně hromadného ničení, rakety SERGEANT, velitelská stanoviště armádních sborů a divizí, činnost svazků a systém PVO ŘS HAWK v zájmových prostorech. U divizí bude třeba položit důraz hlavně na nepřetržité sledování taktických prostředků jaderného napadení, velitelských stanovišť a činnost mechanizovaných a tankových brigád i lehkých obrněných pluků v zájmových prostorech.

Při sledování nepřátelských objektů je nutno přihlídnout i ke změnám, ke kterým dojde u protivníka v oblasti organizační a technické. Kromě zdokonalení ZHN a nosičů počítá se mimo jiné i se zavedením nového systému velení a řízení s využitím automatizace, jehož součástí budou i nové druhy rádiového spojení. V důsledku toho průzkum bude sledovat kvalitativně nové objekty, nové druhy rádiového a radiotechnického provozu a musí o nich dávat zprávy v časech kratších, než dosud. To si vynutí zavést do průzkumu nové druhy techniky, to znamená **postupně přezbrojit průzkum.** Mohou vzniknout i nové druhy průzkumu: magnetometrický, radiometrický k dálkovému zjišťování atomových zbraní, tepelný, průzkum s využitím infračervených a ultrafialových paprsků, bezpilotní průzkum a další.

Počáteční období války má podstatný vliv na průběh další bojové činnosti. Požadavkem zpravodajského zabezpečení operací je včas získat hodnověrné a přesné podklady pro první hromadný úder. Zpravodajské orgány musí být schopny při přechodu na plnění úkolů v polních podmínkách zvýšit úsilí k získání takového množství zpráv o činnosti nepřítele, aby na základě jejich vyhodnocení mohli velitelé a štáby přijmout taková rozhodnutí, která zabezpečí úspěšné vedení bojové činnosti vojsk.

To vyžaduje **přehodnotit dosavadní systém uvádění průzkumných útvarů a jednotek do bojové pohotovosti** a na všech stupních velení postupně vytvářet podmínky k zabezpečení trvalé bojové pohotovosti všech orgánů, které plní bojový úkol v míru, včetně průzkumných útvarů a jednotek pohraničních svazků. Jde především o zavedení dvou i vícenástupních termínů nováčků, přednostní výběr kádrů, přednostní doplňování novou bojovou technikou a zvýšení hmotné zainteresovanosti.

Kromě toho

— bojovou pohotovost průzkumných útvarů organizovat s přihlédnutím k možnosti zahájení války nepřítelem při maximálním utajení příprav,

— organizační strukturu průzkumných jednotek a útvarů co nejvíce přizpůsobit válečným potřebám a tím zabezpečit plynulejší přechod k plnění úkolů v polních podmínkách.

Se zahájením války se celkové možnosti získávání zpráv na jednotlivých stupních postupným zasazováním ostatních druhů průzkumu podstatně zvyšují. Tomu všemu musí odpovídat i principy narůstání intenzity a úsilí sil a prostředků všeho druhu.

Při průzkumném přikrytí nepřátelských objektů je nutné vycházet ze zásady, že zjišťování každého důležitého cíle musí být zabezpečeno alespoň 2 — 3 průzkumnými prostředky. Přitom je správné používat jednotlivé druhy průzkumu podle jejich charakteristických vlastností a možností.

Elektronický průzkum je schopen určit místa dislokace s přesností často postačující pro ničení letectvem a v některých případech v taktické hloubce i raketami. Na základě zpráv elektronického průzkumu je možno vysílat průzkumné letectvo a skupiny hloubkového průzkumu k upřesnění cílů již do celkem přesně zjištěných prostorů.

Maximálního efektu je možno dosáhnout jen komplexním a centrálním řízením průzkumu, při kterém jeden prostředek doplňuje druhý.

Síly a prostředky průzkumu na jednotlivých stupních velení zjišťují především nejdůležitější nepřátelské objekty, které jsou z hlediska vedení bojové činnosti vlastních vojsk rozhodující. Proto bude třeba stanovit jednotlivým stupňům velení jejich zpravodajskou odpovědnost.

Návrh zpravodajské odpovědnosti jednotlivých stupňů velení

Armáda:

Objekty nepřítele	Prostředky zjištění
SERGEANT	rpz, SHPz, vzdušný průzkum
VS as	rpz, SHPz, vzdušný průzkum SHPz
VS A	SHPz
sborové dělostřelecké skupiny	rpz
2. sled as	rpz, SHPz, vzdušný průzkum
VS divizi	rpz
PLŘS HAWK 2. linie	SHPz, vzdušný průzkum
letišť	SHPz
zabezpečení výsadku a terénu	SHPz

Divize:

Objekty nepřítele	Prostředky zjištění
DAVY CROCKETT	rpz, BPzH rot a praporů, pozorování
HONEST JOHN	rpz, PzS, vzdušný průzkum
H 203 mm a kanóny 175 mm	rpz, PzS, děl. tech. průzkum
H 155 mm	rpz, BPzH, děl. tech. průzkum
ostatní dělostřelectvo	BPzH, děl. tech. průzkum
VS brigád	rpz, PzS
VS divize	rpz, PzS, vzdušný průzkum
2. sledy brigád	rpz, PzS, vzdušný průzkum
2. sled divize	rpz, PzS, SHPz, vzdušný průzkum
zbrojní odřad	rpz, PzS, SHPz
PLŘS HAWK 1. linie	PzS, SHPz

Při určování odpovědnosti byl brán zřetel na možnosti ničení objektů jednotlivými stupni velení.

Přitom nutno zdůraznit jednu závažnost okolnost: **rozdělením nepřátelských objektů nesou zpravodajští náčelníci divizí a armády přímou a plnou odpovědnost za jejich zjišťování v každé situaci.** V praxi to znamená mít nepřetržitý přehled o určených nepřátelských objektech, vyvinout maximální úsilí k jejich včasnému zjištění a zabezpečit rychlé předání získaných údajů na příslušné orgány.

Na základě rozboru nepřátelských objektů v zájmových prostorech svazů a svazků, požadavku jejich nepřetržitého sledování a možností vést rychlý doplňkový průzkum je nutno mít:

— **na armádě** — rádiový, radiotechnický, průzkumně diverzní a vojskový vzdušný průzkum,

— **u motostřeleckých a tankových divizí** — průzkumné skupiny hloubkového průzkumu, rádiový průzkum VKV, radiotechnický průzkum pozemních cílů a vyčleněné vzlety průzkumného letectva,

— **u motostřeleckých a tankových pluků** — dostatečně silné průzkumné skupiny.

Na první pohled se zdá, že navrhovaná centralizace průzkumu nepřináší nic nového, protože uvedené stupně velení mají, kromě prostředků vzdušného průzkumu, navrhované průzkumné orgány.

Nový pohled na centralizaci průzkumu je třeba chápat takto:

— zpravodajská oddělení se stávají jediným orgánem s pravomocí plánovat a řídit komplexní průzkumnou činnost na příslušných stupních velení;

— zpravodajské orgány ponese plnou odpovědnost za přípravu, operačně taktické použití a materiálně technické zabezpečení všech průzkumných útva-

rů a jednotek; v praxi to znamená, že jim budou podřízené a budou jim přímo velet;

— je účelné zrušit dosavadní pravomoc náčelníků druhů vojsk vysílat do sestavy nepřítelů své orgány průzkumu. Centralizace průzkumu vyžaduje, aby jedině zpravodajští náčelníci měli plnou odpovědnost za průzkum na teritoriu nepřítelů.

Takto chápáná centralizace průzkumu mění i dosavadní úlohu a poslání průzkumných útvarů a jednotek druhů vojsk:

— zrušit průzkum druhů vojsk v plném rozsahu by nebylo správné, protože některé, zejména technické prostředky průzkumu, jsou v úzkém spojení s palebným systémem (PVO, dělostřelectvo). Zpravodajské orgány by nebyly schopny včas a plně zabezpečit rychlé předávání získaných údajů o nepřátelských cílech přímo klasickému a protiletadlovému dělostřelectvu;

— centralizovat bude třeba především ty prostředky pozemního průzkumu, které získávají zprávy o nepříteli přímo v jeho sestavě;

— vzdušný průzkum, jako neefektivnější prostředek doplňkového průzkumu cílů, začlenit do celkového zpravodajského pod systému na jednotlivých stupních velení.

Přibližně 22 — 24 hlavních objektů protivníka budou sledovat **na stupni divize** tyto prostředky:

- 21 — 24 frekvencí rádiového průzkumu VKV,
- 5 — 7 divizních průzkumných skupin,
- 5 skupin hloubkového průzkumu,
- 4 plukovní průzkumné skupiny.

Požadavek je, aby náčelník zpravodajského oddělení divize měl v podřízenosti všechny průzkumné prostředky, začleněné do průzkumného praporu. Zavedená organizační struktura průzkumných útvarů vševojskových svazků tomu vcelku odpovídá. K získání širšího přehledu o celkové situaci nepřítelů v zájmovém pásmu divize by bylo účelné mít u průzkumného praporu radiolokační pátrače s rozsahem 3 — 10 cm, zejména k zjišťování nepřátelského atomového dělostřelectva a radiotechnické prostředky průzkumu k vyhledávání pozemních cílů. Dále rozšířit možnosti vedení průzkumu průzkumnými skupinami divize a pluku vývojem lehkých a přenosných radiotechnických prostředků, zejména pro průzkum v noci a za špatné viditelnosti. Průzkumné skupiny zabezpečit výkonnějšími spojovacími prostředky.

Z poznatků o činnosti průzkumných jednotek v sestavě nepřítelů vyplývá, že tanky, kromě své palebné síly, částečně ztěžují vedení průzkumu. Bude však třeba vyzbrojit obrněné transportéry odpovídajícím palebným prostředkem a dále je modernizovat, zejména pokud se týče jejich schopnosti projíždět zamořenými úseky terénu. Průzkumné orgány útvarů a svazků budou hlavně zjišťovat a vyhledávat nepřátelské objekty; boji s nepřitelem se budou vyhýbat.

U skupin hloubkového průzkumu zvýšit pohyblivost a postupně je vybavovat technickými prostředky průzkumu; tím zvýšit jejich možnosti zejména v noci.

Současné možnosti průzkumných orgánů k rychlému doplňkovému průzkumu cílů pro palebné prostředky divize jsou značně omezené. Ke zvýšení těchto možností je účelné přidělit náčelníkovi zpravodajského oddělení divize pro-

středky vzdušného průzkumu. Především půjde o doplňkový průzkum hlavních nepřátelských cílů, zejména taktických prostředků jaderného napadení, VS a druhého sledu divize. Vzhledem k tomu, že zabezpečení činnosti letecké průzkumné jednotky vyžaduje poměrně složitý systém materiálně technického zásobování, nebude výhodné organicky začleňovat vzdušný průzkum do stupně divize, ale divizi podle vyžádání štábem armády přidělovat vzlety průzkumného letectva. Zpravodajské orgány divizí vybavit rádiovými prostředky pro spojení s letectvem a pro odposlech zpráv vzdušného průzkumu přímo ze vzduchu.

Nová organizace průzkumné čety motostřeleckých a tankových pluků (7 obrněných transportérů) vcelku zabezpečuje vedení průzkumné činnosti. Bude však třeba dosáhnout toho, aby prvosledové prapory vysílaly dostatečný počet bojových průzkumných hlídek a organizovaly nepřetržité pozorování bojiště. Tím získají potřebné zprávy o nepříteli k zabezpečení činnosti vlastních vojsk.

Uvedená opatření, zejména na stupni divize, by podstatně zvýšila možnosti průzkumu a byla by v souladu s požadavky komplexního zpravodajského zabezpečení boje.

Přibližně 28 — 32 objektů budou sledovat **na stupni armáda** tyto prostředky:

- 19 — 23 sítí rádiového průzkumu KV a prostředky radiotechnického průzkumu,
- 12 — 14 skupin hloubkového průzkumu,
- kolem 20 vzletů taktického vzdušného průzkumu.

Po doplnění rádiového průzkumného praporu prostředky rádiového průzkumu na stupni armáda vcelku postačí zaměřovat a sledovat uvedené nepřátelské sítě. Je však nezbytná potřeba odchytu směrových spojů, čímž by se podstatně zkvalitnilo výsledky rádiového průzkumu.

V zájmovém prostoru armády bude mít nepřítel poměrně značné množství radiotechnických prostředků, zejména k zabezpečení činnosti letectva a systému PVO. Ke zkvalitnění zpravodajské činnosti u armády je účelné perspektivně plánovat s organickým začleněním radiotechnického průzkumu ve zpravodajském oddělení armády. Přitom radiotechnický průzkum vybavit lehkými radiolokačními pátrači s možností získat přesné souřadnice nepřátelských cílů.

U průzkumně diverzních skupin jsou požadavky na jejich vybavení stejné jako na stupni divize. U armádních skupin hloubkového průzkumu půjde navíc o rozšíření možností účinné diverze a odposlechu nepřátelského rádiového provozu.

Centralizace průzkumných orgánů vyžaduje organicky začlenit průzkumné letectvo do armádního zpravodajského podsystemu. Z hlediska složitosti materiálně technického zásobování průzkumných leteckých útvarů je účelné zpravodajským orgánům vojenských okruhů již v míru operačně podřídit prostředky vzdušného průzkumu a postupně vytvářet podmínky pro jejich organické začlenění.

Na základě rozboru nepřátelských objektů organizovat útvary vojskového průzkumného letectva po dvou letkách s určením: 1 letka pro potřeby armády; vzlety druhé letky přidělovat prvosledovým divizím. Zároveň plánovat s modernizací průzkumných letounů a perspektivně počítat i na stupni armáda s bezpilotními prostředky vzdušného průzkumu.

Několik poznámek k průzkumu druhů vojsk.

Technické prostředky dělostřeleckého průzkumu, zejména na stupni motostřelecké a tankové divize, bude třeba především zaměřit na přímé zajištění palby a ještě více je přimknout k dělostřeleckým útvarům. U průzkumných útvarů PVO je zvláště typické to, že většina z nich je v úzkém spojení se zbraňovým systémem. To znamená, že jak palebné tak i průzkumné prostředky tvoří jednotný podsystém PVO. Vytrhovat průzkumné prostředky z tohoto podsystému by nebylo účelné, protože zpravodajské orgány na jednotlivých stupních velení při dnešních rychlostech nepřátelských letounů by nezabezpečily včasné předání vzdušné situace protivníka palebným prostředkům PVO. Z těchto důvodů budou průzkumné jednotky vojska PVO nadále v podřízenosti dosavadních náčelníků jako součást palebného systému. Bude nutné na všech stupních velení dodržovat a dále prohlubovat vzájemnou informovanost o vzdušné situaci nepřítel mezi zpravodajskými orgány a orgány PVO.

Ženíjný průzkum orientovat zejména k vedení technického průzkumu pro potřeby ženijních jednotek a útvarů.

Radiační a chemický průzkum je orientován především k plnění úkolů ve vlastní sestavě. U vševojskových svazků a útvarů chemičtí průzkumníci posilovali v ojedinělých případech vševojskové průzkumné orgány, zvláště průzkumné skupiny. Dosud nebylo vyřešeno, kdo vlastně odpovídá za zjišťování radiační a chemické situace na nepřátelském území.

Z důkladného ujasnění tohoto stavu a na základě požadavků centralizace průzkumu vyplývá, že za získání zpráv o radiační situaci v sestavě nepřítel musí odpovídat vševojskové průzkumné orgány a vzdušný průzkum. Ke splnění tohoto úkolu bude potřebné vybavit všechny průzkumné orgány příslušnými měřicími přístroji.

* * *

Rychlost pronikání zpráv a včasnost informace o činnosti nepřítel na příslušných stupních velení je jednou z důležitých podmínek zpravodajského zabezpečení operací.

Zpravodajské orgány svazů a svazků jsou povinny jak v míru, tak i v průběhu vedení bojové činnosti ze získaných údajů komplexně vyhodnocovat pravděpodobnou činnost protivníka pro potřeby svých štábů, nadřízených a podřízených. To vyžaduje naprostou centralizaci toku informací o nepřátelské činnosti na zpravodajských odděleních jednotlivých stupňů velení.

Zpravodajská oddělení svazů a svazků se musí stát jediným informačním orgánem v rámci svých štábů jak v míru, tak i v polních podmínkách. Zpravodajské orgány soustřeďují všechny zprávy o činnosti protivníka, terénu a počasí, třídí je a vyhodnocují pro potřeby vlastního štábu, nadřízeného, podřízených a sousedů. Tím bude dosaženo podstatného zjednodušení a zrychlení informací.

Nový systém informační činnosti bude klást zvýšené požadavky na zpravodajské orgány. Na druhé straně však umožňuje dosáhnout větší komplexnosti při vyhodnocování zpráv.

Navrhovaná opatření sledují jeden zásadní cíl: **centralizaci průzkumu a informační činnosti postupně vytvářet podmínky pro budování centralizovaných zpravodajských podsystémů na jednotlivých stupních velení a tím dosáhnout podstatného zkvalitnění zpravodajského zabezpečení.**

PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ ZPRAVODAJSKÉ ČINNOSTI

Zpravodajská činnost ve svém komplexu zahrnuje v podstatě dvě základní oblasti:

- organizaci, plánování a řízení průzkumu,
- informační činnost.

V navrhovaném systému, při jednoznačné podřízenosti sil a prostředků průzkumu zpravodajským orgánům, **je možné uplatnit zásady komplexnosti v celém rozsahu.** Nový systém pomůže zkvalitnit práci a hlavně zvýšit výsledky práce zpravodajských orgánů. Přitom v některých oblastech zpravodajské činnosti se práce usnadní, v jiných bude vyžadovat vyšší znalosti a úsilí. Kromě prostředků, které dosud mají zpravodajské orgány na jednotlivých stupních velení, navrhuje se jim podříditi velmi účinný prostředek — vzdušný průzkum. S novým systémem přebírají zpravodajské orgány odpovědnost a tím i povinnost plánovat všechny druhy průzkumu nad územím nepřítelů, kromě průzkumu vzdušného prostoru radiotechnickými prostředky PVO.

Při plánování průzkumu mohou zpravodajské orgány mnohem lépe, rychleji a konkrétněji sladit činnost všech sil a prostředků průzkumu, neboť budou znát a mít přehled o jejich stavu a možnostech a jejich použití bude motivováno hlavním cílem, tj. co nejlepším řešením zpravodajského zabezpečení.

Dosavadní způsob plánování a zpracovávání plánovacích dokumentů zůstává v podstatě nezměněn. Základní plán průzkumu se zpracovává graficky na mapě s potřebnými tabulkami. V grafické části plánu je nutno vycházet z přísné účelovosti a vyjadřovat jen to, co je nezbytné. Především jsou to jednotlivé objekty průzkumu a způsob jejich zjišťování. Dodržuje se zásada, aby důležité a z hlediska vedení operace rozhodující objekty byly pokryty dvěma i více prostředky. Budou-li objekty vhodnými cíli vlastních úderů, musí být jasné, který prostředek objekt vyhledává a který upřesní souřadnice pro úder.

Vše co nelze graficky vyjádřit, se uvádí na mapu písemně, zpravidla ve formě vhodných tabulek. V tabulkách se uvádějí jen nejn nutnější statistické a kalkulační údaje nebo doplňky grafického zákresu. Základní jsou dvě tabulky: „Tabulka přehledu sil a prostředků průzkumu“ a „Přehled objektů nepřítelů a jejich průzkumové pokrytí“.

V oblasti řízení průzkumu **vyžaduje nový systém podstatně mnohem více změn v metodách i stylu práce.** Nový prvek je řízení vzdušného průzkumu. Operačně podřízený útvar průzkumného letectva vyžaduje jak organizační, tak i kádrová opatření u zpravodajského oddělení armády. Zpravodajské oddělení divize musí být připraveno a schopno řídit využití přidělovaných vzletů armádního průzkumného letectva.

Metody řízení průzkumu musí zabezpečit nepřetržitě velení silám a prostředkům průzkumu, jejich kontrolu, přehled o jejich stavu a možnostech tak, aby bylo možné v průběhu vedení operace pružně reagovat na vzniklou situaci a rychle rozhodovat o nejvhodnějším prostředku, který může daný úkol co nejúspěšněji splnit. Současně musí umožnit maximální možné zabezpečení a pomoc při plnění nařízeného úkolu. Zvýšení počtu různorodých sil a prostředků průzkumu a rozdílná problematika jejich řízení vyžaduje oddělit tvůrčí práci od rutinné, spojené s bezprostředním technickým řízením sil a prostředků prů-

zkumu. Tuto funkci může vhodně plnit **středisko řízení a informace, které by z hlediska řízení orgánů průzkumu u armády a divize plnilo tyto úkoly:**

- udržovat nepřetržité spojení se silami a prostředky průzkumu, vést jejich stav a mít trvalý přehled o jejich činnosti a použitelnosti,
- vydávat úkoly silám a prostředkům průzkumu podle rozhodnutí zpravodajských náčelníků,
- soustřeďovat výsledky průzkumu a tím současně kontrolovat splnění daných úkolů,
- informovat síly a prostředky průzkumu o nepříteli v rozsahu, potřebném pro jejich činnost,
- připravovat nové orgány průzkumu a všestranně je zabezpečovat.

Při řešení režimu práce v informační oblasti je třeba specifikovat a odlišit jednotlivé procesy, jako je sběr informací, vyhodnocování nepřítele na základě získaných zpráv a vertikální i horizontální informace. Hlavní myšlenkou je osvobození orgánu, který vyhodnocuje nepřítele, tj. tvůrčího prvku informační činnosti od všech ostatních mechanických, drobných a rozsáhlých prací.

Sběr a třídění informací musí řídit jedno centrum, které má přímé spojení se zdrojem informací. Tímto centrem je středisko řízení a informace, které musí přijaté informace upravit nebo vyjádřit v potřebné formě a být natolik fundované, aby bylo schopno roztřídit a označit zprávy podle jejich důležitosti. Připravené zprávy předává orgánu pro vyhodnocení. Zprávy prvního pořadí, které obsahují podklady pro vlastní úder, předává středisko kromě toho přímo orgánu pro řízení palby.

V procesu vyhodnocování se nově získané informace konfrontují s jinými údaji z různých pramenů a vyhodnotí se jejich vliv na dosavadní závěry o nepříteli. Ve vyhodnocovacím procesu se rovněž ujasní, které objekty je nutné průzkumem zjistit nebo prověřit. Tyto závěry se předávají jako požadavek na průzkum. Informační orgán zabezpečuje informaci nadřízeného štábu, podřízených, sousedů a vlastního štábu. K informaci využívá závěrů, které vypracovávala vyhodnocovací složka.

Doktrinální názory na způsoby zahájení a vedení války, zejména na operaci počátečního období války v podmínkách nenadálého napadení, kladou značné nároky na včasné a komplexní zpravodajské zabezpečení jednotlivých stupňů velení.

Roztříštěnost průzkumu a informace značně oslabuje jeho komplexnost a efektivnost.

Včasné odhalení příznaků napadení, komplexní vyhodnocování zpráv o nepříteli a efektivní využití prostředků vyžaduje v míru i ve válce centralizaci toku informací a centrální řízení průzkumu.

Nové pojetí průzkumu, obsažené v této studii, je souhrn teoretických názorů, jejichž konkretizace je podmíněna hlubokým ověřením v praxi cvičení.

POUŽITÍ ovr V POHRANIČNÍM STŘETNÉM SRAŽENÍ

Podplukovník Václav Hodoušek

Nejdůležitějším rysem pohraničního střetného sražení a boje při zahájení války bude okamžitá, aktivní a rozhodná bojová činnost všech druhů ozbrojených sil.

Uvážíme-li, že pohraniční střetné sražení a boj je zvláštní druh střetného sražení a boje, který svým významem daleko přerůstá rámec střetného sražení a boje v průběhu operace (řeší nejzávažnější úkol prvních dnů války, tj. získání iniciativy a vytváření podmínek pro její udržení), potom nám jasně vynikne úloha a místo oddílů vojenských raket v něm.

Abychom mohli vymezit činnost oddílů vojenských raket v pohraničním střetném sražení a boji, je nutno poukázat na to, že k pohraničnímu střetnému sražení a boji může dojít za nejrůznějších okolností; předpokládáme tu nejpravděpodob-

nější variantu, kdy nepřítel zahájí napadení tak, že vsadí vše na překvapivý jaderný útok a současně nebo s nepatrným předstihem začne z chodu vytvářet operační sestavu na zvolených směrech. Naše svazky musí být připraveny na tu nejsložitější situaci.

V závislosti na zjištěných přípravách nepřítele budou naše vojska, tedy i oddíly vojenských raket, na různém stupni bojové pohotovosti, tj. že nemusí uspět zaujmout určené prostory v operační sestavě a budou donuceny zahájit bojovou činnost z prostorů rozptýlení, shromaždišť nebo posádek. Tato skutečnost bude vyžadovat od všech příslušníků oddílů vojenských raket, které jsou hlavní palebnou silou svazků, aby vynaložili v přípravě a plnění úkolů maximální iniciativu a obětavost.

Některé hlavní zásady přípravy a organizace pohraničního střetného sražení a boje u oddílů vojenských raket

Varianta zahájení války s překvapením je pro podmínky naší armády rozhodující a proto v jejím pojetí je nutno řešit přípravu a materiálně technické zabezpečení oddílů vojenských raket.

Technická příprava raket, složitost a náročnost prací spojených s dosažením bojové pohotovosti oddílů vojenských raket způsobují nesoulad mezi dobou připravenosti vševojskových svazků k plnění bojových úkolů a oddílů vojenských raket k úderům na objekty nepřítele a vytvoření tak výhodných podmínek pro přechod vševojskových svazků do rozhodného útoku.

To vše zdůrazňuje význam neustálého zkvalitňování přípravy a zvyšování bojové pohotovosti oddílů vojenských raket. Hlavní pole působnosti v plnění těchto požadavků spočívá ve vysokém morálním a politickém uvědomění a vysoké kázni

všech příslušníků oddílů vojenských raket. Dále ve správném rozmístění, doplnění a přípravě kádru, v úrovni vycvičenosti a sladěnosti oddílů, v úplnosti, celkovém technickém stavu a pojízdnosti bojové a dopravní techniky, ve stupni bojového, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení, v materiálním a organizačním zabezpečení nepřetržitého spojení a utajení, v rychlém a organizovaném vyvedení oddílů vojenských raket do prostorů bojového rozmístění.

V přípravě a organizaci pohraničního střetného sražení bude důležité včas a organizovaně uvést do bojové pohotovosti a vyvést oddíly vojenských raket zpod úderu zbraní hromadného ničení nepřítele. Proto již v míru připravujeme některá opatření, např. reálný plán bojového poplachů, kde v současné době sice jednotky splňují přijatelné časové normy, ale

je nutné i nadále hledat rezervy pro jejich zkracování. Poznatky z některých cvičení a prověrek bojové pohotovosti ukazují, že u některých oddílů vojskových raket vinou špatné organizační a řídicí činnosti velitelů a štábů a menší vycvičenosti jednotek i jednotlivců pohybovaly se ztrátové časy (při srovnání optimální doby se skutečnou) na hranici 30—35 % všech činností do doby pohotovosti k palbě.

Největší procentuální ztráty byly v organizaci a uskutečňování přesunů. Uvědomíme-li si při tom, že úspěšné plnění úkolů oddílů vojskových raket v pohraničním střetném sražení a boji bude především závislé na plnění stanovených norem při přesunech, pak nám v plné míře vystupuje do popředí příprava a intenzivní výcvik v tomto směru.

Některé otázky z činnosti oddílů vojskových raket v pohraničním střetném sražení a boji

V této části jsem si nekladal za cíl rozebrat všechny možné varianty použití ovr v pohraničním střetném sražení a boji, ale omezil jsem se jen na jeho charakteristickou činnost při nenadálém napadení nepřitelem.

Bojovou činnost oddílu vojskových raket v pohraničním střetném sražení a boji plánujeme již v míru a to podle několika variant, v závislosti na použití vševojskového svazku. Zpracované dokumenty musí být běžně podle situace doplňovány a upřesňovány a můžeme je rozdělit do dvou kategorií. První tvoří plán bojového poplachu, druhou operační dokumentace a ostatní doplňující a upřesňující nařízení náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva vševojskového svazku.

Počátek plánování bojové činnosti oddílu vojskových raket v pohraničním střetném sražení a boji musíme vidět již v podkladech pro plánování, které obdrží velitel vševojskového svazku od velitele armády. Na jejich podkladě zpracuje štáb vševojskového svazku plán průzkumu, plán boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítel, plán vyvedení svazku na státní hranici, plán zabezpečení přechodu státní hranice v součinnosti s jednotkami vojska pohraniční stráže a plán materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Výpisy z těchto dokumentů pro oddíl vojskových raket tvoří operační a bojovou dokumentaci, na jejímž zpracování se

V pohraničním střetném sražení a boji budou podstatnou částí bojové činnosti oddílů vojskových raket přesuny. Proto jednou z nejdůležitějších otázek bojové připravenosti oddílů vojskových raket je zvládnutí přesunů ve stanovených normách.

Význam přípravy a organizace pohraničního střetného sražení a boje u oddílů vojskových raket je zdůrazněn tím, že oddíly vojskových raket v pohraničním střetném sražení a boji musí být připraveny k překvapivým jaderným a chemickým úderům na nepřítel při rozvíjení bojové činnosti svazku na samostatných směrech, na rozlehlých prostorech, aby zabezpečily úspěšný boj i značně menšími silami tanků, pěchoty a hlavně dělostřelectva.

podílí náčelník raketového vojska a dělostřelectva svazku. Pro případ nenadálého napadení nepřitelem bylo by výhodné, aby operační dokumentace byla uložena přímo u velitele oddílu vojskových raket.

Velitel a štáb oddílu vojskových raket zpracovávají v plném rozsahu plán bojového poplachu, který musí být zpracován v chronologickém sledu uvádění do bojové pohotovosti.

Plán bojového poplachu, operační a bojová dokumentace, doplňující a upřesňující rozkazy a nařízení velitele svazku a náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva svazku, musí mít vzájemnou návaznost a to předpokládá neustálou znalost úkolů stanovených oddílu vojskových raket.

Při nenadálém napadení nepřitelem, přesune se ovr na základě plánu bojového poplachu, operační dokumentace, doplňujících a upřesňujících rozkazů a nařízení do prostoru bojové činnosti buď v sestavě divize (začleněn na čele hlavních sil, které se budou přesunovat obvykle ve směru hlavního úderu divize), nebo po samostatné pochodové ose. Ideální případ by byl, kdyby oddíl vojskových raket během přesunu ať na čele hlavních sil divize, nebo při přesunu po samostatné pochodové ose, byl v pohotovosti k okamžitému rozvinutí a palbě k zabezpečení bojové činnosti divize v pohraničním střetném sražení a boji. Tuto skutečnost musí nadřazení brát v úvahu při řešení otázek dislokace oddílů vojskových

raket, umístění skladů nosičů, způsobu a včasnosti dodání bojových částí.

Pochodový proud oddílu bude pozůstávat z jedné kolony rozčleněné do hloubky, při čemž bude účelné, aby vzdálenosti mezi odpalovacími zařízeními a přepravníky s raketami byly 300–500 m, mezi vozidly 25–30 m. Potom délka pochodového proudu oddílu vojenských raket bude 1,5–2 km.

Vezmeme-li v úvahu střední pochodové rychlosti motostřeleckých a tankových divizí a možnosti materiálu ovr, musí ovr dosahovat průměrné rychlosti za přesunu ve dne 25–30 km/hod., v noci 20 až 25 km/hod. Při přesunu odpalovacího zařízení a přepravníků s raketami s jadernou náplní, by střední pochodová rychlost neměla klesnout pod 20 km/hod. Při pohraničním střetném sražení a boji je neúčelné přesunovat odpalovací zařízení oddílu vojenských raket na podvalnicích na vzdálenosti menší než 90 km. Důležitou úlohu v pohraničním střetném sražení a boji musí sehrát rekognoskační skupiny oddílu, které je třeba vysílat tak, aby se pohybovaly společně s přesunutým odřadem svazku nebo s jednotkami ochrany svazku a to v neustálé pohotovosti k okamžité činnosti na rozkaz, nebo signál velitele ovr.

Oddíl vojenských raket jako hlavnímu palebnému prostředku ničení nepřítele velí velitel divize prostřednictvím náčelníka raketového vojska a dělostřelectva divize. Hlavním obsahem velení oddílu vojenských raket je řízení palby a manévru, organizace bojové činnosti, materiálně technického a politického zabezpečení. Při tom je nutno zaměřit se na průzkum objektů pro jaderné úder, na přípravu jaderných úderů (tj. určit potřebnou mohutnost jaderného úderu, druh výbuchu, vykonavatele, bezpečnostní podmínky a očekávaný výsledek), na vyhodnocení radiální situace, zvláště pro pozemní výbuchy a organizaci činnosti vlastních vojsk v pásmech zamoření radioaktivními látkami a způsob jejich překonávání, na organizaci a způsob vyvedení, rozvinování a přemísťování oddílu vojenských raket, na organizaci součinnosti s letectvem a prostředky vyčleněnými k zabezpečení ovr.

Náčelník raketového vojska a dělostřelectva divize na základě pokynů velitele divize, přímo organizuje bojové použití ovr a nese plnou odpovědnost za jeho správné využití a splnění všech úkolů, které byly v průběhu pohranič-

ního střetného sražení a boje uloženy. Hlavní zásadou při použití ovr v pohraničním střetném sražení a boji, musí být postupně soustřeďovat jaderné a chemické úder, na bližší a pak na vzdálenější cíle při současném ničení prostředků hromadného ničení nepřítele na celou hloubku dostřelu ovr s využitím předsunutých palebných baterií. Ke splnění těchto úkolů je nutné zabezpečit oddíl před přesunem do prostoru předpokládaného pro střetný boj kompletovanými raketami.

Ke splnění samostatných úkolů předsunutého odřadu divize je výhodné začlenit jednu baterii ovr do sestavy předsunutého odřadu.

S obdržením úkolu pro přesun, štáb divize na základě úkolů, uložených velitelem divize, je povinen určit prostředky průzkumu pro zabezpečení činnosti ovr. Průzkum je nutné vést do celé hloubky možného rozmístění taktických jaderných prostředků nepřítele a jiných důležitých cílů, ohrožujících splnění bojového úkolu divize s cílem získat údaje o charakteru cíle, jeho souřadnice, rozměry (konfigurace), charakter i stupeň ženičního vybudování a údaje o jeho činnosti s uvedením doby. Požadavek na přesnost určení souřadnic, které budou určovány v převážné míře z leteckého snímku nebo mapy, nelze zlehčovat.

Při organizaci průzkumu musí být určena sestava průzkumných jednotek divize, osa jejich postupu a činnost při přesunu, při zavázání vševojskových útvarů a jednotek do boje, předkládání průzkumných údajů, musí být rozděleny úkoly a vyřešeny otázky součinnosti s armádními průzkumnými prostředky. Na včasné předání průzkumných údajů má rozhodující vliv organizace spojení.

Průzkum prostředků jaderného napadení nepřítele a jiných důležitých cílů, uskutečňovaný agenturním průzkumem a průzkumnými skupinami, bude málo efektivní a získávané průzkumové údaje budou brzy „stárnout“. Proto hlavním prostředkem průzkumu v pohraničním střetném sražení a boji musí být prostředky vzdušného průzkumu a základním způsobem vizuální pozorování.

Velitel oddílu vojenských raket po obdržení rozkazu nebo signálu na rozvinutí oddílu, upřesňuje úkoly náčelníku štábu oddílu a velitelům baterií, rádiem vydává úkoly veliteli rekognoskační skupiny k vyhledání vhodného prostoru bojového rozmístění. Za přesunu ovr může

dojít k situaci, že ovr bude nutno rozvinout z chodu a to v nepřipraveném prostoru bojového rozmístění a palbu zahájit okamžitě, což bude nejčastějším případem v pohraničním střetném sražení a boji. V takovém případě velitel ovr rozvine oddíl z chodu v bezprostřední blízkosti osy přesunu, čímž se zkrátí čas na přípravu k palbě až o 40 minut.

Prostor bojového rozmístění určí podle mapy nebo leteckého snímku. Vydá úkol náčelníku štábu a velitelům baterií, při čemž uvede: velitelské stanoviště oddílu, palebná postavení jednotlivých baterií, místo čtyř technického zabezpečení, směrník hlavního směru, dobu pohotovosti ke střelbě a vydá nařízení pro organizaci spojení. Bojová sestava ovr bude připojená pomocí topografického připojovače, nebo podle mapy, leteckého snímku s použitím přístrojů, nejčastěji pomocí prověřené dělostřelecké busoly. K získání přesnějších topografických údajů je nejen výhodné, ale i žádoucí, volit prostor bojového rozmístění poblíž orientačních bodů, jejichž souřadnice známe, nebo jsou zakresleny na mapě nebo leteckém snímku.

Jednou z důležitých povinností velitele a štábu ovr je zabezpečit čerstvé povětrnostní zprávy k neustálé obnově grafikonu vypočítaných oprav.

Po obdržení údajů o cíli, velitel oddílu vydá úkoly náčelníku štábu oddílu a velitelům baterií. Odpalovací zařízení z chodu zaujímají palebné postavení a při-

pravují se ke střelbě. Všechny potřebné prověrky raket a odpalovacích zařízení uskutečňujeme bezprostředně ve vyčkávacím postavení, které v tom případě volíme v nevelké vzdálenosti od palebných postavení. Povětrnostní hlídky baterií se rozvíjejí poblíž palebných postavení a ihned sondují atmosféru na aktivním úseku dráhy letu rakety. Velitel oddílu a náčelník štábu se svým štábem zaujímá velitelské stanoviště oddílu uprostřed bojových sestav baterií a ihned řídí činnost jednotek oddílu s důrazem na palebnou baterii, která bude plnit palebný úkol jako první.

Po splnění palebného úkolu dodržuje baterie důsledně plán manévru v prostoru bojového rozmístění.

Manévr pohybem ovr v průběhu pohraničního střetného sražení a boje musí ve všech základních ukazatelích řídit náčelník raketového vojska a dělostřelectva divize. Určuje dobu zahájení přemístění, osu přesunu, nové prostory bojového rozmístění a musí ovlivnit i manévr v prostorech bojového rozmístění.

Oddíl vojskových raket se přemísťuje zpravidla po bateriích, ve zvláštních případech jako celek. Při organizaci přemísťování vycházíme z maximálního dostřelu, z nutnosti mít odpalovací zařízení v pohotovosti k zabezpečení činnosti svazku v nejdůležitějších momentech boje, při zasazení druhého sledu, odrážení protiztečí a protiúderů, průlomu obranných postavení a pásem apod.

Protitankové zálohy armády a frontu

Plukovník Zdeněk Šik

Všechny soudobé pozemní armády mají ve výzbroji různé typy protitankových zbraní a prostředků, které umožňují ničit tanky na poměrně značné vzdálenosti i při bezprostředním boji zblízka. Protitankové řízené střely značně prodloužily hranice účinného ničení tanků, moderní protitankové bezzákluzové zbraně spolehlivě ničí tanky na střední vzdálenosti i při boji zblízka.

Nasycenost vševojskových svazků a útvarů organickými speciálními protitankovými prostředky (určenými výhradně k ničení tanků a jiných obrněných cílů) však vzhledem k jejich prvořadému úkolu nemůže být nikdy tak vysoká, aby jenom tyto prostředky byly samy schopny plnit úkoly protitankové obrany bez využívání jiných zbraní a prostředků. Proto k úkolům PTO jsou široce využívány organické tankové jednotky a útvary, ženíjní i chemické jednotky.

I za těchto podmínek musí být na důležitých směrech hlavního úderu protivníka vždy zabezpečeno posílení PTO vševojskových svazků a svazů zásahy protitankových záloh divizí, armád, popřípadě frontu. Zvýšit dosavadní počty speciálních organických PT prostředků u vševojskových útvarů a svazků by bylo neúčelné. Pro plnění jejich hlavního úkolu je nasycenost PT prostředky dostatečná, spolu s využitím tanků zabezpečuje i plnění dočasného obranného úkolu. Na směrech, kde se protivník podaří dosáhnout převahy a proniknout do hloubky naší sestavy, nebo k přehrazení mezer v sestavě, vzniklých účinky jaderných úderů bude vždy nutné mít k dispozici mobilní a dostatečně silnou protitankovou zálohu, zejména na stupni armády a frontu.

Dosavadní základ PTZ na stupni armády i frontu tvoří útvary klasického protitankového dělostřelectva, zesílené ženijními zatarasovacími jednotkami. Přes značnou palebnou sílu i účinnost při ničení tanků, je jedním z hlavních nedostatků těchto PTZ nedostatečná manévro-

vací schopnost. Při pohybu jsou převážně vázány na komunikace, jejichž uvolnění pro rychlý manévru na ohrožený směr bude v bojové situaci vždy složité. Klasické protitankové dělostřelectvo (tažené) po zasazení a zavázání se do boje má rovněž značně omezené možnosti manévru na bojišti. Rychlý zásah PTZ neumožňuje ani nejnútnejší ženijní práce pro částečné zakopání a krytí děl i obsluh, čímž se jejich zranitelnost značně zvyšuje.

Takto složená PTZ není schopna samostatně bez součinnosti s jinými jednotkami (tanky a zejména motostřeleckými jednotkami, vybavenými ručními zbraněmi pro ničení živé síly i tanků) po delší dobu zadržet silná úderná uskupení protivníka, nebo je dokonce zničit. Zásobovat tuto PTZ, zejména municí, je značně složité, poněvadž je v péči nadřízeného štábu (armád, front) a od příslušných zásobovacích míst značně vzdálena.

V soudobém boji a operaci nelze vyloučit, že se protivník podaří s využitím účinků jaderných úderů, rychle proniknout především tankovými uskupeními mezerami v sestavě vojsk a to značnou rychlostí do poměrně velké hloubky. Zastavit a zničit tato úderná uskupení vyžaduje vždy nejen přeskupit síly, ale i rychlý zásah PTZ. Rychlost zásahu PTZ může být za takové situace rozhodující.

Aby PTZ armády nebo frontu mohla splnit podobný úkol (který bude pro její činnost v soudobém boji typický), musí být zabezpečena především její vysoká manévrovací schopnost jak při přesunu, tak i v boji. Při tom musí mít dostatečnou palebnou sílu k ničení tanků od přístupů až po boj zblízka. Prvořadý požadavek na vysokou manévrovací schopnost může být splněn tím, že vybavení PTZ prostředky pro pohyb mimo komunikace nebo pro převoz vzduchem. Pohyb mimo komunikace by vyžadoval u většiny PT prostředků samohybnou trakci, která však není vždy pro všechny prostředky ekonomická a má i určité nevýhody. Neeko-

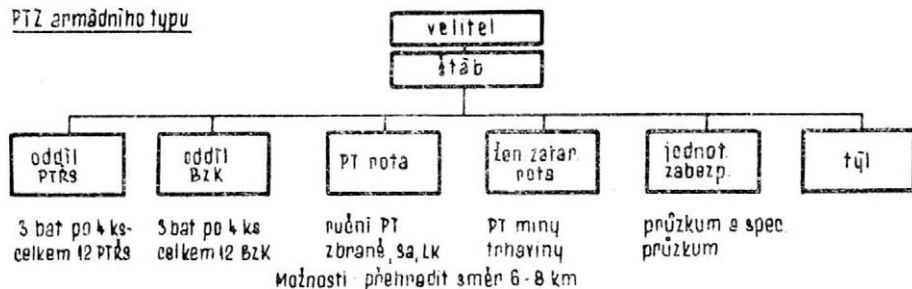
nomická je především u klasického protitankového dělostřelectva (jako typ samohybného dělostřelectva), kdy vyřazení nebo porucha motorové části znamená současně vyřazení zbraně. Samohybná trakce značně zvyšuje váhu zbraně, omezuje množství vezených zásob munice i technické bojové vlastnosti zbraně (vyšší palebná výška, malý odměr apod.). Rychlost pohybu na komunikacích se podstatně nezvyšuje. Pro bezzákluzové kanóny a protitankové řízené střely, při jejich využití v rámci PTZ armády a frontu, by samohybná trakce rovněž nepřinesla převažující výhody. Výhodná je na druhé straně pro tyto zbraně, pokud jsou organicky včleněné na stupni vševojskový útvar a svazek.

Klasické protitankové dělostřelectvo nepředstavuje v soudobých podmínkách operace i vývoji bojové techniky perspektivní protitankový prostředek. Novější PT prostředky (PTRS, BzK i ruční PT zbraně) jsou podstatně lehčí, rozměrově malé, s vysokou manévrovací schopností na bojišti. Normální dopravní vozidlo může

převézt současně několik zbraní. Bez zvláštních úprav jsou schopny i přepravy vzduchem (vrtulníky). Pokud jde o požadavek dostatečné palebné síly, převyšují PTRS klasická PT děla větší účinnou dálkou ničení, ničivým účinkem v cíli a při dobré vycvičenosti obsluhy i přesností palby. Jejich nedostatkem je, že nemohou být použity při boji zblízka a na krátkou vzdálenost. Proto musí být při zasazení doplňovány palbou BzK a ručních PT zbraní. Technické podmínky umožňují střelbu přímo z vozidla nebo z palebného stanoviště na terénu. Prozatím není vyřešeno jejich použití přímo z vrtulníků, což však není úkol technicky neřešitelný. Palba PTRS tvoří v soudobých podmínkách základ PTO. Bezzákluzové kanóny a ruční PT zbraně pro svoji značnou účinnost, vysokou manévrovací a schopnost ničit tanky od středních dálek až po boj zblízka, jsou nutným doplňkem palby PTRS.

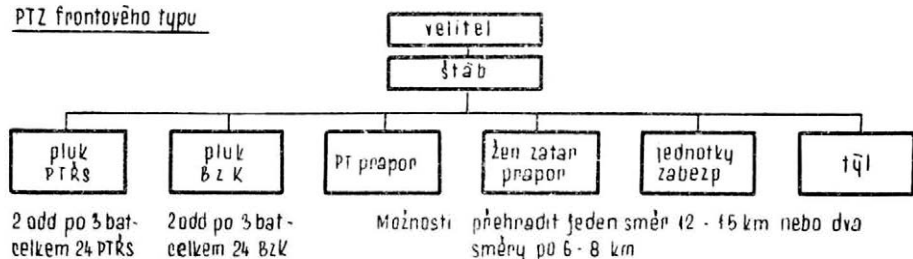
K zabezpečení prvořadého požadavku na PTZ, tj. vysoké manévrovací schopnosti, je nejperspektivnější vybavit PTZ lehkými a účinnými PT zbraněmi různých

PTZ armádního typu

Obr. 1

PTZ frontového typu

Obr. 2

typů. K jejich převozu a přesunutím mimo boj používat běžné typy dopravních vozidel, schopných částečně i pohybu mimo komunikace. V případě potřeby rychlého zásahu počítat s přepravou vzduchem (vrtulníky). Vybavit PTZ organickými vrtulníky by nebylo ekonomické. K přepravě jedné baterie PTRS (6 kusů) počítáme 4–6 vrtulníků (podle počtu munice a nejnútnejších vozidel pro manévry na bojišti) k přepravě jedné baterie BzK za stejných podmínek 3–4 vrtulníky. Vrtulníky je výhodné použít i pro další zásobování PTZ municí.

I nadále nutno počítat se zesílením PTZ ženijními zatarasovacími prostředky a jednotkou pro radiační a chemický průzkum. Geografické podmínky pravděpodobného válčiště (členitost a pokrytost terénu) vyžadují mít v PTZ zbraně různého typu, vzájemně se doplňující. Tím by byla zabezpečena i dostatečná palebná síla PTZ.

V podstatě by PTZ armádního a frontového typu měla být organizačně složena z jednotek (útvárů) PTRS a BzK, doplně-

ných jednotkou vybavenou ručními zbraněmi pro ničení živé síly i tanků a ženijní zatarasovací jednotkou (viz obr. 1 a 2). PTZ tohoto typu by byla v určitém smyslu vševojskovým útvarem, schopným po určitou dobu i samostatně plnit obranný úkol, popřípadě i zničit slabší síly protivníka. Zesílení vševojskových svazků při odrážení a ničení silného úderného uskupení protivníka by znamenalo podstatně posílení PTO na daném směru v časově velmi krátkých lhůtách.

Rovněž na stupni divize by měla být výzbroj PTZ založena na PTRS a BzK. Vybavení PTZ klasickým PT dělostřelectvem i na tomto stupni je v soudobých podmínkách zastaralé a nevýhodné.

Navrhovaná organizace a výzbroj PTZ armádního a frontového typu, charakterizovaná vysokou manévrovací schopností a značnou palebnou silou, odpovídá současným požadavkům reagovat na rychle se měnící situaci na bojišti. Vševojskový velitel by měl v rukou velmi účinný prostředek PTO k řešení kritických situací.

Tendence rozvoje frontového letectva

Plukovník Pravoslav Kalický

Rozvoj vědy a techniky v posledním desetiletí odráží se především v oblasti prostředků pro vedení války. Zavádění kvalitativně nových bojových prostředků a zdokonalování bojové techniky přímo ovlivňuje složení i možnosti druhů ozbrojených sil, význam jiných se snižuje a některé dokonce zanikají. Do výzbroje soudobých armád jsou hromadně zaváděny rakety nejrozličnějšího určení a tříd, rakety — jako bojové prostředky i rakety — jako nosiče těchto prostředků. V kombinaci s jadernými náboji vytvářejí rakety rozhodující prostředek palby v taktickém, operačním a strategickém měřítku.

Tyto změny v plné míře ovlivňují i rozvoj vojenského letectva a diferencovaně jeho jednotlivé hlavní druhy (dálkové, frontové, dopravní). Rozhodujícím momentem je při tom skutečnost, že rakety se stávají efektivnějšími nosiči jaderných nábojů. Jsou podstatně rychlejší, málo zranitelné od PVO nepřítele a nezávislé na povětrnostních podmínkách.

Rakety prakticky přebírají úkoly strategického (**dálkového bombardovacího**) letectva v mezikontinentálním

měřítu. Soudobé dálkové bombardovací letectvo však má dosud uplatnění ve strategické operaci na kontinentálním válčišti a v bojové činnosti proti svazkům letadlových lodí na oceánských válčištích. Rozvoj dálkového letectva tím ovšem ještě nekončí. Jsme teprve na začátku doby, kdy dálkové letectvo ve své nové kvalitě (v podobě velkých družic a manévrujících kosmických prostředků) se objeví v kosmickém prostoru, zpočátku jako průzkumný prostředek a později jako prostředek palby proti cílům v kosmickém prostoru i na zemi.

Změny ve výzbroji, složení a určení druhů ozbrojených sil a druhů vojsk ve svém souhrnu, hlavně však z hlediska požadavků na bojovou činnost na kontinentálním válčišti, znásobují význam **dopravně výsadkového letectva**. Hromadné použití jaderných zbraní a zaostávání pohybových možností pozemních vojsk za možnostmi palby klade nové požadavky na přepravu vojsk a materiálu vzduchem.

V dalším rozeberu vliv i jiných změn na **frontové letectvo** a další perspektivy jeho pravděpodobného rozvoje.

ÚLOHA A MÍSTO FRONTOVÉHO LETECTVA V SOUČASNÉ DOBĚ

Frontové letectvo má svoje místo v operačních palebných a pohybových systémech vyšších svazů pozemních vojsk na kontinentálním válčišti.

V zájmu plného ujasnění současné úlohy a místa frontového letectva, ja-

ko i perspektivy jeho možného rozvoje, rozeberu nejdříve některé souvislosti, které do určité míry jeho bojové použití ohraničují nebo podmiňují.

Válku na kontinentálním válčišti

nutno považovat za součást ozbrojeného zápasu vedeného v globálním, mezikontinentálním rozsahu. Pro výsledek příští možné války bude rozhodující její počáteční období. Hlavním obsahem počátečního období války bude první hromadný úder a odražení vzdušného a kosmického napadení; na kontinentálním válčišti kromě toho ještě rozvinutí útočných operací vyšších svazů pozemních vojsk, vedených ve vysokém tempu k rychlému využití výsledků hromadného úderu a obsazení strategicky důležitých prostorů nepříteli. Vedení války na válčišti se stává záležitostí všech druhů ozbrojených sil, při rozhodující úloze raketových vojsk strategického určení. Jednotlivé druhy ozbrojených sil dnes již nejsou s to samostatně plnit strategické úkoly. Součinnost druhů ozbrojených sil je jednou z rozhodujících podmínek jejich úspěšné a efektivní činnosti. V zájmu efektivního použití jsou jednotlivé druhy ozbrojených sil dočasně nebo trvale součástí účelových systémů.

Pro vedení války na pozemním válčišti jsou rozhodující tyto systémy:

1. **Strategický palebný systém**, který svým hlavním složením je předurčen k úkolům na mezikontinentálním válčišti, menší částí prostředků pak k úkolům na pozemním válčišti. Do systému zahrnujeme raketová vojska strategického určení, dálkové bombardovací letectvo a část jaderných sil vojenského námořnictva.

2. **Systém PVO**, který zahrnuje protiletadlovou a protiraketovou obranu strategických palebných prostředků a důležitých prostorů a objektů a v příhraničním pásmu i obranu hlavních uskupení pozemních vojsk a frontového letectva. Do něho patří vojska PVOS, v příhraničním pásmu i frontové stíhací letectvo, síly a prostředky

PVO pozemních vojsk a na přímořském směru i síly a prostředky PVO vojenského námořnictva.

3. Operační palebné a pohybové systémy vyšších svazů pozemních vojsk.

Palebnou složku těchto systémů tvoří raketová vojska operačně taktického určení, frontové letectvo a PLRV PVO pozemních vojsk. Pohybovou složku systému představují svazky a útvary především tankového, mostotřeleckého a výsadkového vojska. **Operační palebné a pohybové systémy vyšších svazů pozemních vojsk mohou najít své uplatnění na kontinentálním válčišti jedině v rámci strategické operace na válčišti, která do svého obsahu zahrnuje i činnost strategického palebného systému a systému PVO.** Efektivní činnost strategického palebného systému, zejména prvního hromadného úderu je existenční podmínkou pro úspěšné zahájení a vedení bojové činnosti pozemních vojsk i frontového letectva. (Toto platí pro nejvíce pravděpodobnou variantu zahájení války hromadným jaderným úderem a ne pro lokální konflikt.) Důležitou, i když řádově nižší, podmínkou bude rovněž efektivní činnost systému PVO, protože hromadným úderem nelze zničit všechny prostředky vzdušného a kosmického napadení na zemi (nebo v kosmickém prostoru).

Na kontinentálním válčišti bude hlavním strategickým opatřením strategická operace, jejímž obsahem je

- uskutečnit 1. hromadný úder,
- odrazit vzdušné napadení nepříteli,
- rozvinout a vést první a následující frontové operace,
- vzdušné výsadky strategického významu,
- bojová činnost námořních sil

k zabezpečení bojové činnosti pozemních vojsk na přímořském směru.

Hlavní uplatnění ve strategické operaci mají vyšší svazy pozemních vojsk 1. operačního sledu v prvních frontových útočných operacích.

Kromě toho operačně taktické palebné prostředky frontu (rakety operačně taktického určení a frontové letectvo) se účastní 1. hromadného úderu. Část sil a prostředků PVO vojsk se účastní odražení vzdušného napadení nepřítele v součinnosti s frontovým stíhacím letectvem a vojsky PVO. **Podíl frontových prostředků na výsledcích 1. hromadného úderu a odražení vzdušného napadení nepřítele z hlediska strategického měřítka nebude rozhodující.** Přesto však efektivní ničení pohyblivého prvního operačního sledu nepřítele bude i v těchto podmínkách závislé od použití frontového letectva a jeho účasti v prvním hromadném úderu na válčišti.

Samotná frontová útočná operace představuje souhrn jaderných úderů, sražení a bojů, jenž v konečném výsledku má dokončit zničení již narušených hlavních uskupení vojsk nepřítele a ovládnutí důležitých prostorů.

Frontové letectvo, organizované ve svazy (letecké armády), tvoří součást bojového složení frontu.

Letecká armáda frontového letectva je předurčena k bojové činnosti v součinnosti s pozemními vojsky, zejména raketovými a silami a prostředky PVOV v rámci útočné operace. Takovou činnost frontového letectva nutno považovat za převážnou, ne však jedinou. Podle rozhodnutí strategického stupně velení na válčišti, část frontového letectva může být použita ve prospěch sousedních frontů nebo k zabezpečení bojové činnosti strategického (dálkového bombardovacího) letec-

tva, popř. vzdušných výsadek operačně strategického významu.

Letecká armáda frontového letectva plní ve frontové útočné operaci počátečního období války tyto hlavní úkoly

- účastní se 1. hromadného úderu k odražení vzdušného napadení nepřítele;

- vyhledává a ničí prostředky jaderného napadení nepřítele a jejich naváděcí a zabezpečovací zařízení;

- vede vzdušný průzkum na celou hloubku útočné operace;

- ničí hlavní uskupení pozemních vojsk a bojuje s operačními zálohami;

- uskutečňuje přímou podporu pozemních vojsk;

- dopravuje a zabezpečuje taktické vzdušné výsadky;

- přepravuje a zásobuje vojska a materiál vzduchem.

Ke splnění úkolů má soudobé letectvo účinné bojové prostředky, jaderné bomby a rakety různého určení. **Je schopno i nejadernými bojovými prostředky ničit objekty nepřítele operačního významu.**

Efektivní bojová činnost frontového letectva ke splnění těchto úkolů je podmíněna jeho soustředěným a pružným použitím a dovedným skloubením bojové činnosti jednotlivých druhů letectva mezi sebou a s údery raketových vojsk, bojovou činností PVOV a opatřeními protiradiotechnické činnosti. To vyžaduje centralizovat velení letectvu na stupni frontu a komplexně velet ze stupně letecké armády.

Systém velení frontovému letectvu je v podstatě relativně samostatným systémem nižšího řádu (vůči frontu). Jeho relativní samostatnost je dána především platností principu centrali-

zovaného velení letectvu, k jeho soustředěnému a pružnému použití. Vyplývá rovněž ze specifiky letectva, zejména z nutnosti sladovat a zabezpečovat bojovou činnost různých druhů letectva v palebném a pohybovém systému frontu. Pružné použití frontového letectva předpokládá využití jeho manévrovacích schopností k přechodu do různých podsystémů (z podsystému palby proti pozemním cílům do podsystému PVO a naopak), nebo pro přechod částí jeho bojového úsilí do systémů sousedních frontů. Centralizaci velení frontovému letectvu na stupni frontu a LA je možno pro jadernou variantu války považovat za minimální, protože strategické velení na válčišti má pro řešení palebné nadvlády k dispozici mocnější palebné prostředky (rakety středního dosahu a dálkové bombardovací letectvo).

Úspěšná a efektivní činnost operačního palebného a pohybového systému pozemních vojsk bude rozhodujícím způsobem záviset na strategickém palebném systému a systému PVO. Uvnitř operačního systému dělí se o rozhodující palebnou činnost (jadernými prostředky) raketové vojsko a frontové letectvo, při čemž raketové vojsko operačně taktického určení je ve vyhledávání a upřesňování objektů úderu závislé na vzdušném průzkumu a frontové letectvo se neobejde bez ničení PVO nepřítele raketovými vojsky.

Rakety mají proti letectvu mnohé přednosti, jsou však málo efektivní bez jaderných nábojů a při ničení malých, pohyblivých objektů. V protikladu s tím frontové letectvo je schopno samostatně vyhledávat a bezprostředně ničit bodové, malé a pohyblivé objekty nepřítele a palbou klasických bojových prostředků ničit objekty nepřítele operačního významu.

Jeho efektivní použití je však závislé na umlčení PVO nepřítele a do určité míry na povětrnostních podmínkách. Podíl frontového letectva na hromadných úderech v operačním měřítku je vzhledem k pohyblivému charakteru objektů nepřítele i nadále významný.

Letecká armáda frontového letectva je součástí vojsk frontu předurčená k bojové činnosti v rámci frontové operace.

Bombardovací a stíhací bombardovací letectvo spolu s raketovými vojsky operačně taktického určení tvoří rozhodující palebnou sílu frontu.

Frontové stíhací letectvo je pro svoje manévrové schopnosti doposud jedním z hlavních prostředků PVO.

Průzkumné letectvo je rozhodující průzkumný prostředek frontu i významný prostředek pro řízení palby taktických raket, popř. dělostřelectva.

Dopravné výsadkové letectvo je jediný prostředek dopravy vzdušných výsadků a významný prostředek pro dopravu zvláštních bojových prostředků, případně zásobování některými druhy materiálu.

Současné spojovací letectvo je víceučelový prostředek operačních a taktických stupňů velení (pro úkoly spojovací služby, radiačního průzkumu atd.).

Bojové složení letecké armády frontového letectva není stejné a bude záležet na bojovém složení frontu a jeho úkolech.

Systém velení frontového letectva je relativně samostatným systémem nižšího řádu (avšak v rámci frontu), což vyplývá z bojového určení frontového letectva, jeho bojových možností a principů efektivního použití.

Taková je úloha a místo frontového letectva v současné době i nejbližší perspektivě.

**VLIV ROZVOJE STRATEGICKÝCH PROSTŘEDKŮ RAKETOVÝCH VOJSK
OPERAČNĚ TAKTICKÉHO URČENÍ A VOJSK PVO NA PERSPEKTIVU
FRONTOVÉHO LETECTVA**

Rozvoj frontového letectva může probíhat jedinečně v relaci s rozvojem ostatních druhů ozbrojených sil a druhů vojsk.

Všeobecný rozvoj bojové techniky v nejbližších 15 — 20 letech bude probíhat v hranicích technických a ekonomických možností a bude ovlivňován požadavky na zvýšení bojové efektivnosti ozbrojených sil.

Zásadní vliv na rozvoj frontového letectva jako i na další součásti operačních, palebných a pohybových systémů bude mít rozvoj strategických prostředků vedení války (zejména strategických palebných prostředků).

Uvnitř operačních systémů bude rozvoj frontového letectva kromě toho ovlivňován změnami v bojových možnostech pozemních vojsk a zvláště raketových vojsk operačně taktického určení a vojsk PVO.

1. Vliv rozvoje strategických prostředků vedení války

Vycházíme-li ze známého charakteru příští možné války a obsahu jejího počátečního období, můžeme usoudit, že hlavní úsilí v budování ozbrojených sil v koaličním měřítku (v měřítku vedoucího státu koalice) bude věnováno dalšímu rozvoji a zdokonalení strategických prostředků vedení války.

Výstavba ozbrojených sil jednotlivých států koalice nebude zmenšenou obdobou složení ozbrojených sil hlavního státu koalice, ale stále více a více bude přizpůsobována jejich účelné dílčí úloze na válčišti.

Strategický palebný systém dosáhne dalšího zvýšení svých možností a obsáhne palbou i manévrem nejen

všechny kontinenty, ale i bližší kosmický prostor.

Lze předpokládat, že s rozvojem strategických prostředků vedení války může dojít k určité diferenciaci strategických palebných prostředků. Rozhodující část těchto prostředků bude s určitostí i nadále předurčena pro činnost na hlavním (mezikontinentálním) válčišti a v kosmickém prostoru. Podstatná část strategických palebných prostředků však může být trvale vyčleněna pro činnost na kontinentálním válčišti a to nejen pro použití v prvním hromadném úderu, ale i pro celý průběh počátečního období války.

Tento předpoklad může vést ke kvantitativnímu omezování operačních palebných systémů na míru potřeby pro bezprostřední vedení útočných operací. První hromadný úder, případně i další úkoly související s bojem o palebnou nadvládu nebo izolaci válčiště by v tomto případě uskutečňovalo strategické velení na válčišti svými organickými prostředky. Ani v těchto podmínkách však nelze vyloučit účast operačních palebných prostředků v prvním hromadném úderu (pokud jsou v příhraničním pásmu) a významný podíl frontového (operačně taktického) letectva při ničení pohyblivých objektů nepřítele.

Ve struktuře pozemních vojsk v operačních, palebných a pohybových systémech bude snaha zvýšit pohybové možnosti a tím snížit rozpor mezi palbou a pohybem.

Kvantitativní omezování operačních palebných systémů se současným požadavkem zvýšení jejich kvality a zvýšení pohybových možností pozemních

vojsk se odrazí v rozvoji hlavních druhů bojové techniky pozemních vojsk i letectva. Kvalitativně novým možností nové techniky se bude podřizovat i organizační struktura.

Obecně můžeme předpokládat, že rakety se stanou hlavním bojovým prostředkem v operačním i taktickém použití k ničení pozemních objektů i vzdušných cílů nepřítele a letadla daleko významnějším a výkonnějším prostředkem manévru pozemních vojsk, při čemž zůstanou i nadále v operačním měřítku rozhodujícím prostředkem průzkumu a palby na pohyblivé objekty. Nelze vyloučit, že letectvo najde své uplatnění ještě i v systému PVO.

2. Vliv rozvoje raketových vojsk operačně taktického určení a vojsk PVO

Poněvadž většinu bojových úkolů plní frontové letectvo v těsné součinnosti s raketovými vojsky operačně taktického určení a vojsky PVO, považují za účelné zmínit se i o předpokládaném rozvoji těchto druhů vojsk.

a) Rozvoj raketových vojsk operačně taktického určení

Rozvoj raketových vojsk operačně taktického určení bude s určitostí probíhat po linii zvyšování pohotovosti a přesnosti palby a manévrových možností odpalovacích zařízení a prostředků technického zabezpečení.

Organické spojování raketových vojsk operačně taktického určení s dělostřelectvem ztratí své opodstatnění. Nelze vyloučit, že na operačním stupni může dojít k organickému sblížení raketových vojsk operačně taktického určení s letectvem.

Současně s tím rakety jako bojový

prostředek proniknou i do taktických palebných systémů ve spojitosti s jadernými náboji zvláště malé ráže. Pro zvýšení manévrových možností těchto taktických prostředků palby budou používány vrtulníky nebo jiná účelová letadla jako odpalovací zařízení i prostředek dopravy. Organické začlenění těchto prostředků (včetně letadel) bude podřizováno požadavku relativní samostatnosti svazků pozemních vojsk.

b) Rozvoj prostředků PVO vojsk

Rozvoj prostředků PVO bude s určitostí směřovat k podstatnému zvýšení účinnosti na přízemních a malých výškách.

Hlavní palebnou silou proti vzdušným cílům v systému PVO vojsk budou rozhodně rakety třídy „země—vzduch“. Můžeme předpokládat, že do výzbroje vojsk PVO pozemního vojska budou zavedeny dva typy raket, rakety pro ničení vzdušných cílů na přízemních, malých a středních výškách s dostřelem okolo 20 — 50 km a rakety dalekého dosahu okolo 70 až 100 km. Oba typy raket budou mít vysokou palebnou pohotovost a značnou mobilnost. První z těchto dvou typů bude patřit do organizační skupiny taktických svazků pozemních vojsk.

V přihraničním pásmu budou tvořit hodnotu PVO nejen prostředky PVOV, ale i prostředky PVOS. Vojska PVOS by měla mít ve svém bojovém složení 2 — 3 typy raket. První typ raket vojsk PVOS bude předurčen pro ničení vzdušných cílů na přízemních a malých výškách a jeho odpalovací zařízení bude značně pohyblivé. Další typ raket by měl být způsobilý ničit vzdušné cíle na vzdálených přístupech (řádově 150 km) ve všech výškách, kromě přízemních. Poslední typ raket by byl předurčen pro ničení raket nepřítele středního dosahu. Nelze ani

vyložit, že ještě v této době ve výzbroji vojsk PVO může být menší počet stíhacího letectva, předurčeného k ničení letounů-nosičů raket třídy „vzduch—země“ na dalekých přístupech.

Úměrně s palebnými prostředky PVO budou se rozvíjet i prostředky radiotechnického průzkumu a prostředky protiradiotechnické činnosti. Nová kvalita PVO bude dána rovněž modernizací systému velení, v němž bude snaha o napojení automatizovaných systémů (zbraní) na taktické a operačně taktické stupně velení.

Z toho můžeme vyvodit dílčí závěr, že rozvoj strategických prostředků vedení války v kvantitativním smyslu omezí operační palebné prostředky (raketová vojska operačně taktického určení i frontové letectvo). Rozvoj ra-

ketových vojsk operačně taktického určení pravděpodobně neumožní nahradit letectvo raketami především pro jejich malou efektivnost při ničení malých, vysoce pohyblivých objektů nepřítele. Rozvoj palebných prostředků PVO zřejmě umožní převážně nahradit stíhací letectvo protiletadlovými raketami.

Požadavek podstatného zvýšení pohybových možností pozemních vojsk promítne se ve zvýšené potřebě dopravně výsadkového letectva. Kromě toho, tento požadavek s konkretizací na zvýšení manévrových možností a pohotovosti k palbě taktických palebných prostředků povede ke vzniku nového druhu letectva — vojskového letectva, jehož organické začlenění bude decentralizováno do svazků (útvárů) pozemních vojsk.

TENDENCE ROZVOJE FRONTOVÉHO OPERAČNĚ TAKTICKÉHO LETECTVA

Rozvoj frontového letectva bude se perspektivně podřizovat těmto základním požadavkům:

- bez ohledu na kvalitativní změny ve výzbroji raketových vojsk operačně taktického určení bude nutno mít v operačním uskupení vyššího svazu pozemních vojsk prostředky k ničení malých (bodových) vysoce pohyblivých cílů, schopné pružného použití v rychle se měnící situaci;

- i za předpokladu, že strategické průzkumné prostředky na válčišti převezmou řadu průzkumných úkolů, požadavky na vzdušný průzkum a řízení palby raket se budou zvyšovat;

- v zájmu řešení rozporu mezi možnostmi palby a pohybu pozemních vojsk, neobyčejně vzrostou požadavky na přepravu vojsk, palebných prostředků i materiálu vzduchem.

Rozvoj frontového letectva bude umožněn i technickým rozvojem letec-

ké techniky, zbraní a zabezpečovacích zařízení.

Hlavní tendence technického rozvoje:

- snaha o zvýšení výkonů, spolehlivosti a hospodárnosti hnacích jednotek (motorů) a přidavných funkčních agregátů;

- při konstrukci druhů proudových letounů budou kladeny požadavky na podstatné zkrácení vzletu a přistání a na zvýšení rozpětí mezi minimální a maximální rychlostí;

- možno očekávat téměř plný přechod na raketovou výzbroj s využitím jaderných nábojů zvláště malé účinnosti;

- současné zdokonalování navigačních, přehledových a naváděcích systémů, značná část úkonů bude automatizována;

- zvýší se kapacitní a kvalitativní možnosti výzbroje pilotovaného

průzkumného letectva, budou zavedeny i zdokonalené bezpilotní prostředky pro taktický i operační vzdušný průzkum;

— v konstrukci dopravních letounů a vrtulníků bude dosaženo zvýšení únosnosti, váhové i prostorové kapacity se současným vyřešením krátkosti vzletu a přistání;

— nelze vyloučit ani vznik konstrukčně nových letadel a přírůbků na kontinentálním válčišti s taktickým doletem okolo 2 000 km a rychlostí do M3, vyzbrojeného jadernými pumami a řízenými raketami typu „vzduch—země“.

Požadavky na perspektivní frontové letectvo a předpoklady technického rozvoje ovlivní podstatně proporcionální rozdělení jednotlivých druhů a změní částečně i jejich charakter.

1. Stíhací letectvo

Stíhací letectvo dosáhlo pravděpodobně již vrcholu svého rozvoje a jeho úlohu převezme protiletadlové raketové vojsko se širokým použitím účinných prostředků protiradiotechnické činnosti. Nelze však vyloučit, že v bližší perspektivě může najít uplatnění ještě méně početní stíhací letectvo dálkové činnosti s předurčením ničit letouny-nosiče rakety třídy „vzduch—země“. Takové stíhací letectvo bude používat letouny s velkým doletem, vyzbrojené samostatným palubním radiolokačním systémem a raketami třídy „vzduch—vzduch“ dalekého dosahu.

2. Stíhací bombardovací letectvo

Současně stíhací bombardovací letectvo můžeme již dnes považovat za přechodný článek. Ve své podstatě je toto letectvo bombardovací s malým doletem a omezeným radionavigačním vybavením. Efektivním se stává jedině s použitím jaderných pum. Rovněž jeho univerzální použití (k ničení

pozemních i vzdušných cílů) je vzhledem k ničení vzdušných cílů nejisté, protože není vyzbrojeno raketami typu „vzduch—vzduch“ a nelze je použít v noci a v mracích (nemá palubní radiolokační výzbroj). Stíhací bombardovací letectvo se bude pravděpodobně rozvíjet po dvou liniích, ovšem na kvalitativně vyšší úrovni.

Jedna linie bude směřovat ke vzniku bombardovacího letectva k použití na kontinentálním válčišti s taktickým doletem okolo 2 000 km a rychlostí do M3, vyzbrojeného jadernými pumami a řízenými raketami typu „vzduch—země“.

Pro bombardovací letectvo těchto kvalit bude zřejmě rámec frontu těsným a stane se prostředkem strategického stupně velení na válčišti.

Druhá linie vývoje dnešního stíhacího bombardovacího letectva může vést k obnově bitevního letectva. Takový druh letectva by byl potřebný již dnes a nebude jej ani v budoucnu omezovat nebo vylučovat očekávaný rozvoj raketových vojsk operačně taktického určení ani zvýšení bojových možností prostředků PVO nepřítelů.

Počet pohyblivých objektů na válčišti bude s určitostí narůstat. Rakety operačně taktického určení i při zvýšené pohotovosti a přesnosti palby budou závislé v určování souřadnic objektů hlavně na vzdušném průzkumu. Letectvo tedy bude muset pronikat nad území nepřítelů do hloubky zájmových prostorů raketových vojsk i v podmínkách vysoce účinné PVO nepřítelů. Musí-li tedy letectvo za účelem průzkumu pronikat do značné hloubky nepřátelského území, může při zjištění objektů tyto bezprostředně i ničit. Požadavek bezprostředního ničení ZHN ihned po zjištění bude v perspektivě vysoce aktuální.

Nelze upírat, že PVO nepřítelů do-

zná perspektivně dalšího zvýšení účinnosti. Činnost zbraňových systémů PVO bude však převážně závislá na radiotechnických prostředcích navedení. Tato skutečnost spolu s jinými faktory ztíží řešení PVO v přízemních výškách a poskytne široké možnosti protiradiotechnické činnosti.

Doposud jsem uváděl faktory, které více méně mluví ve prospěch uplatnění kvalitativně nového bitevního letectva v operačním palebném systému pozemních vojsk. Obtížnější zřejmě bude samotná konstrukce takového letounu a jeho vybavení. Nejzávažnější problém zřejmě bude vyřešit konstrukci letounů tak, aby měl vynikající manévrovací vlastnosti v přízemních výškách, dostatečný dolet (okolo 800 — 1 200 km), značné rozpětí rychlostí, mohutnou raketovou a kanónovou výzbroj, palubní radionavigační vybavení k vyhledávání objektů a prostředky k protiradiotechnické činnosti. Hlavní výzbrojí tohoto letectva budou rakety, jakož i speciální prostředky k ničení prostředků PVO nepřítele. Jednotlivé požadavky jsou ve vzájemném rozporu. Dobré manévrovací vlastnosti v přízemních výškách může mít letoun váhově lehký, další požadavky směřují naproti tomu ke zvýšení váhy letounu.

3. Průzkumné letectvo

Průzkumné letectvo se bude zřejmě rozvíjet pod vlivem zvýšených požadavků na zabezpečení palby.

Soudobé prostředky strategického průzkumu (kosmické průzkumné prostředky) umožňují již v míru získat hodnotné a přesné údaje o rozložení rozhodujících palebných prostředků a jiných objektů strategického a operačního významu nepřítele. Přesto bude

na kontinentálním válčišti velké množství pohyblivých objektů, které v krátké době před zahájením války mohou změnit svoji polohu.

Tato skutečnost, jakož i podmíněnost efektivní palby raketových vojsk operačně taktického určení na upřesňujících údajích průzkumu určuje v podstatě rozvoj průzkumného letectva.

Průzkumné letectvo k plnění úkolů na kontinentálním válčišti bude se rozvíjet pravděpodobně ve třech možných směrech. Jednak pro plnění úkolů operačního vzdušného průzkumu na plnou hloubku pozemního válčiště, dále pak pro úkoly taktického vzdušného průzkumu na hloubku dosahu raket operačně taktického určení a nakonec pro vzdušný průzkum z vlastního území. Jednotlivé druhy průzkumného letectva budou se z hlediska svých takticko-technických vlastností zřejmě od sebe lišit. Pro operační vzdušný průzkum bude nevhodnější použít upravený typ perspektivního bombardovacího letounu, pro taktický průzkum bitevního letounu a pro průzkum z vlastního území bude nejvhodnější vrtulník, popřípadě letoun dopravního typu (pro radiotechnický průzkum).

Základním prostředkem průzkumného letectva budou zřejmě zdokonalená zařízení vzdušného fotografického a radiotechnického průzkumu. Nutným doplňkem vybavení pak budou zařízení pro přenos průzkumných údajů z paluby letounu. Průzkumné letectvo taktického vzdušného průzkumu bude vždy vyzbrojeno kombinovanou výzbrojí fotografického průzkumu i palby.

Průzkumné letectvo pro vzdušný průzkum z vlastního území bude využívat především vizuálního průzkumu, dále pak šikmého fotografování,

jakož i prostředků radiotechnického průzkumu.

Bezpilotní průzkumné letouny budou používány plně v taktickém vzdušném průzkumu, nelze však vyloučit ani využití těchto prostředků v operačním průzkumu.

Tyto prostředky najdou své uplatnění hlavně při průzkumu objektů bráněných silnou PVO a při systematickém průzkumu velkých prostorů a komunikací. Programové řízení bezpilotních průzkumných prostředků zřejmě nebude vyhovovat a bude nahrazeno dokonalejšími systémy, které umožní manévr kursem, výškou a rychlostí.

4. Dopravní výsadkové letectvo

Bude nejpočetnější druh frontového letectva. Bude využívat především vrtulníků o střední a velké únosnosti (3–5 a 8–12 tun). Použití tohoto letectva bude univerzální, tj. bude schopno přepravovat organické taktické jednotky, středně těžkou bojovou techniku, speciální bojové prostředky a materiál včetně pohonných hmot. Nelze ani vyloučit, že část vrtulníků bude vyzbrojena účinnou speciální vý-

zbrojí proti prostředkům PVO nepříteli a používána k ochraně vrtulníků, plnicích úkoly vzdušné přepravy.

5. Vojskové letectvo

Vojskové letectvo v současné době v ucelené organizační formě neexistuje, jeho zárodek však můžeme vidět ve spojovacím letectvu.

Spojovací letectvo však vzhledem k celkově nízkým počtům a technickému vybavení stačí jen na nejnужnější úkoly spojovací služby, popřípadě ke vzdušnému radiačnímu průzkumu.

Příští vojskové letectvo nebude jedním z druhů frontového letectva, ale druhem vojsk pozemních vojsk. Pronikne do organizační struktury svazků a útvarů pozemních vojsk. Jeho použití bude mnohostranné, bude však předurčeno hlavně ke zvýšení manévrových schopností některých taktických palebných prostředků. Nelze vyloučit, že vrtulníky nebo jiná speciální letadla budou použita jako odpalovací zařízení taktických raket a PTRS. Zařazení vojskového letectva do organizační struktury svazků pozemních vojsk přispěje ke zvýšení jejich relativní samostatnosti.

Odras rozvoje frontového letectva v jeho bojovém složení a organizaci

Perspektivní rozvoj frontového letectva ovlivní přímo bojové složení a organizaci.

Pod vlivem rozvoje a potřeb pozemních vojsk dojde k vytvoření vojskového letectva. Mnohostrannost použití tohoto letectva a hlavně jeho organizační spojitost s taktickými stupni velení pozemních vojsk vtiskne mu charakter druhu vojska v rámci pozemních vojsk. Centrálně bude řešeno jenom jeho technické a zčásti i speciální zabezpečení. Jeho použití bude decentralizováno podle rozhodnutí ve-

litelů taktických stupňů velení pozemních vojsk. K zabezpečení přehledu ve vzdušné situaci musí být vzlety a plánované tratě letounů hlášeny, k čemuž zřejmě bude využito orgánů velení PVO.

Tento druh letectva nebude tedy patřit organicky ani funkčně do frontového (operačně taktického) letectva, bude mít však stejnou nebo příbuznou technickou bázi s dopravně výsadkovým letectvem.

Vlastní frontové (operačně taktické) letectvo pod přímým vlivem roz-

voje letecké bojové techniky, jako i pod nepřímým vlivem rozvoje dalších druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, dozná podstatných změn ve svém bojovém složení a organizaci.

Hlavními druhy frontového (operačně taktického) letectva budou

- bitevní letectvo,
- průzkumné letectvo,
- dopravně výsadkové letectvo.

Bojové složení budoucího frontového (operačně taktického) letectva bude kromě rozvoje techniky záviset i na operačním rámci pozemních vojsk, ve kterém povedou bojovou činnost.

Můžeme předpokládat, že rozvoj pozemních vojsk, ovlivněný rozvojem strategických prostředků vedení války, pozmění i bojové složení svazků, svazů a vyšších svazů pozemních vojsk. Se vši pravděpodobností zvýší se zřejmě relativní samostatnost svazků pozemních vojsk. Bojová činnost pozemních vojsk na kontinentálním válčišti bude i v těchto nových podmínkách organizována podle hlavních strategických směrů. Vyšší svazy pozemních vojsk (fronty) budou i nadále předurčeny k vedení operací v rámci strategické operace na válčišti na jednotlivých strategických směrech. Zvýší se však podstatně hloubka frontových útočných operací a může být shodná i s plnou hloubkou válčiště.

Ve složení vyšších svazů pozemních vojsk může být okolo 10—20 vševojskových svazků, 4—6 svazků raketových vojsk operačně taktického určení, síly a prostředky PVO a frontové (operačně taktické) letectvo.

Bojové složení tohoto letectva bude záviset na konkrétním bojovém složení a úkolu vyššího svazu pozemních vojsk.

Orientačně by frontové letectvo mohlo mít

- 4—6 útvarů bitevního letectva,

- 3—4 útvary průzkumného letectva,

- 2 svazky dopravně výsadkového letectva.

U bitevního letectva můžeme předpokládat, že svazkový stupeň velení se stane zbytečným mezičlánkem.

V bojovém použití frontového (operačně taktického) letectva zůstane zřejmě i nadále v plné platnosti princip centralizovaného velení, umožňující soustředěně a pružně použít letectvo ke splnění nejdůležitějších úkolů podle podmínek rychle se měnící situace. Proto i svazová organizace frontového letectva se zdá být nejučelnější.

V organizaci bude základní taktickou jednotkou útvar, který počtem letounů může převyšovat počty dnešního leteckého pluku.

Nelze vyloučit ani přehodnocení jednotlivých organizačních a funkčních prvků taktických stupňů (létařící a technický personál leteckého pluku, letištní prapor a prapor RTZ) směrem k centralizaci základních činností a k organizačnímu splynutí. Zabezpečení letištního manévru může být pak řešeno cestou daleko vyššího využití vzdušné dopravy a vhodným rozložením a použitím záložních prostředků leteckotechnického a radio-technického zabezpečení.

U dopravně výsadkového letectva najde své uplatnění i svazkový stupeň, hlavně proto, že charakter bojového použití tohoto druhu letectva předpokládá bojovou činnost ve větších skupinách.

Rozvoj frontového (operačně taktického) letectva zasáhne v plné míře i do operačního umění a taktiky jeho jednotlivých druhů. Novým způsobem budou řešeny hlavní druhy zabezpečení bojové činnosti. Zvláštní pozornost bude věnována hlavně vyřešení

otázek jak umlčet a překonávat PVO nepřítelů a obraně letišť proti vzdušnému napadení.

Nový charakter bude mít i operační sestava letectva. Zdokonalené typy letounů, zejména vyřešení krátkého vzletu a přistání umožní letectvo v sestavě značně rozptylovat. Tím vzniknou zvýšené nároky na organizaci materiálně technického zabezpečení, současně však bude usnadněna výstavba letišť (budou postačovat kratší plochy — 500—600 metrů).

S rozvojem bojové techniky letectva, jeho organizace, operačního umění a taktiky se bude rozvíjet i velení.

Organizace velení letectvu musí odpovídat danému stupni rozvoje, nemůže být univerzální, ale vždy konkrétní — zabezpečující jeho nejefektivnější bojové použití.

Velení frontovému (operačně taktickému) letectvu musí být organizováno i nadále v relaci s velením pozemním vojskům ze stupně vyššího svazu. V některých činnostech (v technickém, radiotechnickém a letovodském zabezpečení) musí velení zahrnovat nejen problematiku frontového letectva, ale i vojskové letectvo, které je organizačně začleněno v nižších stupních pozemních vojsk.

Z á v ě r

Snažil jsem se ukázat směry pravděpodobného rozvoje frontového (operačně taktického) letectva. Vycházel jsem při tom ze současného stavu a opíral se o známé i odhadované tendence rozvoje bojové techniky. Je docela možné, že skutečný rozvoj ve svých konkrétnostech může být odlišný od toho, co jsem uvedl. Chtěl jsem však především ukázat, že rozvoj frontového (operačně taktického) letectva nelze chápat izolovaně, ale vždy v souvislostech s rozvojem ozbrojených sil a druhů vojsk. Zásadní vliv na rozvoj palebných i pohybových operačních prostředků bude mít rozvoj strategických prostředků vedení války. Podstatně vzrostou požadavky na vzdušnou přepravu. Organizace, zásady bojového použití jakož i velení v plném obsahu svých hlavních činností se budou podřizovat novým vlastnostem hlavní bojové techniky, aby mohla být co nejefektivněji využita. Ve velení bude hrát důležitou úlohu již automatizace jednotlivých i komplexních činností. Perspektivní rozvoj ozbrojených sil nebude tedy charakteristickým omezováním nebo postupným zánikem letectva, ale jeho kvalitativní proměnou.

Rozmíst'ování a přemíst'ování míst velení

Plukovník Milan Sládeček, DrSc.

Cílem této práce je shrnout požadavky a normy na rozmíst'ování a přemíst'ování míst velení, objasnit v čem a jak dalece jsou opodstatněny, jaké jsou pro jejich splnění možnosti a navrhnout přijatelné řešení. V závěru pak analyzovat směry dalšího rozvoje způsobů rozmíst'ování a přemíst'ování míst velení.

Požadavky a normy na rozmíst'ování a přemíst'ování míst velení

Tyto požadavky jsou velmi různorodé. Záleží na požadovaných hlediscích. Příklady jsem vybral z různých rozborů cvičení (od r. 1961), z článků v odborném vojenském tisku a z velitelských školení čelných funkcí naší armády:

- místa velení přiblížit co nejvíce vojskům;

- velitelská stanoviště (dále VS) vyšších štábů nepřemísťovat v době, kdy se přemísťuje většina velitelských stanovišť podřízených štábů;

- VS vyšších štábů přemísťovat jen tehdy, kdy na novém místě je zabezpečeno základní spojení nebo toto bude do příchodu štábu organizováno;

- nezdržovat místa velení delší dobu na jednom místě, takto znesnadnit nepřátelskému průzkumu jeho odhalení a možnost napadení (zničení);

- rozmísťovat místa velení na velkých plochách; jednotlivé skupiny (oddělení) rozmístit od sebe na takové vzdálenosti, aby jedním jaderným úderem střední ráže nebyly zničeny najednou;

- místa velení rozmísťovat — podle některých názorů v lesích, podle jiných v osadách;

- místa velení daného stupně organizace a technicky vybavit a uspořádat tak, aby při vyřazení jednoho z nich mohlo převzít velení druhé;

- štáby rozmísťovat (jednotlivé názo-ry) ve štábních autobusech, obrněných transportérech, v případě potřeby i ve vrtulnících;

- místa velení — štábní pracoviště — nechát „na zemi“ nebo zakopávat (část nebo všechna);

- přemísťování míst velení podříze-ných stupňů organizovat centrálně vyš-

ším štábem nebo ponechat na vůli podřízených podle jejich konkrétní potřeby (tzn. ovlivňovat nebo neovlivňovat přemísťování VS podřízených);

- nepřetržitost velení zabezpečit buď přenášením velení za přemístění např. z VS na PVS nebo dělit štáby, zejména vyšších stupňů dočasně nebo trvale na jednotlivá položení;

- PVS organizovat buď trvale nebo jen dočasně, podle potřeby jednotlivých bojových (operačních) epizod;

- týlové velitelské stanoviště zřizovat podle některých názorů v prostoru koncentrace týlových útvarů (jednotek) a zařízení, podle jiných v blízkosti VS (za ním, stranou od něho);

- rozmístění a režim vyzařujících radiotechnických prostředků, uspořádat tak, aby jejich provoz neprozrazoval rozmístění VS (PVS, TVS);

- hlavní místo velení je velitelské stanoviště;

- hlavní místo velení je to, kde se právě nachází velitel atd.

Nepřetržitost velení v průběhu boje a operace ovlivňuje (kromě jiného) jak počet přemístění míst velení za určité časové období, tak i velikost plochy, na které je místo velení rozvinuto.

V mírových podmínkách se však do požadavků a názorů o rozmíst'ování a přemíst'ování míst velení přenášejí a míší vlivy ze cvičení, které jsou velmi tendenční. Napomáhají tomu i způsoby řízení cvičení. Nejsou ojedinělé názory, zejména u vyšších štábů, podle kterých stačí zabezpečit spojení jen veliteli nebo náčelníku štábu (telefonní). To, že je potřebují především „operátoři“, náčelníci druhů vojsk a služeb, kteří prakticky

připravují podklady pro rozhodnutí a kteří rozhodnutí po odbornosti realizují — na to se často ohled nebere.

Vyplyvá z toho skutečnosti, že většina velitelů (náčelníků štábů) má zpravidla nejvyšší vojenské vzdělání a je schopna na základě nabytých znalostí řešit — na mapě — celou řadu i speciálních problémů bez využití odborných funkcionářů štábu — náčelníků druhů vojsk, zástupce pro věci technické, zástupce pro věci týlové apod. To proto, že se „ctí“ pouze operačně taktické normy, že neprobíhá praktické zásobování municí, pohonnými hmotami a jiným materiálem, není plně rozsah vyprošťování, evakuace a oprav techniky, že se prakticky nerealizují rozkazy a nařízení téměř ve všech oblastech zabezpečení. Transporty „jedou“ 30–40 km/hodovou rychlostí, cesty jsou volné, rozrušené se objedou, mosty se vždy a v potřebném počtu a v normách postaví, vojska jsou téměř „nesmrtelná“, následky jaderných úderů nepříteli jsou minimální, nepřítel neuspěl, nestačil atd.

Není ojedinělým zjevem, že se z takto zkrácených „zkušeností“ velitelsko-štabních cvičení formulují nesprávné závěry a požadavky na rozmístování a přemísťování míst velení.

Jindy snaha po mobilnosti míst velení má za následek, že se zejména štáby svazků zdržují v průběhu boje pouze v pochodovém proudu, který se na určitou dobu zastaví na komunikaci k předání zprávy. Cvičí-li štáb armády a „zkrácené“ štáby divizí jako koncové štáby, pak stačí upravit pro odeslání zprávy (zakódovat, zašifrovat) nahranou situaci od rozhodčích u divize k určitému termínu a může se štáb opět přemísťovat dál. Vnitřní součinnost štábu se omezí pouze na osobní styk, odborní funkcionáři se „srotí“ kolem štábního autobusu náčelníka štábu, zakreslí si novou situaci, nadiktují podklady a pro danou situaci je vše potřebné hotovo.

Nechci bagatelizovat, není to všeobec-

ný zjev, horší však je, že se na základě výše uvedených zkušeností dělají závěry, které se zevšeobecňují.

Při posuzování možnosti počtu přemísťování za den se uvádí příklad z velitelsko-štabního cvičení z roku 1962, kdy se VS jednoho svazku přemísťovalo 7krát. Rozehraná rychlost postupu vojsk při tom na daném směru dosahovala 100 km/den. Vezmeme-li průměr — jednotlivé skoky při přemísťování VS dosahovaly vzdálenosti 14 km.

Uvedených sedm přemísťování se uskutečnilo v době od 04.00 hod. do 22.00 hod. Přesná data, kolik času bylo věnováno na přesun, kolik k rozvinutí pojítek, kolik k práci štábu na místě, se nezachovala. Můžeme si však dedukovat a rekonstruovat takticko-technické normy.

Předpokládáme, že VS se přesunovalo rychlostí 20 km/hod. — na vzdálenost 100 km to znamená 3 hodiny. Divize má pro spojení s armádou výkonnou rádiovou dálhopisnou stanicí; k plnému rozvinutí potřebuje podle norem (plně rozvinutý anténní systém) 30 minut, na svinutí 20 minut — při sedminásobném přemísťování je to 6 hodin. Na jedno zastavení zbylo štábu na práci zhruba 80 minut. Za tu dobu štáb navázal spojení se všemi podřízenými, získal od nich hlášení o situaci, včetně radiální situace, vše vyhodnotil, vydal upřesňující rozkazy, směrnice, podal hlášení nadřízenému, navázal součinnost, stačil přijmout rozkazy a pokyny štábu armády, informoval svůj týl atd. Předpokládáme, že pro navázání spojení v rádiové síti štábu divize s pluky bylo třeba pro každý 1 minutu, předání zprávy 3 minuty a spojení se štábem armády 5 minut (celkem 17 minut), stejná doba pro vydání rozkazů, směrnice podřízeným a příjem doplňujících rozkazů od štábu armády, kódování, odkódování... atd. Tato schematická rekonstrukce — činí spíše dojem scénáře instrukčního filmu o činnosti štábu, než reálnou skutečnost.

Rozmístění míst velení

K odpovědné analýze je nutné zhodnotit platné normy, požadavky a obsah pojmů k jednotlivým místům velení.

Divize — armáda — front za útoku zřizuje VS, PVS a TVS a v obraně VS, ZVS a TVS.

Vojska PVOS zřizují VS a ZVS; kromě toho vojska PVOS a letectva organizují naváděcí stanoviště, určená k zabezpečení

ní velení stíhacích letounů a jejich navádění na vzdušné cíle.

Velení týlu u svazků a útvarů vojska PVOS a frontového letectva se uskutečňuje z VS.

Armáda a front si může ve výjimečných případech (na odlehklém směru) vytvořit pomocné velitelské stanoviště (Pom VS); zpravidla tehdy, je-li velení VS zti-

ženo. Činnost Pom VS řídí zástupce velitele nebo určený funkcionář. Od roku 1956 se v naší armádě organizovalo jen ve dvou případech — (v obou případech na stupni armáda) pro zabezpečení velení na samostatném směru. V obou případech byla jeho organizace velmi problematická, nevycházela z rozhodnutí velitelů armád, ale z nátlaku rozhodčí služby (ŘC) a také nepřinesla žádoucího efektu. Byla dotována jen minimálním počtem pojítek na úkor spojení na hlavní směr, štáb byl složen z minimálního počtu lidí a hrál víceméně úlohu prostředníka pro předávání a příjem zpráv.

U frontového letectva, ve zvláště složitých podmínkách jsou pro navedení letounů organizována pomocná navigační stanoviště.

Na rozmístění míst velení a určení jejich úloh se v současné době ustálila kritéria.

Místa velení rozmísťujeme a budujeme v prostorech odkud můžeme nejlépe zabezpečit velení, utajení (se zřetelem na možnosti spojení), maskování, ochranu; mají mít možnost napojení na výhodnou komunikační síť a být mimo dosah klasického dělostřelectva. Prostor rozmístění musí umožnit osobní styk uvnitř míst velení, výhodné podmínky pro práci i odpočinek. Rozmísťují se na ploše, která zabezpečuje rozptýlení oddělení (skupin) a zejména se vybudují. Při volbě míst se přihlíží k ochranným vlastnostem terénu a k možnostem využití místních pojítek.

Vzájemná vzdálenost míst velení daného stupně musí být taková, aby bylo vyloučeno jejich současné vyřazení jediným jaderným výbuchem střední ráže.

Krátká charakteristika úlohy jednotlivých míst velení:

Velitelské stanoviště je hlavním místem velení. Musí zabezpečit pevné a nepřetržitě velení a spojení všem prvkům operační (bojové) sestavy a nepřetržitě spojení s nadřazeným štábem a se sousedy.

Rozmísťuje se na takovém směru a v takové vzdálenosti od prvního sledu, odkud je zabezpečeno nepřetržitě velení vojskům.

Na něm se umísťuje většina štábu, s výjimkou štábu týlu, technických složek a těch oddělení a skupin štábu, které vzhledem k obsahu práce a vlivu na přímé řízení bojové činnosti vojsk, je výhodnější umístit na TVS. [Jde o velitele, náčelníka štábu, operační, zpravodajské orgány, operační složky druhů vojsk,

část šifrových orgánů, operační skupina týlu, zástupce velitele pro technické věci a představitele spolupůsobících a podpůrných vojsk].

Na VS nebo opodál (na vzdálenost, která dezorientuje jeho identifikaci) jsou soustředěna nejvýkonnější radiotechnická pojítka, zabezpečující spojení s nadřazeným, podřízenými, sousedy a mezi ostatními místy velení daného stupně.

Předsunuté velitelské stanoviště se zřizuje pro velení svazům (svazkům) prvního sledu na rozhodujícím směru činnosti vojsk tak, aby velitel byl blíže vojskům a mohl rychle a bezpečně ovlivňovat vývoj boje na daném směru a rychleji přerušit vzdálenost k uskutečnění osobního styku s podřízenými veliteli.

Jde zejména o epizody, kdy velení na daném směru je z VS ztíženo. Jeho význam vystupuje do popředí při řízení vojsk v době přemísťování VS do nového prostoru nebo při vyřazení VS.

PVS musí být v každém případě malé (co do počtu osob i prostředků) a vysoce pohyblivé. Na něm jsou soustředěna pojítka pro spojení především s podřízenými a s VS.

Týlové velitelské stanoviště je určeno k řízení týlu. Kromě štábu týlu a oddělení (skupin) týlu se na něm umísťují funkcionáři technických složek druhů vojsk a ty části štábu, které nejsou začleněny do VS. Jde o zástupce velitele pro týl s podřízenými službami, zástupce velitele pro technické věci s podřízenými technickými složkami, technické a zásobovací složky druhů vojsk, příslušníky politického oddělení (správy, skupiny), zdravotnické služby a u vyšších štábů kádrové, doplňovací, finanční orgány, plní poštu a oddělení státní banky.

Organizuje se na takovém místě a přemísťuje se na takovém směru, aby bylo zabezpečeno velení a spojení týlovým útvarům (jednotkám) a zařízením a spojení s VS.

TVS musí být schopno dočasně převzít velení v případě vyřazení VS a PVS.

Záložní velitelské stanoviště se zřizuje v obraně a rozmísťuje se současně s VS. Je určeno k okamžitému převzetí velení vojskům v případě vyřazení VS.

Na ZVS se rozmísťuje zpravidla zástupce velitele s nezbytným počtem důstojníků štábu, druhů vojsk a služeb.

Předpokladem správné činnosti ZVS je trvalá znalost situace o činnosti vlastních vojsk a informovanost o všech roz-

kazech a nařízeních, vydaným vojskům z VS.

Rádiové prostředky, určené k zabezpečení spojení ZVS s vojsky, jsou do doby převzetí velení vojskům na příjmu.

Umístění ZVS je ovlivněno několika faktory — předpokládaným manévrem bránících se vojsk, možností terénu a spojení. Předpokládá-li se v průběhu obranného manévru přemístění VS, musí být ZVS rozmístěno tak, aby po dobu přemístění VS bylo schopno zabezpečit velení vojskům.

V některých případech jako ZVS může být určeno i VS jednoho z podřízených svazků (útvárů).

Střední (kalkulační) operačně taktická data rozmístění VS od předního okraje:

divize — 10—12 km,
armády — 20—30 km,
frontu — 40—70 km.

VS pluku (praporu) rozmísťujeme bezprostředně za prapory (rotami) prvního sledu.

Rozmezí vzdálenosti v km je jen orientační. V závislosti na úkolu, bojové (operační) sestavě, terénu a spojení, může být vzdálenost od pomyslného předního okraje menší nebo větší. Není podstatné zda bude VS divize vzdáleno 8 nebo 15 km, protože s vyražením k útoku uvedené vzdálenosti již nemohou platit.

Předsunuté velitelské stanoviště divize — 3—5 km, armády — 10—15 km a frontu — 20—35 km.

Určitým kritériem pro určení vzdálenosti PVS od předního okraje (chceme přiblížit velení co nejbližší vojskům na rozhodující směr činnosti, kdy velení je na daném směru z VS ztíženo nebo k zabezpečení bezprostředního vlivu velitele a k realizaci možnosti navázat co nejrychlejší osobní styk) je vzdálenost shodná nebo poněkud větší jako VS podřízených od předního okraje.

Týlové velitelské stanoviště divize — do 20 km, armády — 40—50 km a frontu do 100 km.

V obraně se místa velení (VS a TVS) rozmísťují přibližně na stejnou vzdálenost jako za útoku nebo větší, v závislosti na konkrétní situaci, úkolu, sestavě, terénu, předpokládaném směru rozhodující činnosti nepřítelů a manévru vlastních vojsk (směrech protidúru, protiútku).

Záložní velitelské stanoviště se rozmísťuje stranou od VS na bezpečnou vzdálenost tak, aby nemohlo být vyřazeno jedním nepřátelským jaderným úderem

střední ráže současně s VS, tj. nejméně 5 km. Jeho rozmístění je též ovlivněno úkolem, předpokládaným manévrem, sestavou, terénem a možnostmi spojení.

Tolik k rozmístění míst velení od předního okraje.

Značná rozdílnost názorů je na rozdělení míst velení co do plochy, kterou mají zaujímat. Názory se opírají o různost požadavků, které jsou kladeny jako nejdůležitější na první místo a v neposlední řadě pak o názory — co vše je možno do „sestavy“ místa velení zahrnout — jako zabezpečovací jednotky, rádiová vysílací střediska, přistávací plochu pro vrtulníky, podací stanice atd.

Převládá-li požadavek co nejrychlejšího zaujetí místa velení a jeho rozvinutí po spojovací stránce a snaha zabezpečit rychlou, trvalou a bezprostřední součinnost uvnitř štábu, pak zaujatá plocha musí být zákonitě malá.

Bereme-li za základ požadavek, aby jedním jaderným úderem nepřítel nebyl najednou vyřazen z činnosti celý štáb (myšleno VS nebo TVS armády, frontu), pak zaujatá plocha musí být značná. Při realizaci takového požadavku ustupuje do pozadí možnost rychlého rozvinutí spojení na místě velení rychlé zaujetí místa velení štábem, trvalé a bezprostřední vnitřní součinnost štábu.

Nepočítáme-li do sestavy míst velení rádiová vysílací střediska, tábory zabezpečovacích jednotek, přistávací plochu vrtulníků a vezmeme-li za základ praxi ze cvičení počínaje rokem 1961, pak jako dosažitelnou normu v závislosti na prostředcích, které v současné době máme, můžeme považovat tyto údaje:

VS divize 700×700 m, armády 2×2 km, frontu 5—6×5—6 km;

PVS divize 200×200 m, armády 500×500 m a frontu 1×1 km;

TVS divize 500×500 m, armády 1×1 km a frontu 3×3 km.

Tyto vzdálenosti jsou limitovány kvalitou a počtem použitých kabelů uvnitř spojovacího rozvodu; na větší vzdálenost než 1500 m nelze použít vícežilového kabelu, aniž by se podstatně snížila kvalita spojení (útlum). Čím větší vzdálenost, tím je třeba více kabelu, aut a staveček. Na větší vzdálenosti je nutné použít kvalitních dálkových kabelů s malou kapacitou a tím jeho spotřeba značně narůstá. Používaný vícežilový kabel má maximální kapacitou 10 párů, na větší vzdálenost používáme kabelu typu PK-1 (jednožilový), NK = 2 páry, s využitím trans-

látoru = 3 relace, HAD = 3 páry, s využitím translátorů celkem 8 relací.

Tyto vzdálenosti jsou ovlivňovány i způsoby rozmístování štábu. K snadnějšímu zabezpečení součinnosti uvnitř štábu se rozmísťují zpravidla do tří skupin ve tvaru trojúhelníka. Za střed místa velení nepočítáme stanoviště velitele, NS, ani telefonní přepojovač, ale soupravu ústředního rozvodu (SUR — zvláštní souprava, kde se propojují jednotlivé páry vodičů vnitřního rozvodu a odkud se rozbíhají k jednotlivým svorkovnicím nebo přímo k účastníkům). Maximální vzdálenost od soupravy vnitřního rozvodu k jednotlivým skupinám u armády je 1 km a u frontu 5 km. Kdyby se skupiny rozmísťovaly přímočaře, bylo by možno u frontu dosáhnout i za stávajících podmínek a možností rozmístění štábu na ploše 10×5 km. Jak by to vypadalo s vnitřní součinností, to je už jiný problém.

Důležitá je doba rozvinutí spojení na místech velení.

V prostorech, které se zaujímají po vyhlášení bojové pohotovosti, kde každý přesně zná, kde je co rozmístěno, kam má stavět vedení a koho propojit, dosahujeme těchto časů při plném rozvinutí spojovacích uzlů:

VS divize	40 minut,
VS armády	2—2,5 hodiny,
VS frontu	4 hodiny.

V neznámém prostoru, který nutno předem rekognoskovat, jednotlivým prvkům spojovacího uzlu a pracovním skupinám vydávat rozkazy, dosahujeme těchto časových norem výstavby včetně „oživení“ přenosových cest a spojovacích prostředků spojovacího uzlu:

VS divize	do 1 hod.,
VS armády	do 4 hod.,
VS frontu	do 6 hod.

V našem odborném tisku a přednáškách jsou uváděny vlastní i převzaté názory, které jsou mnohem náročnější než uvedené čísla. Např. Vojenská mysl (VM) č. 6/1962: PVS frontu 6 km², VS frontu 100—150 km², TVS frontu 12—30 km²; VM 4/1963: TVS frontu 100—150 km², VM 1/1962: VS frontu 100 km², PVS frontu 4—6 km², TVS frontu 100 km², VS armády 20 km², PVS armády 2—3 km², VS a TVS divize 4—5 km², PVS divize 1 km²; VM 1/1965: VS frontu 8—12×8—12 km (64—144 km²), VS armády 4—5×4—5 km (16—25 km²).

Rozmístění jednotlivých oddělení (skupin) štábu na větší vzdálenosti se zdů-

vodňuje vzhledem k předpokládané ráži použitelného jaderného úderu na místo velení ničivými účinky a závaly, které způsobí. Uvádějí se údaje, kdy při použití jaderné nálože o ekvivalentu 50 kt budou v lese závaly do 3200 m, u nálože síly 100 kt do 4000 m; živá síla bude u 50 kt nálože zničena do vzdálenosti 2000 m, u nálože 100 kt do vzdálenosti 2500 m.

Ponechme stranou do jaké míry jsou jednotlivé předpoklady a údaje oprávněné; velmi záleží na požadavcích, jejichž uplatnění převládá a jaké předpoklady se pro rozmístění míst velení vezmou za základ. Zcela jinak by to vypadalo za předpokladu jaderné nálože 20 kt nebo 500 kt apod. Vážnou roli zde hraje i psychologický moment a obavy z následků radiace. Lze zcela oprávněně předpokládat, že úder na kteroukoli skupinu (oddělení) jednoho místa velení by znamenal rychlé přemístění celého štábu a tím i ve svých důsledcích ztrátu velení a spojení. Zkušenosti z velké vlastenecké války na mnoha příkladech svědčí, že i náhodný dělostřelecký přepad na místo velení vyvolal jeho přemístění.

Předpokládáme-li rozmístit VS armády na 20 km² a VS frontu na 150 km², pak to nutně vyvolá téměř 5krát zvětší počty kabelových prostředků a obsluh každého položení spojovacího uzlu VS.

Co se týká vnitřního spojovacího rozvodu, je propočet pětinasobného zvýšení kabelových prostředků ve srovnání s dnešním stavem rozmístování VS (6×6 km — 36 km²) pouze mechanický. Ve skutečnosti to bude mnohonásobně více, především z důvodů, že bude nutno vícežilový kabel pro jeho velký útlum nahradit dálkovým kabelem o menší kapacitě. Požadovanou kapacitu spojů pak nahradit buď větším počtem kabelu (tím i vozidel a obsluhy) nebo používat velmi drahé, technicky náročné vysokofrekvenční soubory nosné telefonie nebo tónové telegrafie.

Za nezbytnou součást míst velení počítáme i zabezpečovací, provozní a spojovací jednotky, tvořící jak obsluhu, tak i ochranu míst velení. Tyto se rozmísťují na vzdálenost, která umožňuje praktickou realizaci obsluhy a ochrany VS.

Na stupni armáda se spojovací jednotky obsluhy VS rozmísťují na vzdálenost do 1—2 km, na stupni frontu do 3—5 km. Zaujeté prostory spojovacími jednotkami jsou značně velké. Svědčí o tom počty vozidel, které jsou na jednom položení VS soustředěny. Na stupni armáda to je

okolo 80–100 vozidel (záložní prostředky, dílny, kuchyně apod.), na stupni frontu do 250 vozidel. K tomu připočítáme prostředky provozních jednotek (zabezpečovací, strážních, ženijních, PVO apod.).*)

Mimo rámec VS počítáme rádiová vysílací střediska a letiště spojovacích letečtů a vrtulníků.

Počty radiových vysílacích stanic na jednotlivých místech velení jsou srovnatelně velké, i když svou kapacitou nestačí pokrýt veškeré požadavky velení, zejména radiofonický provoz, který by zejména u vyšších štábů (armáda, front) překlenul vzdálenosti k VS podřízených a k nadřízenému štábu.

Provoz radiových a směrových pojítek nelze utajit. Veškeré zdroje elektromagnetického vyzařování jsou odposlouchatelné a značnou jejich část je možné s dostatečnou topografickou přesností zaměřit. Velmi obtížné je zaměření vysílačů, pracujících s troposférickým rozptylem a vyzařujících energii koncentrovanou do úzkých a směrovaných „paprsků“ (radio-reléové spojení).

Z těchto důvodů je radiogoniometrické zaměřování zdrojů elektromagnetické energie jedním z nejučinnějších a nejrychlejších prostředků zjišťování míst velení. Pracují s velkým efektem a jsou v porovnání s ostatními průzkumnými prostředky neekonomičtější.

Vzhledem k uvedeným možnostem rádiového zaměřování je plně oprávněný požadavek vzdalovat rádiová vysílací střediska (rádiové stanice) mimo VS a to na takovou vzdálenost, aby jejich zaměřením byla co nejvíce ztížena identifikace místa velení i stupně velení.

Podle praktických zkušeností je odhalení míst velení na základě údajů rádiového zaměřování závislé na počtu zjištěných vysílačů v daném prostoru, konfiguraci terénu a dedukcí zpráv a provozu vyplývajících z vysílání, zapojení vysílačů v radiových sítích a směrech. Tato dedukce je velmi obtížná, zdlouhavá a vyžaduje značné zkušenosti vyhodnocovatelů tak, aby byla jistota, že nejde o rádiové maskování a mohlo být s jistotou určeno místo vlastního štábu, které vysílače obsahuje.

*) Poznámka. U armádního spojovacího pluku a praporu dálkových spojů se jedná asi o 40 aut provozních (speciálních), okolo 30 aut tylových, technických, nákladních (např. od kabelových souprav), do 10 směrových stanic (každá o dvou vozidlech) atd.

V členitém terénu, kde je mnoho příležitostí pro rozmístění míst velení a při vhodném rozmístění radiových středisek, včetně úpravy provozu radiových stanic (tzn. omezení vysílání na nejnútější dobu a jeho úplný zákaz, je-li zabezpečeno spojení jinými prostředky, za útoku např. radioreléovými stanicemi), je určen přesné dislokace místa velení obtížné již při vzdálenosti vysílacího střediska od místa velení 6 km (tato vzdálenost představuje pečlivou dedukci plochy přibližně 250 až 300 km²) a je téměř znemožněno při vzdálenosti 10 km od VS.

Rozmístování vysílacích středisek mimo VS je podmíněno především technickými možnostmi dálkového ovládání radiových vysílačů. Vyřešit dálkové ovládání radiových vysílačů v polních podmínkách je poměrně složitý technicko-provozní problém. V podstatě lze dálkové ovládání uskutečnit dvěma způsoby:

— „drátové“ — pomocí metalických vedení kabelem a

— „bezdrátové“ — pomocí radioreléových nebo VKV radiových stanic.

V obou případech se ovládají buď jednotlivé vysílače nebo celé skupiny vysílačů. Obou způsobů se u nás v praxi využívá. Oba případy mají své výhody i nevýhody.

Výhodou „drátového“ způsobu dálkového ovládání je především jeho nerušený provoz, ať už jako přímý následek atmosférických nebo jiných technických poruch, vzájemným nebo záměrným rušením radioelektrických zařízení. Nevýhodou je prakticky dlouhá doba výstavby ovládacích vedení, značná spotřeba materiálu, bezpodmínečná a přesná znalost rozmístění vysílačů.

Výhodou „bezdrátového“ způsobu dálkového ovládání je především rychlost ve zřizování dálkového ovládání, menší závislost na přesném rozmístění vysílačů (s výjimkou ovládání pomocí radioreléových stanic, vhodných zejména pro skupinové ovládání, kde navíc přistupuje nutnost geometrické viditelnosti) co do vzdálenosti dané bezpečnosti donosu radiových a radioreléových stanic. Nevýhodou je možnost vzájemného nebo záměrného rušení ovládacích přenosových cest a u automatického ovládání (každý vysílač je ovládán zvláštní rádiovou ovládací přenosovou cestou) značná spotřeba kmitů.

Výhodou skupinového ovládání radiových vysílačů je koncentrace ovládacích zařízení na jednom místě, racionální vy-

užití přenosové cesty, zmenšení počtu obsluh, zjednodušení elektrického napájení (jeden společný energetický zdroj), výhodnější kontrola apod. Nevýhodou je možnost ztráty spojení současně celé skupiny vysílačů následkem technické poruchy na základní přenosové cestě a tím i možnost ztráty velení celé řadě prvků operační (bojové) sestavy.

V každém případě znamená dálkové ovládání podstatně zvýšené nároky na techniku, kabel, počet obsluhy a tím i dalších vozidel.

Počty rádiových vysílačů obsluhujících jen hlavní místo velení armády, to je VS, dokumentuje tento výčet rádiových sítí a rádiových směrů:

- rádiová síť (r/síť) velení frontu,
- radiodálnopisný směr (rdps/směr) štábu frontu,
- r/síť součinnosti frontu,
- r/směr se sousedem,
- r/síť velení armády (s divizemi),
- r/síť štábu armády (s divizemi),
- rdps/směr štábu armády (s divizemi) — podle počtu divizí,
- r/síť průzkumu armády,
- r/síť ženíjního zabezpečení,
- r/síť chemického zabezpečení,
- r/směr s taktickým výsadem,
- r/síť meteoinformací,
- r/síť radiační informace,
- r/síť NRVD armády,
- r/síť s topogeodetickým odřadem,
- r/směr řízení palby (s arb),
- r/síť velení PVO frontu,
- r/síť velení PVO armády,
- r/síť hlášení PVO armády,
- r/síť řízení radiotechnických hlásek armády,
- r/síť výstrahy armády.

Uvedl jsem jen hlavní rádiové sítě a směry, některé jsou z provozně kapacitních důvodů zdvojeny, jiné dublovány VKV rádiovými vysílači. Ve výčtu je uvedeno (při 5 svazcích v armádě) 25 vysílačů. Kdyby se všechny rozmístily na vzdálenost 6 km od spojovacího uzlu, bylo by zapotřebí minimálně 300 km kabelu PK-12 nebo 7 souprav těžkého kabelu typu NK-12, což představuje 14 třítunových vozidel a 70 mužů obsluhy nad stávající počty spojů na jedno položení VS, celkem tedy o 28 třítunových vozidel a 140 mužů obsluhy. U skupinového ovládání — jedno vysílací středisko na 6 vysílačů — to představuje 2 speciální vozidla a 12 mužů obsluhy. Na 4 vysílací střediska 8 vozidel a 46 mužů obsluhy. Je zde značná ekonomie osob a hlavně

času nutného pro zřízení dálkového ovládání. Takto lze rovněž podstatně zvýšit účinnost technické a provozní kontroly.

Je však výhodné i autonomní rádiové ovládání jednotlivých vysílačů zabezpečujících nejdůležitější směry — s frontem a s divizemi — z jednoduchého důvodu — vznikne-li technická porucha, ztratí se např. dočasně spojení jen s jednou divizí.

Na stupni front počítáme s trojnásobnými „náklady“ v dálkovém ovládání pomocí kabelu. U bezdrátového skupinového ovládání se počty techniky a osob zvýší vzhledem k potřebám u armády asi o 25 %.

Bezdrátové skupinové ovládání se u nás i v jiných moderních armádách praktikuje pouze několik let, má své „dětské nemoci“ a speciálních ovládacích souprav je citelný nedostatek. Přitom počty techniky a obsluh pro „drátové“ ovládání rovněž nelze zvyšovat.

Bohužel nedostatečné možnosti plné realizace dálkového ovládání (bez ohledu jakým způsobem) způsobují, že jen část rádiových vysílačů se rozmísťuje mimo místa velení a většina v bezprostřední blízkosti. Tím se praktický efekt — ztížit identifikaci VS před nepřátelským průzkumem — nemůže dosáhnout a námaha spojená s dálkovým ovládáním jen určité části vysílačů je bezcenná (pomineme-li výcvikové důvody).

Na nižších stupních velení, do divize včetně (s výjimkou obrany) nemá dálkové ovládání — tzn. rozmístění vysílačů mimo VS na vzdálenost více než 500 m — praktickou cenu, poněvadž se srovnatelně často přemísťují a nasycenost rádiových vysílačů na hloubku divizní sestavy je značná. Tím je identifikace VS pro nepřátelský průzkum ztížena.

Z této zjednodušené a krátké analýzy problému dálkového ovládání a tím i rozmísťování rádiových vysílačů mimo místa velení je možno pro současné podmínky učinit tyto závěry:

1. Rozmísťovat rádiové vysílače do divize včetně (mimo obranu) mimo VS tak, aby bylo nutno budovat nákladné dálkové ovládání (není-li to nutné z provozního hlediska), pokládat za zbytečné a neúčinné.

2. Na stupni armáda u VS a TVS zabezpečit dálkové ovládání s výkonem nad 100–150 W na vzdálenost do 6 km.

3. Na stupni front u VS a TVS za stejných podmínek na vzdálenost 6–10 km. Při tom rádiové vysílače nerozmísťovat

do kruhu — okolo míst velení, ale kolmo nebo rovnoběžně s frontou, aby se nepříteli znemožnilo na základě topografické dedukce určit rozmístění VS. Provoz vysílačů zamezit a to vždy, kdy je zajištěno spojení radioreléovými nebo jinými pojítky.

Do prostoru rozmístění míst velení počítáme přistávací plochu pro vrtulníky, nikoli však jejich stanoviště — tj. plochu, kde jsou vrtulníky soustředěny a kde mají veškeré zabezpečení. Na přistávací plochu je třeba skutečně jen na nezbytně nutnou dobu přistávat k naložení a vyložení osob, popřípadě materiálu a nepřipustit na ní dlouhodobé „parkování“ vrtulníků nebo jejich soustřeďování, aby neprozrazovaly místo velení.

Významnou roli v procesu velení má vnitřní součinnost štábu a to jak uvnitř VS, tak mezi místy velení daného stupně (mezi PVS — VS — TVS). Potřeba této součinnosti má přímou závislost na rozmístění štábu na místech velení a zejména pak mezi VS a TVS.

Takovým základním kritériem dělení štábu mezi VS a TVS je zásada, podle které se na VS rozmísťuje ta část složek štábu a druhů vojsk, která je bezprostředně svázána s přímým řízením a zabezpečením bojové činnosti a na TVS se rozmísťuje ta část štábu, jejíž činnost je svázána s řízením procesů veškerého druhu zabezpečení (technické, týlové a zdravotnické zabezpečení).

Z potřeby úzké součinnosti mezi VS a TVS a z obtíží, se kterými se tato usku-tečňuje, pramení i různé názory, na jakou vzdálenost od předního okraje nebo od VS rozmísťovat TVS.

Podle jedné z teorií, která má většinu zastánců, je výhodné rozmísťovat TVS co nejbližší VS. Vyplývá to jako přímý důsledek praxe většiny našich cvičení, ze způsobů jak jsou organizována a řízena, bez rozdílu zda jde o velitelsko-štabní cvičení nebo cvičení s vojsky. Ať už z hlediska učebních cílů a stanovených úkolů nebo z ekonomických důvodů či doby trvání cvičení — týlové útvary a zařízení nejsou plně rozvíjovány.

Protože většinou odpadá praktické zá-sobování, opravárenská činnost, řízení skladové činnosti, zdravotnická péče a opatření vyplývající z praktického přemísťování týlových útvarů a zařízení, přene-se se tíha procesu v oblasti technického a týlového zabezpečení do úzké součinnosti s orgány štábu, rozmístěnými na VS.

Zde vidím pravý důvod a opodstatnění teorie, podle které je výhodné rozmísťovat TVS co nejbližší VS. K tomu přistupuje i nedostatečná provozní kapacita spojovacích prostředků mezi VS a TVS a srovnatelně slabé spojovací možnosti přenosu informací po linii TVS. To má opět za následek snahu vytvářet na VS trvalé styčné orgány nebo skupiny specialistů náčelníka týlu a zástupce velitele pro technické věci, které mají za účel uskutečňovat součinnost s operačním štábem, zaručit rychlou informovanost o činnosti na frontě a nakonec využívat daleko lepších spojovacích možností, které má VS. Takto se systematicky na VS legálně nebo nelegálně přitahují další a další funkcionáři; VS je proto i těžkopádnější.

Zastánci druhé a z hlediska potřeb velení oprávněné teorie zdůrazňují nutnost rozmístění TVS v prostoru koncentrace týlových útvarů a zařízení, s odůvodněním pružnějšího zabezpečení velení týlovým institucím. Vybavení TVS technickými pojítky je však doposud slabé, stejně tak i vybavení týlových útvarů a zařízení. Stačí srovnat počty spojovacích prostředků — dopravních, opravárenských útvarů, zdravotnických útvarů a zařízení, skladů, vykládacích stanic a pořádkových útvarů atd. — s požadavky a potřebou velení v technické a týlové oblasti.

Celý týlový systém spojení si dodnes zachovává téměř úplnou autonomii, způsobenou především tím, že systém velení v týlu si toho pro svou speciálnost vyžaduje a jednak proto, že dosavadní provozní kapacita spojů (vyjádřená v počtu spojovacích kanálů) mezi hlavními místy velení (VS) nestačí krýt vlastní potřebu týlu pro přenos informací s týlem na nižších stupních velení.

Z technických pojmů (rádiové, radioreléové a linkové) se týlové spojení s podřízenými stupni a uvnitř týlu zabezpečuje téměř výhradně rádiovými pojítky. Spojení je provozně — pro malé počty prostředků — organizováno především v rádiových sítích. Každému je jasné, že provozní kapacity rádiových sítí jsou srovnatelně malé a téměř geometricky se snižují s vyšším počtem účastníků v síti — zejména z hlediska propustnosti informací při oboustranném provozu.

Využít pro předávání týlových a technických informací výkonných rádiových stanic VS je sice technicky i provozně možné, ale pro značnou zdlouhavost pro-

vozu prakticky nepoužitelné. Je to způsobeno mnoha činiteli technického, provozního i organizačního rázu.

Utajení vyžaduje jiné volací znaky pro rádiové stanice, jiné pro spojovací uzly míst velení. Obsah zprávy je nutno kódovat nebo šifrovat, adresy, vzhledem k různým volacím znakům měnit na výpravných. Zpráva předávána např. z TVS armády divize prostřednictvím velitelských stanovišť armády a divize projde čtyřmi výpravami a šesti rádiovými stanicemi, 5krát změní volací znak atd. To vše znamená značné časové zdržení a velkou administrativu, které mnohdy použítí takového tranzitu vylučuje.

Potřeba rychlé a bezprostřední informace uvnitř štábu a trvalé součinnosti druhů vojsk s operačním oddělením si vynucuje častý osobní styk, který je však časově velmi náročný a tím obtížnější, čím je vlastní štáb rozmístěn na větší ploše. Tato okolnost si vynutila vývoj a zavedení do výzbroje armády na velitelské stupně, divizí počínaje, linková dispečerská zařízení, pracující duplexem v hlasitějším telefonním provozu jako nejvhodnější náhradu osobního styku.

Výhody dispečerských zařízení jsou nesporné i když možnosti „konference“ — předání a posouzení informace mezi několika účastníky najednou jsou omezené. Hlavní druhy provozu dispečerských zařízení se koncentrují do dvou: a) hromadná informace všech (nebo jen určité části těch), kteří jsou účastníky dispečerské ústředny (mají hlásky) z řídicího pracoviště (ústředny), zpravidla rozmístěné na operačním oddělení (někdy u NS, jindy jsou řídicí „pulty“ na obou pracovištích), nebo b) dvoustranná informace mezi dvěma účastníky, z nichž jeden je vždy „majitel“ dispečerské ústředny. Kromě toho je technicky možné, aby jeden z účastníků dispečerské ústředny za pomoci „majitele“ ústředny mohl předat informaci všem nebo několika účastníkům.

Zavedení hlasitých dispečerských zařízení značně pomáhá štábům ve vzájemné informaci. Jejich instalace na místech velení je však náročná na čas, na počty obsluh a na zvětšení vnitřního rozvodu. Znamenají prakticky další telefonní rozvod.

Na VS armády a frontu se budují tyto rozvody:

- silnoproudý: energetický, k rozvodu elektrické energie pro osvětlení pracovišť štábů, světelné signály a pohon různých strojů,

— slaboproudý:

- telefonní účastnický rozvod místní ústředny;
- telefonní účastnický rozvod dálkové ústředny;
- dispečerský účastnický rozvod;
- dálkopisný účastnický rozvod;
- přímé vnitřní spoje (např. spoje koncentrované do soupravy „Václav“);
- účastnický rozvod ústředny VČ vládního spojení;
- účastnické ovládání dálkových pojitek.

Většina slaboproudých rozvodů je dnes koncentrována na hlavních směrech do vícežilových kabelů; přesto nelze dosud koncentrovat všechny (rozvod VČ vládního spojení je nutno budovat samostatně). Prostředky pro vnitřní rozvod jsou značné: na stupni front představují v jednom položení 3,5 km vícežilového kabelu, 150 cívek (bubnů) kabelu PK-2, 2 soupravy K-12 atd.; u armády 10 km vícežilového kabelu — [přestože armádní spojovací uzel je konstruován především na vícežilový princip rozvodu, nutno jej doplňovat především samostatným kabelem] atd.

Rozmísťování štábu na velkých plochách snižuje možnosti vícežilového kabelu, vynucuje si použití dálkových kabelů, které jsou pro přenos kvalitnější a ve svých důsledcích kromě zvýšené potřeby času na výstavbu míst velení omezují spojení. Svědčí o tom tyto údaje:

Z celkového počtu všech příslušníků štábu VS frontu je jen 42 účastníků dálkové telefonní ústředny (prakticky o 18 více než dálkových účastníků, protože téměř každý účastník dálkové ústředny je zpravidla i účastníkem místní ústředny), 19 dispečerské ústředny (prakticky 17, dva jsou připojeni paralelně) a 8 účastníků VČ vládního spojení.

Na armádě, kde jednotliví účastníci jsou vybaveni soupravou účastnického rozvodu (SUS) je 20 účastníků dálkové telefonní ústředny, stejný počet dispečerské ústředny, 45—50 účastníků místní ústředny (o 25—30 víc, než je souprav SUS) a 5 účastníků VČ vládního spojení.

Tyto nízké počty účastníků vyplývají ze systému rozmísťování míst velení na velkých plochách. Snižují operativní činnost štábu, jeho informaci i účinný a rychlý zásah.

Na druhé straně převládá názor, podle kterého nemají podřízeným velet příslušníci štábu, ale velitel. Tato správná

zásada se však vulgarizuje na názor, podle kterého příslušníci štábu nepotřebují být účastníky dálkové spojovací sítě. Tento názor je zcela nesprávný a podlamuje základní funkce štábu, který je hlavním orgánem velení. Štáb musí být organizačně a početně uspořádán tak, aby byl schopen soustředit, vyhodnotit a navrhnout dostatečné podklady k rozhodnutí velitele a opačně, aby na základě rozhodnutí velitele a odborných pokynů (směrnice) nadřazeného štábu organizoval bojovou činnost, dovedl rozhodnutí velitele vykonavatelům a zabezpečil nepřetržité velení vojskům v jakékoli situaci. Výše uvedená činnost charakterizuje obsah zásad velení, uvedených v řádech, podle kterých velitel velí vojskům osobně a prostřednictvím štábu; spojení je hlavní prostředek, který zabezpečuje velení vojskům. Spojení nelze omezovat tam, kde to není třeba a kde je to na škodu věci.

V procesu postupného vytváření přenosových cest se vyvíjí určitý paradox: narůstá počet dálkových přenosových cest a na druhé straně se omezuje počet těch, kteří jich k řízení využívají. Velmi brzy se tato protichůdná situace projeví zavedením nových vícekanálových pojítek. Např. na stupni front—armáda se zavádí do výzbroje 24kanálová radioreleová stanice typu R-404. Pro potřebu štábu je možno využít 22 kanálů (jeden kanál je služební, druhý pilotní — na něj se stanice slaďují). V případě, že by se dala celá provozní kapacita ve prospěch spojení štábu frontu se štábem armády, bude těžko této kapacity podle dnešních měřítek využít. Možno uvažovat třeba takto: Z 22 kanálů se dva předurčí pro dálkopisné spojení (soubory tónové telegrafie umožňují vytvořit 2—24 dálkopisných kanálů — podle použité techniky) a ostatní se rozdělí např. takto: 3 pro VČ vládní spojení, po jednom: velitel, člen vojenské rady, náčelník štábu, náčelník oper., zprav., raket. a děl., žen., chem., PVO, spoj. oddělení, náčelník týlu, ZVTV, LOS, pro radiální hláskou síť, pro centralizované řízení palby. Dva kanály ještě zbudou. K tomu nutno připočíst kanálové možnosti dalších linkových a rádiových pojítek. Za předpokladu, že bude možno vytvořit takový počet kanálů, za dvěma vševojskovými svazky bude 44 kanálů, k leteckému svazu 12, k frontové raketové brigádě 2—4 a další kanály k ostatním speciálním útvarům. To daleko přesahuje počet účastníků dálkové spojovací sítě, kterých je dnes u frontu celkem 42.

Na stupeň armáda—divize se předpokládá zavést 6—12kanálové radioreleové stanice; v rádiových pojítkách pak stanice, využívající postranního pásma — to znamená opět vícekanálové využití. Další vývoj jde nezadržitelně směrem vícekanálových pojítek. Je to nezbytné nejen pro rozšíření „hovorových“ možností příslušníků štábu, ale především pro prostředky automatizace, jejichž využití je bez vícekanálových pojítek nemyslitelné.

Bylo by proto nejen neprozíravé, ale i nesprávné nevyužít těchto „kanálových“ možností a omezovat štáb v jejich využití jen proto, že se budeme držet zásady, podle které je nutno místa velení rozmísťovat na velkých plochách.

Na druhé straně vytváříme předpoklady, podle kterých je třeba rozmísťovat místa velení jednoho stupně na takovou vzdálenost od sebe, aby nebyla zničena najednou jedním jaderným úderem nepřítel; za druhé organizovat a rozdělit mezi ně štáb tak, aby každé z nich bylo schopno v případě vyřazení jednoho z nich, dočasně nahradit úlohou druhého. Hovoříme přece, že PVS musí být schopno převzít dočasně velení v případě vyřazení VS nebo v době jeho přemístování a obdobnou úlohu přikládáme TVS. V případě, že vytvoříme organizační i technická opatření tak, aby tyto předpoklady byly vždy splněny, pak požadavek rozmístění míst velení na velkých plochách ztrácí své plné opodstatnění.

Při dvou nebo několika rozporných požadavcích je třeba splnit všechny podmínky a vytvořit organizační, technická a ekonomická opatření; nejsme-li schopni je z jakýchkoli příčin splnit, je nutno hledat cestu v únosném kompromisu — ať už v dočasném nebo trvalém. Jiná cesta není, nechceme-li sami sobě lhát.

Rozmísťovat místa velení na velkých plochách sice na jedné straně vytváří předpoklady, že se zmenší pravděpodobnost jeho zničení jako celku jedním jaderným úderem střední ráže, na druhé straně zkomplikuje a omezí vnitřní součinnost štábu, omezí možnosti spojení a tím i velení a nakonec podstatně sníží jeho mobilitu, rychlost zaujetí míst velení, jejich výstavbu a podstatně zvýší počty pomocných (provozních a spojovacích útvarů (jednotek) a techniky, včetně vozidel.

Vždy, je-li to možné, místa velení se ženijně zabezpečí. Počet a typ úkrytů se určuje podle rázu terénu a především

podle předpokládané doby místa velení v jednom prostoru a počtu sil a prostředků, které jsou k dispozici.

Doba rozvinutí spojovacích uzlů míst velení je limitována řadou ukazatelů, z nichž nejdůležitější jsou:

- vzdálenosti, které nutno překonat výstavbou linkových prostředků k jednotlivým oddělením (skupinám) štábu (to znamená slaboproudé a konečně i silnoproudé rozvody);

- počty účastníků dálkového a místního spojení (včetně dispečerského i VČ vládního spojení);

- časem, který je nutno věnovat ke zřízení dálkového ovládní rádiových stanic nebo na výstavbu připojených kabelových vedení k nejbližším radiorelovým stanicím.

V neposlední řadě — a není to maličkost, kterou by bylo možno přehlédnout: štáb potřebuje rozvinout nejen svá pracoviště, ale i místa odpočinku, stravování apod. To vše potřebuje „svůj čas“, který nutno brát v úvahu. Opomíjení uvedených „maličků“ se velmi brzy v činnosti štábu a tím i ve velení projeví.

Na cvičeních se často setkáváme s paradoxem, kdy se mobilní technika —

štabní autobus — používá častěji jako noclehárna než pracoviště.

Velmi důležitou součástí rozmístění míst velení je vnitřní režim. Není správné, aby se budovaly závory, stavby a rozestavovaly ukazatele a jiná označení, která místa velení prozrazují. V prostorech rozmístění míst velení musí však být umístěny ukazatele, které určují místo operačního dozorcího, dozorcího pro spojení, ošetrovny, podací stanice, parkoviště vozidel, úkryty, místa odpočinku, jídelny a hygienických zařízení. K označení jednotlivých oddělení (skupin) štábu se používá smluvných znaků, jejichž význam znají pouze příslušníci daného štábu.

Za ochranu, obranu a maskování míst velení, za dodržování stanoveného pořádku, organizaci a regulaci pohybu uvnitř míst velení, za vybavení pracovišť, míst odpočinku a zřizování staveb na místech velení odpovídá správce štábu.

Rozmístění jednotlivých oddělení (skupin) organizuje a zabezpečuje správce štábu podle pokynů náčelníka štábu v těsné součinnosti s velitelem spojovacího útvaru obsluhy místa velení (náčelníkem spojovacího uzlu).

Přemísťování míst velení

Místa velení se přemísťují v podstatě ze tří důvodů:

- technických — kdy možnosti spojovací techniky pro velké vzdálenosti nejsou schopny zabezpečit velení,

- ze snahy přiblížit velení co nejblíže vojskům tak, aby velitel (popřípadě spolu s ním někteří příslušníci štábu) mohl bezprostředně ovlivnit vedení boje,

- nedat protivníkovi možnost odhalit místa velení dlouhodobým pobytem na jednom místě, tak zabránit jejich zničení.

Je-li hlavním kritériem pro přemísťování palběných postavení odpalovacích zařízení raket jejich účinný dostřel (stejně i u klasického dělostřelectva), pak analogicky — z technického hlediska by měly být kritériem pro přemísťování míst velení možnosti základních druhů pojítek daného stupně velení, tj. donosnost rádiových stanic k zabezpečení spojení s podřízenými a nadřízeným štábem. Neberou-li se takticko-technické normy jakékoliv techniky v úvahu, nezbytně musí dojít k obtížím, které někdy nelze vůbec překonat.

Donosnost elektrických pojítek je možno do značné míry prodlužovat retrans-

lací. U linkových pojítek průběžnými (mezilehlými, někdy i koncovými) zesilovači, u rádiových a radiorelových stanic prostou retranslací dvou elektricky sprážených stanic, někdy pouze vysílačů a přijímačů. Tyto možnosti však nelze brát jako kritérium. Za správné kritérium je třeba vzít, kdy za všech podmínek je zaručena donosnost rádiových stanic daného stupně velení vzhledem ke vzdálenosti míst velení nadřízených nebo podřízených stupňů. Rádiová pojítka se berou za základ proto, že jako jediný druh pojítek jsou schopna zabezpečit spojení se štáby, jejichž místo rozmístění není známo, umožňují spojení za pohybu, přes nepřekonatelné terénní překážky a se štáby v nepřátelském obklopení.

Nikoho nenapadne přemísťovat dělostřelectvo jen z toho důvodu, aby bylo „co nejblíže k vojskům“ a zbaví se jeho podpory v době, kdy toho nejvíce potřebuje. A přece jsme téměř na každém cvičení svědky toho, že místa velení se přemísťují podle zásady „co nejblíže vojskům“, aniž by to bylo z hlediska velení a spojení nutné. Po celou dobu přemísťování štábu se velení redukuje na mini-

mum a někdy po určitou dobu není žádné.

Je oprávněná otázka, zda dodržování požadavku — přiblížit velení co nejbližší vojskům — je vždy prospěšné procesu velení, zda je vždy pro velení únosné a potřebné.

Pojem „co nejbližší vojskům“ je velmi relativní. Velitelům a příslušníkům štábů je v podstatě lhostejné, zda předávají nebo přijímají informace pojitky na vzdálenost 10 nebo 100 km, je-li spojení kvalitní.

K určitému rozporu však dochází v situaci, kdy je bezpodmínečně nutné uskutečnit z jakýchkoli příčin osobní styk. Za takové situace vzdálenost jednotlivých míst velení mezi sebou už není podřadnou záležitostí.

Osobní styk v procesu velení však neuskutečňují celé štáby, ale jednotlivci. Dlouholeté zkušenosti přesvědčují, že osobní styk je výjimečný a při mimořádně důležitých opatřeních, např. osobní vydávání rozkazů, osobní doklad, součinnost nebo kontrola. Proto nelze této okolnosti podřadit tak významnou událost, jako je přemístění míst velení.

Osobní styk je přímo závislý na dopravních prostředcích a na čase, který je nutno věnovat na překonání potřebné vzdálenosti mezi místy velení. Jestliže jsou pro tento účel kromě automobilů a transportérů i vrtulníky do divize včetně, je to jen otázka vhodného letového počasí.

Kromě toho je třeba respektovat i zásadu zaměnitelnosti a zastupitelnosti funkcí, kterou je vhodné uplatňovat právě v případech, kdy velitel nebo některý jiný příslušník štábu je mimo vlastní místo velení. Proto ani okolnost nutnosti osobního styku nemůže být limitujícím kritériem, podle kterého by bylo nutno přemísťovat místa velení.

Relativnost přiblížení velení vojskům vyplývá i z této úvahy: přiblížíme-li velení k jednomu z podřízených štábů nebo k několika podřízeným štábům na daném směru, nutně se vzdálíme od místa velení na jiném směru.

Předpokládáme-li, že VS armády a divizí budou umístěna (vzhledem k přednímu okraji) ve středu sestavy (armáda má čtyři divize v prvním sledu), pak ve výchozím položení dosahuje vzdálenost mezi VS armádou a VS divizí uvnitř sestavy asi 25 km, na křídlech sestavy asi 60 km. Kdyby se velitelská stanoviště divizí přemísťovala 3krát za den, při střed-

ním tempu operace 80 km/den (jednotlivý interval vzdálenosti přemístění VS divize asi 25 km), po prvním přemístění VS divizí dosáhne vzdálenost mezi VS armádou 50–70 km, při druhém přemístění 75–90 km a při třetím 100–110 km. Hodnoty vyplývají ze schematického a aritmetického výpočtu z nakreslené sestavy v geometricky čisté podobě, které praxe nemůže v žádném případě odpovídat. Pro analýzu výpočtu pravděpodobných vzdáleností je však nutno z těchto předpokladů vycházet. Umístíme-li VS armádu např. do středu levé poloviny sestavy (hlavní směr bojové činnosti na levém křídle), vzdálenost mezi VS armádou a VS divizí na pravém křídle sestavy ve výchozím položení dosahuje okolo 100 km a při třetím přemístění VS divize téměř 150 km. Tyto schematické údaje rovněž svědčí o relativnosti pojmu — přiblížit velení co nejbližší k vojskům.

Bude-li možno požadavek přiblížení velení vojskům do značné míry potlačit, limitujícími činiteli pro přemístění míst velení budou:

— možnost trvalého a kvalitního spojení,

— čas, který potřebuje štáb pro přesun (celková doba přesunu musí být nepoměrně kratší, než doba, po kterou bude štáb velet a pracovat na místě).

Tato kritéria neplatí v plné míře pro VS praporu a pluku. Jejich technické vybavení musí být takové, aby bylo zabezpečeno trvalé velení za pohybu a z krátkých zastávek, v době nutné vnitřní součinnosti štábu, rozděleného do dvou i více dopravních prostředků.

Za těchto podmínek a za současného stavu techniky je nejen reálné, ale i plně oprávněné přemísťovat velitelská stanoviště při tempu operace 80 až 100 km za den takto:

— VS divize	2× denně,
— VS armády	1× denně,
— VS frontu	1× za dva až tři dny.

Technické parametry pojítek umožňují udržet radioreléové spojení mezi uvedenými stupni velení a překlenout i čas nutný pro přesun na tyto vzdálenosti intervalů přemístění:

— VS divize	40–50 km,
— VS armády	80–100 km,
— VS frontu	160–200 km nebo 240–300 km.

V mnoha úvahách se vyskytují názory, podle kterých by bylo vhodné zabez-

pečit přesun rozhodující části štábu vrtulníky nebo dopravními letadly a tím na minimum zkrátit dobu na přesun, která je pro štáb ztrátovým časem. Takový přesun byl na stupni front (Reditelství cvičení) několikrát úspěšný. Nelze však s ním vždy počítat vzhledem k nejistotě letového počasí. Jiný vzdálenost na letiště a z letiště a vyčlenění dvou položení dopravních prostředků není vhodné. Proto je nutno kalkulovat s časem, který je nutný pro přesun motorovými vozidly.

Podle zkušeností se pro kalkulaci průměrné rychlosti automobilových proudů uvažuje v noci 25–30 km/hod., ve dne 30–40 km/hod. To předpokládá spolu s časem zaujetí VS štábem na jeden interval přemístění u:

— divize	2 hodiny,
— armády	3,5–4 hodiny,
— frontu	7–9 hodin, nebo
10–13 hodin.

Při vhodných ročních podmínkách a dobrých komunikacích (bez sněhu, náledí, deště) možno kalkulovat s časem až o 20 % kratším; zejména proto, že kolony přemísťujících se míst velení při přemístění jsou malé a tím i rychlé.

Dobu a místo rozvinutí velitelského stanoviště určuje velitel nebo nadřízený štáb, pro ostatní místa velení (PVS, TVS, ZVS) je může určit náčelník štábu.

Základním principem pro přemístění míst velení je nedopustit narušení velení podřízeným, spojením s nadřízeným štábem, se sousedy a spolupůsobilými vojsky; nesmí se přemístit v době rozhodující bojové činnosti.

Na stupni armáda—front se VS přemísťuje zpravidla tehdy, je-li na novém místě organizováno a zabezpečeno nezbytné spojení pro velení vojskům nebo bude do příchodu štábu organizováno. Přemísťuje se po sledech; obdobně i TVS. Způsob přemístění TVS určuje zástupce velitele pro týl. PVS se zpravidla přemísťuje najednou. V době přemístění udržuje spojení zejména s VS a s vojsky (zpravidla telegrafní spojení).

Přemístění PVS se nesmí časově shodovat s přemístěním VS.

Velitelské stanoviště se přemísťuje se souhlasem nadřízeného štábu. Místo rozmístění VS na stupni armáda—front schvaluje nadřízený štáb. Místa rozmístění VS svazků a útvarů vyšší štáby ovlivňují výjimečně. Nadřízený nesmí zdržovat přemístění míst velení svých podřízených a připustit jejich odtržení od vojsk.

Zahájení přemístění a příchod na nové místo hlásí náčelník štábu neprodleně nadřízenému štábu a uvědomuje podřízené.

Přesné rozmístění míst velení může znát pouze omezený okruh osob, které přesnou znalost potřebují k výkonu své funkce. Podřízeným se někdy místo VS nesděljuje, určuje se jim pouze místo podací stanice a prostor přistávací plochy pro vrtulníky.

K vyhledávání míst předpokládaného rozmístění VS (TVS, ZVS) ve výjimečných případech i PVS vysílá na stupni armáda—front náčelník štábu rekognoskační skupinu, vybavenou spojovacími prostředky a prostředky radiálního průzkumu.

Velení za pohybu

Velení za pohybu je téměř výlučně otázkou technickou a teprve v druhé řadě organizační.

Z organizačního hlediska je možné rozdělit hlavní funkcionáře štábu do jednotlivých rádiových stanic, které udržují spojení v hlavních rádiových sítích (např. r/síť velitele, štábu, RVD, průzkumu, ženijního a chemického zabezpečení apod.). Kromě toho je možné doplnit rádiové stanice nebo štábní autobusy přenosnými VKV rádiovými stanicemi, zapojit je do rádiové sítě a tak zabezpečit vnitřní spojení a nejnужnější součinnost štábu. Výsledný efekt je však pro vyšší štáby, prakticky velitelským stupněm divize počínaje, velmi malý (uvažujeme-li o fónickém rádiovém spojení). Způsobují to

technické obtíže objektivního charakteru. Z fyzikálních hledisek je donosnost rádiových stanic při fónickém provozu srovnatelně malá i u velmi výkonných rádiových stanic — vždy několikanásobně menší, než při provozu na místě.

Ke spojení za jízdy je v současné době možno použít dva typy antén: pružové a rámové. Jiné prozatím nejsou. Jejich účinnost je velmi malá. Přitom rámová anténa má značné nevýhody především v tom, že zvyšuje celkovou výšku vozidla (znemožňuje průjezd v lese, podjezdy o „normalizované“ světlé výšce). Kromě toho má značný směrový účinek — prakticky vždy kolmo na směr pohybu vozidla (všechna vozidla jsou delší než širší); to je ve většině případů pro spo-

jení s nadřazeným i podřazeným nevýhodné. U krátkovlnných rádiových stanic o výkonu 100–200 W lze za všech okolností a podmínek zaručit donosnost fónického provozu na 20 až 25 km, při dobrých podmínkách (vhodné denní a atmosférické podmínky, vhodný terén a kmitočet) na několikanásobně větší vzdálenost.

V grafickém provozu (telegrafním klíčem) lze u rádiových stanic uvedeného výkonu dosáhnout za jízdy přibližně dvojnásobně vzdálenosti (40–50 km). Velení grafickým provozem je však zdlouhavé. Velitel nebo příslušník štábu nemůže uskutečnit spojení sám, musí použít vyškoleného radistu.

U přenosných VKV stanic lze za pohybu dosáhnout zaručeného spojení zpravidla do 8 km (značnou úlohu má terén; při zakrytém terénu nelze zaručit ani tuto vzdálenost).

Tyto parametry nejsou „naší specialitou“. Platí pro dané výkony rádiových stanic, stejný terén, atmosférické podmínky a použité kmitočty na celém světě. Bohužel je mezi značným počtem důstojníků rozšířen mylný názor, že existují „někde“ rádiové stanice dokonalejší s velkým a zaručeným dosahem. Vše záleží na podmínkách. Např. československou speciální malou přenosnou směrovou stanicí typu „DUŠICKÁ“ bylo uskutečněno s jednoduchou směrovou anténou na geometrickou viditelnost spojení na vzdálenost 200 km — s výkonem pouhých 0,1 W! Obdobně je tomu u leteckých rádiových stanic při spojení země—letoun, nebo letoun—země. Při přímé viditelnosti lze s VKV rádiovými stanicemi se zesilovači dosáhnout vzdálenosti i 20 km za jízdy. Nelze však zaměňovat maximálně dosažitelný dosah určitých typů pojítek (podle výkonu) za zaručitelný dosah za každých podmínek.

Z uvedeného je zřejmé, že fónického rádiového spojení nelze využít za pohybu pro spojení armáda—divize nebo dokonce front—armáda.

Oprávněně se zdůvodňuje nutnost použití rádiového spojení pro vnitřní spojení štábu za pohybu. Někdy se uvádějí praktické zkušenosti, kdy některým příslušníkům štábu byly do štábních autobusů zamontovány rádiové stanice (typu ASTRA nebo R-113, R-112). Praktický efekt tohoto vnitřního spojení je už vyhodnocován méně, zejména do jaké míry pomohlo štábu ve velení.

Provozní možnosti vnitřního rádiového spojení jsou velmi omezeny charakterem provozu rádiových stanic. Do jedné rádiové sítě je možno zapojit jen určitý počet rádiových stanic. V rádiové síti může pracovat vždy jen jedna stanice, všechny ostatní jsou na příjmu. Provozní kapacita je tím nižší, čím více důstojníků má rádiová síť. Kromě toho provoz v rádiové síti vyžaduje vysokou provozní kázeň. Nejlepší příklady jsou z praxe tankových praporů, pracujících na jediném kmitočtu, kde provoz je téměř výlučně jednostranný.

Různými organizačními a materiálními opatřeními lze nedostatky v provozu rádiových sítí částečně odstranit, např. provozem označovaným „džorčí příjem“ (z ruského džurnyj příjem). Jeho princip spočívá v tom, že každý účastník je trvale na příjmu na stanoveném kmitočtu — každý jiný účastník, který chce uskutečnit spojení s druhým, musí přeladit svůj vysílač na kmitočet volaného. Tím je však vyřazen po celou dobu spojení (provozu) z možnosti spojení s jinými účastníky a nikdo se ho nedovolá, nemá-li další stanici (přijímač) k trvalému posluchu na vyčleněném kmitočtu. Systém spojení na principu „džorčího příjmu“ přes své nesporné provozní výhody je velmi náročný na kmitočty; kolik účastníků — tolik kmitočtů.

Rádiová stanice (přijímač) vyžaduje trvalou obsluhu. Dávat ke každé stanici radistu jen proto, aby zprávy přijímal, předával nebo volal funkcionáře ke stanici je často neúnosné a „přivázat“ příslušníka štábu k sluchátkům rádiové stanice ještě horší. Východisko je pouze v rádiovém dispečinku. Po konstrukční stránce jde zcela o nový typ spojovacího prostředku, jehož funkci v žádném případě nemohou nahradit provozní možnosti dnešních rádiových stanic.

Pro současné podmínky, které lze technicky a organizačně zabezpečit, je možno udělat tento závěr o možnostech velení za pohybu:

Velení za pohybu je možno v pravém smyslu slova uskutečnit do velitelského stupně pluk.

Na všech vyšších stupních velení není možno hovořit o velení za pohybu, ale o velení z krátkých zastávek. Termín krátká zastávka je velmi relativní a představuje nutnou dobu k navázání rádiového spojení a k předání potřebných informací. To záleží na způsobu organizace rádiového provozu, na typu rádiové sta-

nice a podmínkách, které se pro velení vytvoří.

Z organizačního hlediska jsou trvale na příjmu rádiové přijímače. Spojení se uskuteční buď podle předem stanoveného časového plánu — v relacích nebo v případě, že je účastník volán. Volající si však musí být vědom toho, že nenávzáhe spojení ihned, ale až za delší dobu, kdy volaný zřídí rádiovou stanici k provozu.

Vnitřní rádiové spojení většinou slouží k jednostranné informaci všech účastníků rádiové sítě, k předávání různých signálů apod.

Výhody VKV rádiového spojení ovlivnily organizaci prostorového rádiového spojení pomocí pohyblivých retranslačních míst (PRM). Celý systém je převzat z organizace radioreléového spojení, organizovaného pomocnými spojovacími uzly. PRM je souprava 3—4 VKV rádiových stanic se zesilovači na terénním vozidle. PRM se rozestavují podle předem organizovaného systému opěrných bodů, na výhodných místech v terénu (zpravidla terénních dominantách). Základní snahou je rozestavět PRM v takovém počtu a na takových místech, aby vyzařovaným elektromagnetickým polem se vzájemně překrývaly a pokryly co největší plochu. Tak se zabezpečuje spojení se štáby, které se pohybují.

Provoz rádiového spojení lze různě uspořádat. Zpravidla jedna z rádiových stanic PRM je trvale na příjmu, aby zachytily výzvu volající stanice. Po navázání spojení zprostředkuje retranslaci spojení s druhým štábem nebo stanoví kmitočty a volací znaky té stanice ze soupravy PRM, která retranslaci uskuteční. V tom případě zůstane na příjmu pro zprostředkování spojení dalších volajících účastníků.

Z provozního i technického hlediska je nutno respektovat určité zvláštnosti, které provoz retranslaci vyžaduje. I přes určité obtíže v organizaci spojení jsou výhody VKV rádiového spojení pomocí PRM nesporné. Spojení prodlužuje donosnost VKV rádiového spojení a jeho využití i pro spojení mezi vyššími štáby (např. mezi štábem armády a štáby divizí). Je velmi perspektivní, zvláště v kombinaci s radioreléovým spojením. I když nelze hovořit v pravém slova smyslu o trvalém rádiovém spojení za pohybu [spojení se ve většině případů uskutečňuje z krátkých zastávek], umožňuje velení pomocí rádia tam, kde dosah rádiového spojení nestačí překrýt potřebné

vzdálenosti. Nejvýhodnější je způsob takové organizace spojení, kde všechny nebo alespoň většina PRM má přímé spojení s velitelským stanovištěm štábu, který systém organizuje. Např. na stupni armády — přímé spojení PRM s VS armády. PRM zprostředkovávají spojení se štáby divizí. V nutných případech, kdy vzdálenosti jsou značné, je možno zprostředkovat spojení i dvěma PRM (dvojnásobná retranslace).

Propustnost rádiového spojení systémem PRM je malá a spotřeba rádiových stanic i kmitočtů velká. Proto se používá jen k nejnútnejšímu spojení velitelů (NS). Zkoumáme-li výsledný efekt pro velení je nutno říci, že přináší větší výhody pro spojení nižšímu štábu s vyšším než opačně (např. je výhodnější pro spojení štábu divize se štábem armády než opačně). Je to způsobeno organizačními principy tohoto druhu spojení a terénními možnostmi. Často nelze dosáhnout spojení s bližším PRM, ale se vzdálenějším, na který je „vidět“. Z těchto důvodů nelze zaručit trvalé spojení ve směru — např. od armády k divizi. Proto také PRM pracují tak zvaným „havarijním“ způsobem — jsou na příjmu a spojení uskutečňují až na výzvu.

Obdobně vznikla organizace spojení pomocí leteckých retranslačních míst (LRM), kdy souprava VKV rádiových stanic je umístěna ve vrtulníku. Při vhodných leteckých podmínkách je možno zabezpečit nejnútnejší velení v rámci armády i frontu.

Použití LRM je výhodnější, než budovat ve vrtulníku technicky náročné a pro velení obtížné velitelské stanoviště. Vybudování velitelského stanoviště ve vrtulníku předpokládá kromě instalace pojítek a dobrého interkomunikačního spojení se světelnými signalizačními prvky, složitou instalaci ovládacích prvků, včetně odhlučnění vnitřního prostoru vrtulníku. Všichni funkcionáři musí mít na hlavách letecké kukly, používat hrdební mikrofóny a zastávat funkce radistů. Má-li velitelské stanoviště ve vrtulníku plnit svou funkci, musí mít spojení jak s podřízenými, tak i se svým vlastním štábem. Pracovní prostředí je velmi obtížné, možnost domluvy bez použití interkomunikace je téměř vyloučena. Produktivita práce je rovněž malá; některá řešení vyžadují získat informace od vlastního štábu.

Z těchto důvodů je ve většině případů výhodnější využít LRM. Možnosti spojení jsou lepší při retranslaci, lze snadněji

vyloučit hluk a do práce je možno zapojit mnohem více příslušníků štábu než ve vrtulníku. Rovněž instalace technického zařízení LRM je jednodušší.

Použití retranslace vneslo nový a perspektivní prvek do velení, který značně zlepšuje možnosti velení se štáby na přesunu.

Přenášení velení z jednoho místa velení na druhé

Možnost vyřazení některého z míst velení (PVS, VS, TVS, popřípadě ZVS) a nutnost zabezpečit velení při přemísťování vyžaduje přenášet velení z jednoho místa velení na druhé, popřípadě zabezpečit dočasnou zaměnitelnost míst velení mezi sebou.

K realizaci těchto požadavků je třeba řada organizačních i technických opatření:

- vybavit PVS potřebnou technikou i počty příslušníků štábu a trvale je vyčlenit mimo VS,

- organizačně vytvořit podmínky k tomu, aby se současně nepřemísťovalo VS i PVS,

- v případě, že nebude možno trvale vyčlenit PVS, uspořádat organizačně a technicky vybavit TVS tak, aby dočasně mohlo převzít funkci VS.

Realizovat tyto požadavky je velmi obtížné. Znamená nejen zvýšení počtů příslušníků štábů, ale především podstatné zvýšení počtů spojovací techniky a tím i počtů obsluh pro PVS i pro TVS.

Velení z jednoho místa na druhé se přenáší:

- v době přemístění míst velení:

- a) mezi dvěma místy velení daného stupně, nebo
- b) mezi jednotlivými položenými daného místa velení;

- v době vyřazení míst velení:

- a) přenesením velení na jiné místo daného stupně velení,
- b) přenesením velení na jiný stupeň velení.

Velení mezi dvěma místy daného stupně velení se přenáší v naprosté většině mezi VS a PVS. Tento způsob je výhodný na stupni divize. Na vyšších stupních velení je charakteristické, a pro velení výhodnější, přenášet velení z jednoho položení VS na druhé. Větší výhodou je třeba spatřovat v tom, že vybavení dvou položení VS technickými pojítky je téměř rovnocenné. Interval přemístění jsou dlouhé, zpravidla jednou za 24 hodiny. Proto je dostatek času předem vybudovat nové VS a do příchodu štábu zorganizovat

plnohodnotné spojení výkonnými prostředky. Rozložení štábu VS na dvě položení (směry) umožňuje větší a bezprostřednější informovanost o situaci i větší kontinuitu v procesu velení, kterou nelze v plné míře zajistit na PVS. PVS nemá k dispozici tolik spojovacích prostředků, aby mohlo zajistit velení všem prvkům operační (bojové) sestavy.

Přemístění velení je předem organizačně zajištěno a štáb ve své činnosti vytváří předpoklady, aby přenesení velení ze „starého“ VS na „nové“ mělo hladký průběh a byla zabezpečena kontinuita velení.

V případě vyřazení VS je možno přenést velení na PVS nebo na TVS. Přenesení velení na TVS je nouzové řešení, doslova východisko z nouze. Ne proto, že na TVS je málo kvalifikovaných odborníků, operátorů-specialistů druhů vojsk, ale především proto, že systém velení a spolu s ním i organizace spojení nepostihuje hlavní prvky operační sestavy. Celý systém je budován po linii týlu. TVS má spojení pouze s TVS podřízených vševojskových svazků (útvárů) a jen s některými TVS speciálních svazků (útvárů), dále s týlovými útvary a zařízeními daného stupně velení. S ostatními prvky operační sestavy využívá spojení, organizovaného z VS.

Vyskytují se názory, podle kterých je možno přenést velení v případě vyřazení VS i PVS daného stupně velení na některý z podřízených stupňů velení; např. v rámci armády na některou z divizí. Teoreticky je tato úvaha možná, prakticky ovšem takové opatření nemůže přinést téměř žádný efekt. Není totiž k dispozici tolik technických prostředků nejen co do počtu, ale především co do výkonu, aby mohlo být zajištěno velení.

V případě, že by bylo současně vyřazeno jak VS, tak i PVS, je výhodné změnit podřízení jednotlivých prvků operační (bojové) sestavy mezi sousedy, např. svazky se podřídí sousedním armádám prvků sestavy mezi sousedy.

V průběhu posledních let není zvláště, ale naopak velmi častým jevem,

změna podřízování armád (divizí) jednoho frontu (armády) druhému, dokonce i jiných národností. I když ve velení vznikají obtíže (zvětšení počtu podřízených prvků sestavy), vždy je možno zajistit velení. Proto je výhodné, při současném vyřazení VS i PVS daného stupně velení, zajistit velení a tím i plnění úkolů vhod-

nou změnou podřízenosti jednotlivých prvků sestavy mezi sousedy.

Přenášení velení z jednoho místa na druhé má vždy charakter dočasného opatření. Dočasnost je vymezena dobou, kdy je přeneseno velení a dobou, která je nutná k doplnění nově formovaného místa velení kádry a technikou.

Perspektivy rozmísťování a přemísťování míst velení

Snahou ve velení je neustále vytvářet organizační i materiální podmínky k tomu, aby bylo účinnější, pružnější a jednodušší. Velké perspektivy má nesporně postupný proces automatizace velení. Vliv automatizace se projevuje především jako kvalitativní změna ve velení. Dosavadní zkušenosti z automatizace různých procesů řízení přesvědčivě ukazují, že automatizaci nebude možno rozvíjet bez nových metod ve velení, bez nové přenosové techniky a bez organizačních změn ve struktuře štábů. Jak se to projevuje při rozmísťování a přemísťování velení?

Každý velitelský stupeň (nebo orgán na roveň postavený) velí podřízeným; vůči nadřízenému představuje výkonný orgán. Rovněž spojení je ve dvou základních směrech: k podřízeným a k nadřízenému. Z technického hlediska (co do výkonu a provozní kapacity) to znamená dvě kategorie pojítek: k podřízeným s nižšími výkony, k nadřízenému s vyššími výkony. Je tomu tak proto, že vzdálenosti míst velení k podřízeným jsou menší než k nadřízenému.

K tomu přistupují konstrukční hlediska — výkonnější prostředek je složitější; dále fyzikální hlediska u rádiového spojení — je třeba co nejvíce zamezit vzájemnému rušení (proto se každému stupni vymezují jen nezbytné nutné výkony, které by problém vzájemného rušení co nejvíce eliminovaly).

Chceme-li stanovit takticko-technické požadavky na výzkum a vývoj nového typu rádiové stanice je třeba vycházet nejdříve z „maximalistického“ požadavku, který vyplývá z potřeb velení. Co však považovat za „maximalistický“ požadavek při stanovení dosahu? Je to např. u rádiové stanice na stupni armáda—divize 200—300—400 km? Vycházíme-li z předpokladu, že se štáb armády přemísťuje asi jednou za den a tempo operace bude 100 km za den, stačil by dosah (včetně nezbytné zálohy) 200—300 km. V minulosti se tak postupovalo; praktická rea-

lizace tohoto požadavku ve svém důsledku působí jako přímá zpětná vazba. Vzhledem k zaručenému dosahu je nutno k zabezpečení velení přemísťovat VS armády jednou denně; přestože to situace ani proces velení nevyžaduje; za dané situace by bylo z objektivních příčin výhodnější přemístit VS třeba za 36 nebo 48 hodin.

Při určování takticko-technických požadavků na nové typy rádiových stanic byl z těchto důvodů stanoven dosah, odpovídající vzdálenosti celé hloubky úkolu daného stupně velení. Např. rádiová stanice pro stupeň pluk s dosahem na celou hloubku úkolu pluku, armádní rádiová stanice, ke spojení armáda—divize na celou hloubku armádní operace atd.

V současných podmínkách tento požadavek dnešními pojítky nelze na všech stupních zabezpečit. To však se netýká jen rádiových stanic. Např. v současné době používaná radioreléová stanice k zabezpečení spojení na stupni armáda—divize je schopna zabezpečit kvalitní spojení na trase, složené ze dvou koncových a dvou retranslačních stanic. Při vzdálenosti okolo 40 km mezi dvěma stanicemi je možno spojení zabezpečit pouze na 120 km.

Uvážíme-li možnost, že nová pojítka zabezpečí spojení a tím i velení na celou hloubku úkolu bez přemístění VS, je třeba vzít v úvahu další okolnosti, které ovlivňují proces velení a podle toho stanovit, do jaké míry by bylo výhodné přemísťovat VS až po splnění úkolu.

Vezměme v úvahu určité vzdálenosti úkolu pro jednotlivé stupně: divize — 100 km, armáda — 500 km, front — 1000 km.

Předpokládáme-li maximální tempo operace 100 km/den, VS divize by se přemísťovalo jednou za den, VS armády jednou za 5 dnů, VS frontu za deset dnů.

Zdržovat místa velení tak dlouhou dobu na místě by předpokládalo, aby VS armády a frontu byla pečlivě ženijně za-

SCHEMA PŘEMÍSTĚNÍ VELITELSKÝCH STANOVISIŤ

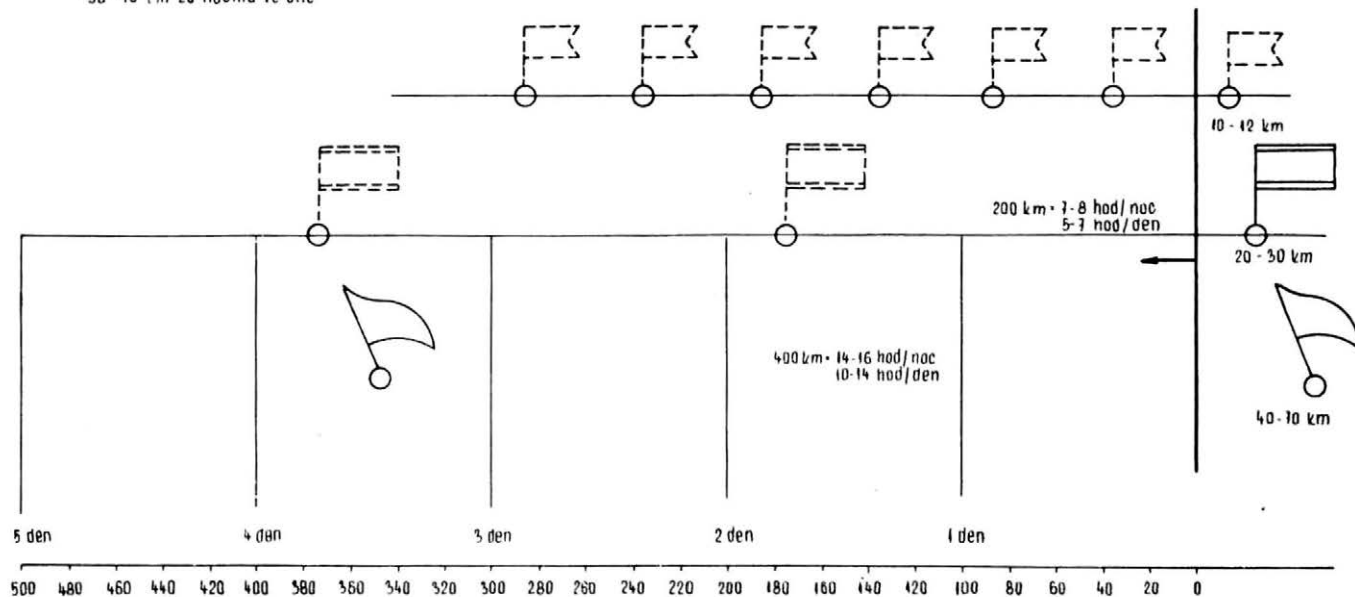
PŘÍLOHA 1

P o z n ā m k a :

časť odpovídají přesunu v pochodových proudech při rychlostech

- 25 - 30 km za hodinu v noci

- 30 - 40 km za hodinu ve dne

bezpečena a všechny výkonné rádiové stanice dálkově ovládané, aby bylo zne-možněno odhalení VS nepřátelským rá-diovým průzkumem. Kromě toho by měla značně potíže kurýrní služba divize a armády, při osobním styku a vysílání styčných orgánů by bylo nutno překo-návat velké vzdálenosti mezi místy vele-ní, zvláště v době, kdy nebude možno použít spojovací letadla nebo vrtulníky. Tato skutečnost by velení neprospěla.

Zcela reálná je však možnost přemísťovat VS jednotlivých stupňů až po do-sažení bližších úkolů. Odpovídá to i prin-cípům velení, kdy úkoly mají být podrobně rozpracovány na všech stupních do bližšího úkolu. Není proto nutné do této doby přemísťovat VS, bude-li zajištěno dobré spojení.

V praxi by to znamenalo přemísťovat VS

divize — 2krát za den (zhruba po 50 km),

armády — jednou za dva dny (zhruba po 200 km),

frontu — jednou za čtyři dny (zhruba po 400 km).

Vzdálenosti přemístění velitelských stanovišť jsou za předpokladu tempa ope-race 100 km/den, hloubka BÚ divize 50 km, BÚ armády 200 km, BÚ frontu 400 km.

Tyto vzdálenosti lze překonat v auto-mobilu (transportéru) mezi plukem a di-vizí asi za 2 hodiny; mezi divizí a ar-mádou za 7—8 hodin v noci a za 5 až 7 hodin ve dne; mezi armádou a frontem za 14—16 hodin v noci a za 10—14 hodin ve dne. (Viz **přílohu 1**).

Překonání vzdáleností vozidly vyžaduje na stupni armáda—front, v době kdy nebude možno použít vrtulníky, dlouhou dobu. Proto bude výhodnější častěji přemísťovat PVS: na stupni armáda 1 až 2krát denně, na stupni front jednou den-ně, popřípadě jednou za dva dny. Tím se přiblíží velení vojskům pro případ, kdy nebude jiné možnosti velení než ku-rýrní službou. Není to však nutné. Vy-nutí-li si potřeba velení předávat k určité

hodině písemné hlášení, neznamená to, že se musí doručit jako autentický doku-ment, ale i písemně technickými pojiťky (dálnopisem, fototelegrafem). Bude to vyžadovat stručný a výstižný text, forma-lizaci maxima periodických zpráv apod.

Místa velení, která budou dlouho na místě, bude nutno pečlivě maskovat. Pro-voz rádiových stanic nutno omezovat vždy, bude-li radioreléové spojení, nebo využívat troposférického rádiového spo-jení.

Automatizace silně ovlivní i vnitřní rozmístění míst velení. V současné době, i při značné mobilitě míst velení, jejich výstavba a rozvinutí jsou zdoluhavé — a to se ve své podstatě buduje pro štáb téměř výlučně účastnické telefonní spo-jení (ať už místní, dálkové, dispečerské nebo VČ). Automatizace velení si postup-ně vyžádá výstavbu účastnického dálno-pisného spojení, spojení pro přenos dat, propojení počítačů mezi sebou, jejich na-pojení na pojítka dálkového spojení atd. To vše dohromady bude náročné na tech-niku a materiál. Rozvinutí míst velení se časově prodlouží. Proto bude výhod-nější plochy rozmístění míst velení zmen-šit, tím zkrátit dobu výstavby, snížit počty techniky, materiálu a obsluhujícího personálu. Zlepší se tím vnitřní součin-nost štábu, zrychlí velení, zlepší mož-nosti maskování míst velení, jejich ochra-na a obrana.

Možnost vyřazení některého z míst velení bude nutno paralyzovat trvalým organizováním nejméně dvou míst velení na jednom stupni. Budeme-li respektovat současné požadavky, znamená to trvalou organizaci (zaujetí) PVS, VS i TVS na stupni divize, armáda a front. Tím do-sáhneme kontinuity velení i při vyřazení některého z těchto míst velení.

Přemísťování a rozmísťování míst ve-lení je velmi rozsáhlý problém, se kte-rým se setkávají všechny štáby. Jeho ře-šení má vždy vliv na velení. Hlavní cíle je však třeba stanovit tak, aby každé ře-šení velení zlepšilo, aby bylo účinné, rychlé a jednoduché.

Organizace a činnost týlu PVOS

Podplukovník Vladimír Peřina

Protivzdušnou obranu státu tvoří ze základních druhů vojsk protiletadlové raketové vojsko (PLRV), stíhací letectvo (SL) a radiotechnické vojsko (RTV). Kromě toho k ní patří zabezpečovací jednotky, např. spojovací, letištní, letištní stavební, radiotechnického zabezpečení a provozní útvary.

Úkoly jednotlivých druhů vojsk v systému PVOS:

Protiletadlové raketové vojsko je jeden z hlavních prostředků PVOS. Slouží k bezprostřední ochraně administrativních nebo průmyslových center, důležitých prostorů nebo k přehrazování hlavních náletových směrů nepřítele.

Organizačně je rozčleněno do protiletadlových raketových brigád (plrb) nebo pluků (plrp).

Protiletadlová raketová brigáda má podle úkolu 4–7 i více plro (nebo také palebný oddíl), 1–2 technické oddíly (to) míst velení s prostředky vzdušného průzkumu a týlové jednotky a sklady.

Postavení technického oddílu volíme zpravidla ve středě sestavy plrb na výhodné komunikační síti.

Stíhací letectvo působí v těsné součinnosti s PLRV a jeho úkolem je ničt vzdušné cíle v malých i stratosférických výškách a ve velkých rychlostech. Je organizováno do stíhacích leteckých pluků (slp), které jsou zabezpečovány letištními prapory (lpr) a prapory radiotechnického zabezpečení (pr RTZ).

Stíhací letecké pluky nemají organický týl, týlově je zabezpečuje lpr. Slp se rozmisťuje zpravidla na dvou letištích zpevněných nebo travnatých.

Týlové jednotky lpr se rozmisťují v blízkosti jednoho z letišť.

Radiotechnické vojsko zabezpečuje ne-

přetržitý průzkum, včasné zjišťování a nepřetržité vedení vzdušných cílů, navedení SL zejména v malých a stratosférických výškách, za radiotechnického rušení.

Může být organizováno do radiotechnických praporů (rtpr), které se zpravidla skládají ze 3–5 i více radiotechnických hlásek (RTH), provozního spojovacího uzlu, radiotechnického uzlu, vidových hlásek (15–20) a týlových jednotek a skladů.

Sestava závisí na terénu, možnostech techniky, počtu vedených cílů a je organizována systémem odloučených jednotek. RTH mohou být od sebe vzdáleny 30 až 50 km. Štáb rtpr se rozmisťuje ve středě sestavy (150 i více km široké) v blízkosti radiotechnického uzlu. Bojová činnost vojsk PVOS je závislá na vzájemné spolupráci a centralizovaném velení bojovými prostředky ze společných velitelských stanovišť (společné pro plrb, slp, rtpr) a VS na stupni sboru PVOS a armády PVOS. Vojska PVOS jsou již v míru organizována, doplněna a dislokována tak, aby mohla kdykoli odrazit překvapivý úder vzdušných sil nepřítele. Předpokládáme však, že dříve než zahájí boj zaujmou útvary (jednotky) PVOS záložní prostory rozmístění. Tyto mohou být vzdáleny 5–10 km, u letectva do 50 i více km, od míst mírové dislokace. Tento základní manévr a změny v sestavě letectva a PLRV v důsledku vývoje operační situace, byly dříve pokládány za jediný manévr vojsk PVOS. Při dalším rozpracování otázek použití vojsk PVOS došlo se k závěru (a zkušenosti z činnosti PVOS ve Vietnamu to plně potvrzují), že životnost systému PVOS závisí na předem promyšleném a systematickém manévru všech druhů vojsk, míst velení i zabezpečovacích prostředků.

Charakteristické zvláštnosti činnosti týlu PVOS

Z úkolů organizace a bojového použití vojsk PVOS vyplývají i zvláštnosti, které ovlivňují činnost týlu, např.

- bojová sestava vojsk PVOS je rozčleněna do jednotek, rozmístěných prakticky po celém území státu a v průběhu války i mimo ně,

- již v prvních hodinách války může dojít ke změnám v bojové sestavě a přesunům na velké vzdálenosti,

- PVOS zvolí několik naprosto rozdílných druhů vojsk,

- stálá bojová pohotovost,
- složitá a na údržbu velmi náročná technika PVOS (nadzvukové letouny, raketová technika, radiolokátory apod.).

Jak tyto zvláštnosti ovlivňují činnost týlu?

Rozčlenění do jednotek a rozmístění vojsk je takového rozsahu, že prakticky znemožňuje, aby zásoby byly doplňovány jen z vojenských zdrojů a systémem přísunu od nadřízeného k podřízenému.

K zásobování proto využijeme všech druhů zásob, rozmístěných na teritoriu co nejbližší od jednotek a útvarů.

Zásoby můžeme doplňovat

- z vojenských zdrojů (dispozičních zásob APVOS v okružových nebo ústředních skladech, výdejních míst, zásob zanechaných v posádkách apod.). Z těchto zdrojů bude doplňována munice všeho druh, žen., chem. a spoj. materiál, leteckotechnický a technický materiál a náhradní díly, vojenský proviant, výstroj, LPH, KRPH apod.,

- některé druhy materiálu můžeme doplňovat útvarům podle potřeby, jiné pravidelně jednou za 2–3 dny (LPH, munice apod.) za měsíc (voj. proviant) a později (výstroj, žen. materiál apod.).

Slučuje se zde mírový teritoriální systém zásobování s nepravidelností (nárazovostí) potřeby některých druhů materiálu ve válce. Proto také předpokládáme, že materiál si budou odebírat — alespoň v POV — útvary z vojenských zdrojů vlastními prostředky (s výjimkou

LPH a KRPH). Podle situace pak útvar přisune zásoby odloučeným jednotkám nebo si je odeberou v útvarových skladech vlastními prostředky,

- z národního hospodářství (od dodavatelů, z distribučních skladů apod.). Z těchto zdrojů můžeme doplňovat běžný proviant a automobilní PHM. Materiál budou odebírat zpravidla jednotky vlastními dopravními prostředky (měkký proviant a APHM), ale může je odebrat i útvar (APHM z distribučního skladu, tvrdý proviant z VDP).

Časté změny v bojové sestavě vyžadují, aby týl APVOS nepřetržitě znal bojovou a materiální situaci až do útvarů v to a aby týl PVOS měl spolehlivé spojení s týlem MNO a VO. Jedině tak je týl schopen zabezpečovat s určitým předstihem (předstih je dán dobou potřebnou k přesunu) potřeby útvarů v nových prostorech rozmístění. Předstih je ovšem velmi relativní pojem, poněvadž týl SPVOS ani APVOS nemůže bezprostředně vlastními prostředky podstatně ovlivnit zabezpečení útvarů a je odkázán na složitou a vcelku časově náročnou cestu zabezpečování prostřednictvím VO nebo MNO.

Zařazení leteckých útvarů do organizace PVOS vyžaduje řídít týl diferencovaně, poněvadž letecké útvary nemají organický týl.

Požadavek stálé bojové pohotovosti klade již v míru na týl úkol vytvářet potřebné zásoby materiálu v záložních prostorech, předusnovat určité množství materiálu, který není možno včas přesunout při manévru do prostoru předpokládané činnosti apod.

Do kompetence APVOS je zahrnuto i zásobování letištním a leteckotechnickým materiálem. Jeho potřeba je nárazová a jeho nedostatek může způsobit nebojeschopnost rozhodující techniky. K jeho přísunu proto počítáme i se vzdušnými dopravními prostředky. Všechny tyto zvláštnosti se více nebo méně odrážejí v systému řízení týlu PVOS, o kterém se zmíním později.

Úkoly a organizace týlu APVOS

Základní úkoly týlu jsou

- organizovat a řídit týlové zabezpečení podle vývoje situace až do útvarů vto,

- organizovat a řídit leteckotechnické zásobování, zásobování KRPH a letištní zabezpečení,

- plánovat a řídit přesuny lpr, lstpr a organizovat dopravu materiálu.

Týl APVOS je v současné době organizován tak, aby byl schopen zabezpečit činnost vojsk bojujících ze základních nebo předem plánovaných záložních prostorů. Veličství APVOS má řídicí orgá-

ny týlu, kterým jsou podřízeny přímo lstr a cestou sPVOS lpr. Armádní dopravní prostředky nemá a její zásoby jsou uloženy v okružových nebo ústředních skladech jako depozita. Tyto zásoby přisunují (vydávají) útvarům PVOS podle rozdělovníků (zúčtovacích listů) vojenské okruhy nebo ústřední sklady. U velitelství sPVOS je jen nejnutnější počet řídicích orgánů (u týlových služeb po 1 funkcionáři). Zástupce pro týl sPVOS má v době války automobilní dopravní rotu, která může mít kapacitu až 275 t a 110 m³.

Protiletadlová raketová brigáda má týlové sklady a výstrojní dílnu, obvaziště (schopné poskytovat lékařskou pomoc) a dopravní družstvo o kapacitě do 63 t.

U plro (to) je obvaziště (s 1 zdrav. autem) schopné poskytovat lékařskou pomoc, HV a dopravní prostředky o kapacitě až 13 t (to — 16 t).

Radiotechnický prapor má týlové sklady a výstrojní dílnu, obvaziště (schopné poskytovat lékařskou pomoc) a dopravní prostředky o kapacitě do 62 t.

U radiotechnické hlásky je zdravotník a HV s 1 autem 3t.

Letištní prapor je samostatný útvar leteckého týlu. Je schopen zabezpečit činnost slp na 2 letištích a obsluhovat jedno hlavní letiště. Má zpravidla tři provozní rotu, každá z nich je schopna zabezpečit na záložním letišti trvale činnost jedné stíhací letky nebo krátkodobě 2 letek. Každá provozní rota má dopravní prostředky k zabezpečení provozu letounů na letišti. Dále má letištní technickou rotu s kapacitou práce v rozsahu 2000 m³ za 24 hodin. Obvaziště lpr může poskytovat chirurgickou pomoc a zpravidla se dělí na dvě části.

Dopravní kapacita lpr (v automobilní dopravní četě, tj. bez dopravních prostředků u provozních rot) může dosáhnout 165 t a 246 m³.

Letištní stavební prapor je samostatný útvar leteckého týlu. Je schopen výkonu 20 000 m³ za 24 hod., tj. vystavět nové letiště za 2—3 dny nebo obnovit 2 velmi poškozená letiště nebo 3 středně poškozená letiště za 3 dny.

Zásobovací a zdravotnické zabezpečení PVOS

Vojska PVOS mohou být zabezpečena hlavními druhy materiálu takto (na dny bojové činnosti):

Druh materiálu	Zásoby u útvarů (na dny)	Dis. zás. ve skl. VO (MNO)	Celkem (na dny)
Letecké PH	6	6	12
Raketové PH	5	2	7
Automobilní PH	7	5	12
Letecká munice	7	3	10
Letecké rakety	3—6	3	6—9
pl rakety	3	2	5
Let. tech. materiál	6	6—10	12
tvrdý proviant	10	5	15

Poznámka. Zabezpečení počítáno na úsilí

— 1. den boje — 3,5 vzletů; 2. den boje — 3 vzlety; 3. den boje — 2,5 vzletů; 4. a další dny 2 vzlety a koeficient spotřeby 0,7.

Předpokládaná průměrná spotřeba (t) (Pod pojem letectvo je zahrnut slp+1pr+na jeden útvar při úsilí 2,5 vzletů/den. +pr RTZ):

Druh materiálu	letectvo	plrb	rtpr	to po	RTH
PHM - LPH	do 200				
- APH	12	12	7,5	2	2
- KRPH		45		7,5	
munice letecká	14—76				
munice pěchotní	4	11	5	1—2	0,5
proviant	2	2,5	2	0,3	0,2
technický mater.	220	3—4	10	0,5	1—2
ostatní mater.	2—5	2	2	0,2	0,1
Celkem	456—523	75—76	27	12	4—5
Kapacita dopravních prostředků t m ³	165 246	57 6	62	16 13	3
Celkem t:	411	63	62	16 13	3

Z obou tabulek vyplývá, že útvary nejsou schopny na jeden koloběh přesunout zásoby u nich uložené a dále, že jen s obtížemi mohou vlastními prostředky doplnit denně spotřebovaný materiál.

Uvážíme-li, že zdrojů, odkud budou útvary odebírat, bude více (NH, okružové sklady, ústřední sklady), a že tedy bude docházet k tříštění prostředků, je oprávněný požadavek, aby zdroje nebyly od útvarů vzdáleny více než 50—60 km. Při organizaci přísunu i při přemísťování útvarů bude nutno zaměřit pozornost na letecké rakety, letecké PHM, raketové PH, leteckou municí a letecký technický materiál.

Zásobování jednotlivými druhy materiálu a zvláštnosti zdrav. zabezpečení:

a) zásobování leteckým technickým materiálem.

K urychlenému zaujímání bojové sestavy mohou být zásoby LTM již v míru rozloženy na hlavních i záložních letištích. LTM vyžaduje při skladování specifické podmínky. Ukládá se v přepravních bednách nebo speciálních obalech a vyžaduje teplotu +5 až +30° C a relativní vlhkost 45—70 %.

Zásoby můžeme doplňovat z ústředních skladů nebo přímo z výroby. Největší objem budou tvořit přídavné nádrže, k je-

jichž přísunu je výhodné využít železnice. Dále bude nutno pravidelně přisunovat řízené letecké rakety, které při dobré organizaci dopravy může odebírat lpr vlastními prostředky. Složitější bude přísun deficitních náhradních dílů potřebných k opravám techniky. K jejich přísunu by bylo výhodné použít vzdušné dopravní prostředky, ať již tyto budou v organizaci materiálního hospodáře nebo APVOS.

b) Zásobování PHM.

V prvních dnech operace budeme zpravidla využívat zásob PHM, uložených v útvarů nebo na záložních místech (LPH může být na operačních letištích na 10—12 plukovních vzletů, na záložních letištích na 3—5 vzletů).

Bude výhodné doplňovat PHM takto:

— LPH odběrem prostředky lpr a dopr. roty SPVOS z dispoziční zásoby APVOS, uložené v okružových (ústředních) skladech nebo odběrem z vykládacích stanic, do kterých zabezpečí přísun MNO podle požadavků APVOS. Musíme vycházet z toho, že nepřítel hned při prvním hromadném úderu napadne mírová letiště a zničí na nich všechny zásoby LPH. Zbývají pak jen zásoby vezené u provozní roty a zásoby na záložních letištích, které zabezpečují činnost na 2 až 2½ dne bojové činnosti. Bude proto nutné vytvářet

podmínky pro zvýšení zásob na záložních letištích a dále organizačně zabezpečit, aby po vyhlášení bojové pohotovosti bylo určité množství (na další 1,5 až 2 dny bojové činnosti) přisunuto po železnici do blízkosti záložních letišť.

— APHM mohou útvary (někdy i jednotky) odebírat z civilní distribuční sítě vlastními prostředky. Blokové poukázky kryjí spotřebu útvaru na dobu cca 2 měsíců. Mimo to mohou útvary odebírat i na šekové žádanky z vojenských zdrojů.

— KRPH bývají zpravidla uloženy z větší části u útvarů; část zásob může však být vyvezena k oddílům, aby tak byl překlenut nedostatek dopravních prostředků na KRPH i čas, potřebný k jejich rozvozu.

Zásoby by měly být doplňovány prostředky MNO přímo až do technických oddílů. Výjimečně je schopen útvar odebrat menší množství KRPH vlastními prostředky z vykládací stanice, nebude-li tato vzdálenost více než 25–30 km od technického oddílu.

c) Zásobování proviantním materiálem.

K doplňování můžeme využít

— zásob zanechaných ve stálých posádkách (tvrdý proviant — odebírat mohou jednotky samy);

— zásob zajištěných v krajských a okresních skladech a výrobních zařízeních velkododavatelských podniků — odebírat mohou útvary periodicky, jednotky denně (měkký proviant),

— dispozičních zásob vojenského proviantu a polní proviantní výstroje APVOS — doplňovat možno 1krát měsíčně po železnici (měsíční přísun představuje cca pro letecký útvar 20–22 t, pro plrb 17–19 t, pro rtpr 10–11 t, pro ostatní útvary v průměru 13–15 t pro každý).

d) Zásobování výstrojním materiálem:

Útvary a jednotky mají nařízenou zálohu výstroje ve výši kolem 5–10 % počtu osob. K doplňování zálohy je možné využít především nových součástek, zanechaných ve stálých posádkách nebo zbytků depozit APVOS. Při výměně výstroje za zamořenou je výhodné využít v první řadě výstroje, zanechané ve stálých posádkách.

Poněvadž musíme počítat s tím, že zásoby na stálých letištích a v kategorizova-

ných městech budou zničeny a většina útvarů bude pracovat v zamořených prostorech, měly by být vytvořeny v hlavních prostorech dislokace vojsk PVOS zásoby výstroje, sloužící k výměně za zamořenou (pro APVOS k dispozici nejpozději v D5–D6).

e) Zdravotnické zabezpečení

Léčebně odsunové prostředky vojsk PVOS jsou kalkulovány pro střední zdravotnické ztráty. U PVOS však budou zpravidla ztráty ohniskové.

Všechny jednotky i útvary PVOS jsou organicky zabezpečeny tak, že přímo mohou poskytnout buď předlékařskou (RTH) nebo lékařskou pomoc (ostatní). Každá jednotka má organický prostředek k odsunu raněných. Ranění po ošetření na etapě jednotky jsou zpravidla odsunováni přímo do vyšších zdravotnických etap, kde je jim poskytnuta odborná nebo specializovaná pomoc (stálé vojenské nemocnice, popřípadě odsunové nemocnice MZD, DLOS apod.).

Je to přijatelný systém, ovšem při podrobnějším rozboru vznikají tyto otázky:

— prostředky PVOS budou zpravidla napadeny hned při prvním hromadném úderu, kdy kromě vojenských nemocnic (a ty se mohou v této době redislokovat), nejsou jiná zdravotnická zařízení pro příslušníky ČSLA na teritoriu rozvinuta (VN mohou být 100 i více km vzdáleny od útvarů PVOS).

— ztráty budou ohniskové a řídící orgány A, sPVOS ani útvarů nemají zdrav. odsunové prostředky, kterými by mohly zasáhnout. Při tom nutno vycházet z předpokladu, že v hlavních prostorech seskupení vojsk PVOS (v každém VO 1–3) mohou zdravotnické ztráty v každém z nich dosahovat již v prvním dnu 250–500 raněných. K řešení této situace jsou nutná některá z těchto možných opatření:

— organizačně zabezpečit, aby ihned se zahájením války byly vytvořeny chirurgické brigády vybavené vlastními dopravními prostředky, které by přímo na místě poskytovaly odbornou pomoc raněným, nebo APVOS dočasně (na 2–3 dny) přidělit SZO,

— na prvních 3–5 dnů války přidělit APVOS zdravotnické odsunové prostředky.

Rízení týlu PVOS

V oblasti řízení vychází týl APVOS z

— úkolu armády a rozhodnutí velitele

— týlové směrnice (nařízení) MNO/HT

a VLPVOS,

— letištně ženijní, technické, mate-

riální a zdravotnické situace útvarů a svazků,

— dopravní, radiační a jiné situace na teritoriu v místech seskupení vojsk PVOS.

I když podklady, pro řízení jsou stejné

jako u jiných svazů, řízení je odlišné a možno říci i složitější. Odlišnost i složitost jsou dány hlavně sestavou PVOS a tím, že armáda ani svazky nemají vlastní materiální, technické a zdravotnické prostředky, kterými by mohli bezprostředně ovlivnit vzniklou situaci (kromě Islpr a aut. dopravních rot sPVOS).

Armáda je odkázána většinu prostředků k zabezpečení činnosti vojsk vyžadovat od MNO/HT, MNO-VLPVOS nebo od vojenských okruhů. To samo o sobě prodlužuje dobu potřebnou k realizaci požadavků a je náročné na spojení. Další komplikace vznikají tím, že některé drobnější potřeby útvarů (jednotek) budou řešeny přímo mezi útvarem a krajskými nebo okresními orgány státní moci (zajištění služeb pro vojska, změny dodavatelů z civilního sektoru při zničení původních apod.).

Mimo to vzniká mnoho součinnostních vztahů mezi APVOS (sPVOS) a LA polního

sledu velení, se spojenci, s KVD, KSVD apod. Mnohé z otázek součinnosti mohou být delimitovány až do pravomoci útvaru PVOS. Tato situace podstatně zvýší požadavky na vzájemnou informovanost mezi orgány týlu armády a sborů, sborů a útvarů.

Specifická je i organizace řízení týlu APVOS. Na všech stupních je týl řízen z VS (společných VS), kde může být umístěno 2–5 důstojníků týlu (podle stupně velení). Stejný počet týlových funkcionářů je na ZVS připraven převzít velení v případě zničení VS. Zbytek týlových funkcionářů na stupni APVOS je na TVS. Funkcionáři na TVS jsou určeni ke kontrole vydaných rozkazů, jako záloha sil k doplnění osob na VS, ZVS apod. Tato organizace přináší s sebou některé nevýhody, které bude nutno podrobit rozboru a prověřit účelnost vybudování TVS jako místa velení.

Z á v ě r

Ze stručného přehledu úkolů, organizace a činnosti týlu PVOS vyplývá, že změna v názorech na činnost vojsk PVOS (vysoká manévrovost, působení velké části sil na rozšířeném území apod.), jakož i nový zásobovací systém, vyvolají potřebu rozpracovat a organizačně zabezpečit některé oblasti týlové činnosti. Půjde především o tyto:

- zvýšit dopravní kapacitu útvarů tak, aby bylo možno jedním koloběhem vyvézt nařizené zásoby (alespoň na 3–4 dny),
 - dorešit zdravotnické zabezpečení vojsk PVOS v prvních 3 až 5 dnech války,
 - zvýšit množství zásob, se kterými má právo disponovat velitel APVOS tak, aby odpovídalo spotřebě na 20–30 dnů bojové činnosti, pro letectvo na 15 dnů. Rozložení:
 - na 5–7 dnů u odloučených jednotek,
 - na 2–3 dny u útvarů,
 - zbytek v dispoziční zásobě APVOS uložené v okruhových (ústředních) skladech.
- Přitom ponechat APVOS možnost přenést dispoziční právo na sbory nebo na útvary v rozsahu limitu, které stanoví armáda APVOS a oznámí okruhovým skladům.
- dorešit možnost výjeje materiálu pro APVOS z okruhových skladů v době, kdy tyto budou plně zaneprázdněny vývozem a rozptylem materiálu,
 - podstatně zjednodušit řízení týlu APVOS vyřešením vztahů mezi APVOS, VO a APVOS — složky MNO.

Základní podklady vydat ve válečné působnosti a rozvést je ve zvláštní směrnici.

Formalizace štábních dokumentů

*Podplukovník Miroslav Nedvěd, podplukovník Antonín Dvořák,
podplukovník Libor Pánek*

Podplukovník Rudolf Kulhavý uvádí čtyři stupně formalizace dokumentace. Pod pojem formalizace 1. a 2. stupně zahrnuje prakticky všechny dosud běžně používané pomůcky, které urychlují zpracování dokumentů. Tak např. do 1. stupně formalizace počítá lístkovnici, organizační ukladací desky, propisovací desky, grafické zařízení, signální tabulky apod., do 2. stupně zařazuje magnetofony, reprodukce dokumentů aj., 3. stupeň chápe jako formalizaci s použitím děrné pásky a utajení přenosu zpráv a 4. stupeň jako pracovní proces, ve kterém je využit samočinný počítač při úpravě a řízení pracovních postupů.

Autor dále rozebírá podstatu formalizace 3. stupně, která je použitelná pro operační stupně velení a formalizaci 1. stupně, určenou pro svazek a níže.

Domníváme se, že autor celou otázku zbytečně komplikuje. Pod pojem formalizace není třeba zahrnovat pomůcky a různá opatření, která se dnes běžně používají (dosud je chápeme jako „malou mechanizaci“). Pomůcky tohoto druhu autor zařazuje do 1. a 2. stupně formalizace. Tyto stupně navrhuje zrušit a ponechat formalizaci dokumentace jako jednoznačný termín pro použití formalizovaných dokumentů bez ohledu na technický způsob předávání jejich obsahu.

Nevidíme totiž důvod pro rozdělování formalizované dokumentace podle stupňů velení, poněvadž těchto dokumentů můžeme využívat jak na stupni pluku tak i u armády, popřípadě frontu.

Hlavním nedostatkem dosud používaných bojových dokumentů je jejich velký objem a jejich zpracování, rozmnožování a doručování vyžaduje příliš mnoho času. Doposud jsme se snažili zavádět různé nové technické prostředky cestou racionalizace, které zásadně neřeší celý problém doby, nutné pro zpracování a doručení dokumentů.

Formalizovaná dokumentace umožňuje v podstatě na zvláštních formulářích pře-

dávat stručný text ve formě otázek a odpovědí ve stejném pořadí, jako v obyčejném dokumentu, přičemž jsou vypuštěny všechny zbytečné, dosud používané fráze a obraty a využívá se opakování různých slov, obrátů a výrazů. Proto je zpracován stálý, neměnný text, jednotlivé výrazy jsou očíslovány a formalizovaných dokumentů je možno využívat buď jako písemných dokumentů, které lze doručit vykonavateli, nebo předávat jejich obsah (pouze proměnlivou část) technickými pojítky. Takto chápeme podstatu formalizovaných dokumentů. Výklad tohoto pojmu měli bychom ustálit.

Formalizovaný dokument umožňuje zkrátit obsah každé informace, rozkazu a nařízení a tím i urychlit zpracování a předání. Při použití formalizovaných bojových dokumentů můžeme urychlit proces doručování jejich obsahu po technických pojítkách, poněvadž rozkazy a informace můžeme předávat postupně po částech v průběhu jejich zpracování.

Tento způsob použití formalizované dokumentace je vhodný pro všechny stupně velení. Dokonce i na stupni pluk — prapor můžeme zpracovat formalizovanou tabulku, která je v podstatě rozšířenou signální tabulkou.

Na operačním stupni chceme formalizovanou dokumentaci přezkoušet při VŠC v letním výcvikovém období 1966. V **tabulce 1** uvádíme příklad operačního hlášení.

Z dosud používaných bojových dokumentů můžeme prakticky formalizovat všechny, zvláště pak

- předběžné nařízení,
- bojové nařízení,
- bojové a operační hlášení,
- informace o situaci nepříteli,
- hlášení počtů a technického stavu bojové a dopravní techniky a jiné.

Při vzájemném styku mezi armádami — účastníky Varšavské smlouvy bude výhodné použít také tuto dokumentaci. Stálá a

Tabulka 1

Veliteli	frontu	Velitelství	armády
Operační hlášení číslo		Čj.	
VS	armády	Výtisk číslo	
dne	hod.	Počet listů	
mapa	rok vydání	OPERAČNÍ HLÁŠENÍ	

01	SITUACE ARMÁDY		
01	1	1	Doba (den a hodina), ke které se situace armády vztahuje
		2	Složení armády
		3	Rozdělení prostředků (divizím, do záloh)
		4	Charakter současné bojové činnosti armády (úspěšně útočí; části sil útočí a části sil přešla do obrany, přešla do obrany, odráží protiúder atp.)
		5	Jaderné úderý nepřítele na operační sestavu armády (ve které časové době, počet úderů, na které prvky operační sestavy armády)
		6	Jaderné úderý armády (ve které časové době, počet úderů, na které nepřátelské cíle, kdo provedl)
	2	1	Uskupení nepřítele v pásmu armády (armádní sbory, divize a lop)
		2	Zjištěné zbraně hromadného ničení nepřítele (název, prostor)
		3	Charakter bojové činnosti nepřítele
	3	1	Celková bojeschopnost armády
		2	– celkový počet tanků v armádě
		3	– celkový počet děl, minometů a raketometů v armádě
		4	– celkový počet protitankových zbraní (bez tanků)
		5	– celkový počet odpalovacích zařízení (ovr, arb)
	01 3	6	– počet jaderných náplní
		7	– armáda JE, NENÍ, schopna plnit úkol (uvést důvod, proč daný úkol nemůže plnit)
02	SITUACE DIVIZE (číslo, druh)		
1	0	Charakter bojové činnosti divize	
	1	Přední okraj divize (pravé křídlo, střed sestavy, levé křídlo)	
	2	Divize na přesunu (čela proudů na osách)	
	3	Osy přesunu divize	
	4	Divize v prostoru soustředění	
	5	Předsunutý odřad divize (je-li značně odpoután od hlavních sil divize)	
	6	Druhý sled divize (hodnota, prostor)	
	7	Oddíl vojenských raket (prostor, počet odpal. zařízení, počet raket)	

		8	Divizní dělostřelecká skupina (jen při boji bez jader. zbraní)
		9	Taktický vzdušný výsadek vysazen do prostoru
2	0		Týl divize (prostor)
3	0		VS divize (prostor)
4	0		Nepřítel v bezprostředním dotyku (číslování, charakter činnosti)
1			Nepřítel v taktické hloubce (zálohy), který může ovlivnit činnost divize
2			Jaderné údery nepřítele na divizi (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
5	0		Celková bojeschopnost divize (skutečný počet osob, tanků a děl)
1			Stupeň ozáření osob
6	0		Divize JE, NENÍ, schopna plnit dále svoje úkoly
7	0		Směr (charakter) další činnosti divize
(V dalším následuje situace ostatních divizí)			
08	ARMÁDNÍ RAKETOVÁ BRIGÁDA		
1	1	1	1/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 1/arb
2	1	2	2/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 2/arb
3	1	3	3/arb
	2		- v prostoru bojového rozmístění
	3		- na přesunu čelem
	4		- nový (plánovaný) prostor bojového rozmístění
	5		- počet odpalovacích zařízení
	6		- počet raket u 3/arb
4	1		V technické baterii arb je (počet raket, kt)
5	1		Jaderné údery nepřítele na arb (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
6	1		Pohotovostní baterie
7	1		VS arb

	09	ARMÁDNÍ PROTITANKOVÁ ZÁLOHA	
		1	1 Složení APTZ
		2	Charakter bojové činnosti APTZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, na čáře zasazení))
		3	Jaderné úderý nepřítel na APTZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	10	ARMÁDNÍ ŽENIJNÍ ZÁLOHY	
		1	1 Složení jednotlivých AŽZ
		2	Charakter bojové činnosti AŽZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, zasazený k plnění úkolu))
		3	Jaderné úderý nepřítel na AŽZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	11	ARMÁDNÍ CHEMICKÉ ZÁLOHY	
		1	1 Složení jednotlivých ACHZ
		2	Charakter bojové činnosti ACHZ (v prostoru soustředění, na přesunu čelem, zasazený k plnění úkolu))
		3	Jaderné úderý nepřítel na ACHZ (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
	12	ARMÁDNÍ PROTILETADLOVÁ SKUPINA	
		1	1 Složení
		2	Prostory rozmístění
		3	Úkoly (např. ochrana I/arb a VS armády)
	13	SITUACE TÝLU ARMÁDY	
		1	1 Tyl armády rozmístěn v prostoru (nebo je na přesunu do prostoru, po ose, čela proudů)
		2	Jaderné úderý nepřítel na tyl armády (epicentra, co bylo zasaženo, ztráty)
		3	TVS armády v prostoru (nebo je na přesunu do prostoru))
	14	VS ARMÁDY	
		1	1 – současný prostor VS armády
		2	– nový (plánovaný) prostor pro VS armády
		3	– předpokládaná doba přemístění VS do nového prostoru
		4	– osa přemístění VS armády
		2	1 PVS armády (prostor)

15	ROZHODNUTÍ VELITELE ARMÁDY	
	1	1 Pokračovat v útočné operaci s hlavním úderem na směru 2 V prvním sledu mít tyto divize V druhém sledu mít 3 Rozhraní mezi divizemi 4 Bližší úkol armády splnit do 5 Další úkol armády splnit do
2	1	Zasadit druhý sled armády (číslo divize)
	2	Čára zasazení 3 Směr hlavního úderu
3	1	Hlavními silami pokračovat v útočné operaci a částí sil přejít do obrany:
	2	– síly, které přechází do obrany 3 – přední okraj obrany na čáře
4	1	Nedovolit údernému uskupení nepřítele proniknout na směru
	2	Přejít do obrany celou sestavou armády s předním okrajem na čáře
5	1	Provést skupinový jaderný úder (cíl, prostor)
	2	Provést jaderný úder (cíl, prostor)
16	ŽÁDÁM (POŽADAVKY VELITELE ARMÁDY)	
	1	1 Schválit rozhodnutí velitele armády
2	1	Přemístit VS armády
	2	– do nového (plánovaného) prostoru 3 – doba zahájení přemístění
3	1	Zničit nepřítele prostředky frontu
	2	– cíl (objekt) 3 – prostor
4	1	Provést jaderný úder (jaderné údery) prostředky frontu
	2	– cíl (objekt) 3 – prostor
5	1	Zvýšit bojové úsilí letectva ve prospěch armády
	6	1 Přidělit armádě další jadernou munici
7	2	– počet kusů a kilotonáž
	1	Další požadavky velitele armády
17	PODPISY HLÁŠENÍ	
	1	0 Velitel armády
2	0	Náčelník štábu armády
	3	0 Z rozkazu velitele armády
4	0	Z rozkazu náčelníka štábu armády

neměnná část výrazů může být zpracována v různých jazycích se stejnými číselnými a kódovými údaji, takže lze snadno bez tlumočení předávat rozkazy, nařízení a hlášení mezi štáby různých národností.

Hlavní výhodou formalizované dokumentace zvláště na taktickém stupni je její všestranné použití místo pomůcek utajeného velení. V boji dochází během krátké doby k rychlé změně situací a není proto nutno utajovat předávané rozkazy a informace na dlouhou dobu (vzhledem k časté změně situace) a je proto možno nahradit hovorové i signální tabulky formalizovanými dokumenty. Tak např. u pluku můžeme pomocí této dokumentace předávat rozkazy jen s použitím volacích znaků a kódované mapy, což podstatně zrychlí proces velení.

V míru při cvičeních musíme pochopitelně kódovat všechny údaje, předávané na technických pojítkách, tzn. že musíme zakódovat celý obsah dokumentu, včetně jeho záhlaví (tj. adresát, číslo a název svazku nebo útvaru, místo VS a měřítko mapy, číslo dokumentu) a další obsah dokumentu lze předat otevřeně, při čemž stále údaje musí být nahrazeny příslušnými veličinami ze signální nebo hovorové tabulky.

Při předávání místopisných údajů z mapy bude vhodné přejít na způsob, který je používán v NLA NDR, tj. nepředávat názvy osad a míst, ale pouze souřadnice (koordináty). Tento způsob zrychluje práci štábů, jelikož není nutno pracně vyhledávat markantní místa nebo body na mapě, umožňuje situaci na mapě stanovit naprosto přesně pomocí souřadnic a současně zabezpečuje srozumitelné předávání dané situace mezi štáby různých národností, jelikož nemůže dojít ke zkomolení různých místopisných výrazů. Tento systém předávání bychom měli zavést i v naší armádě.

Při předávání obsahu formalizovaných dokumentů na technických pojítkách je nutno předem ohlásit šifrou nebo krycím názvem příslušný dokument (např. „připravit rúže“ nebo „číslo X“) a dále postupně předávat obsah proměnlivé části

daného dokumentu s uvedením číselných údajů stále části dokumentu. Přitom můžeme přímo z mapy předávat údaje kódované mapy a příjemce může zakreslovat tyto údaje přímo v mapě nebo sledovat předávanou situaci, což jednak zabezpečí správné pochopení obsahu a okamžitou kontrolu a současně podstatně urychlí práci. Podrobný návod na předávání zpráv pomocí této dokumentace uvádí pplk. J. Kavena v článku „Signální tabulky“ (VM č. 10/64).

Upravenou a zpracovanou formalizovanou dokumentaci můžeme zaslat s příslušnými podpisy odpovědných náčelníků a velitelů jako plnohodnotnou dokumentaci místo dosavadních rozvláčných, obsáhlých, textových bojových dokumentů.

Formalizované dokumenty v tomto pojetí není tudíž nutné rozdělovat do různých stupňů a jejich podstatu musíme vidět ve využívání stálých, neměnných, stále se opakujících výrazů, k nimž doplňujeme do předtištěných tiskopisů proměnlivý obsah rozkazu, nařízení a hlášení.

Zavedení těchto dokumentů do praxe vyžaduje pružný přístup, odstranění dosavadních vžitých návyků z práce velitelů a štábů všech stupňů, zavržení frázovitě, zbytečně obsáhlé vojenské mluvy a nahrazení formy obsahem dokumentů.

V budoucnu můžeme tyto dokumenty výhodně používat i v dalším procesu zavádění moderních technických prostředků ve velení. Doporučujeme proto nezavádět autorem navržené rozdělení formalizace dokumentů do čtyř stupňů, 1. a 2. stupeň (lístkovnice, magnetofony apod.) považovat za prostředky racionalizace práce štábů a podstatu formalizovaných dokumentů vidět v uvedené formě.

V souvislosti s tím bude nutné zvážít i termín „formalizovaná“ dokumentace. V zájmu jednotnosti doporučujeme jej totiž nahradit výrazem typové dokumenty, což do značné míry odpovídá jak sovětskému výrazu „typovoj“, tak německému „typisierte“. Tím se usnadní i vzájemný styk a součinnost mezi spojeneckými armádami.

Centralizace velení při zahájení války

Podplukovník Ladislav J a č e k, podplukovník Jiří B r u s

V posledních číslech časopisu VOJENSKÁ MYSL se často píše o možnostech nenadálého napadení nepřitelem, charakteru příští války a z toho vyplývajících požadavků na bojovou pohotovost. Tyto články nás přiměly, abychom se vyjádřili k některým problémům.

Není pochyb o tom, že každý agresor se bude snažit zasadit úder jako první, dosáhnout přitom maximálního překvapení, především ve prospěch strategických jaderných zbraní, na některých směrech možná i za cenu dočasné ztráty taktické a operační iniciativy.

Nenadálost zahájení války je ovšem třeba chápat relativně, podle konkrétních časových podmínek. Zhruba ji lze rozdělit do tří kategorií:

1. Nejhorší situaci způsobí **totální překvapení, které znamená okamžitý přechod z mírového stavu do válečného**, bez jakýchkoliv politických, vojenských či ekonomických příprav k válce. Lze stručně říci, že příznaky napadení zjistíme doslova až tehdy, kdy na obrazovkách radiolokátorů se objeví nepřátelské rakety nebo kdy tuto zprávu podají kosmické průzkumné prostředky.

Agresor se bude snažit o dosažení nejen strategického, ale i operačního a taktického překvapení. Proto neuskuteční žádná vojenská opatření, která by mohla svědčit o přípravě napadení předem. Tento způsob zahájení války je i pro útočníka velmi složitý. Nedovoluje mu uskutečnit předem potřebná opatření a předpokládá značně zmilitarizovaný řád a systém, který by umožnil velmi rychle realizovat připravené válečné plány, prakticky až v průběhu napadení. Ovšem, právě tento způsob je vlastní novým podmínkám, které vnesly do ozbrojeného zápasu jaderné a raketové zbraně.

2. Další kategorií je **zahájení války s překvapením, ale s minimální časovou přípravou**. V tomto případě lze počítat s tím, že vlastní průzkum zjistí příznaky napadení několik hodin před přepadem.

V této době lze uskutečnit jen nejnnutnější opatření po vyhlášení bojového poplachu; v žádném případě se neprojeví jakákoli mobilizační opatření. Do těchto několika hodin se musí vtěsnat i závažná politická a vojenská rozhodnutí: zda a kdy vyhlásit bojový poplach a mobilizaci, zda vydat rozkaz k zaujetí operačního uclnění vojsky i štáby atd. Problém není tak jednoduchý, protože nepřítel žádná z těchto opatření neuskutečňuje, zjištěné příznaky nemusí být jednoznačné a zřejmě nebudou okamžité zprávy z různých pramenů ke konfrontaci. Několik hodin možná postačí na taktickou činnost, ne však na operační či strategická řešení tak nedozírného dosahu, jako je zahájení války. V tomto případě lze tedy hovořit o strategickém a operačním překvapení.

3. Do třetí kategorie patří **zahájení války s překvapením po krátkodobém období příprav**. Válka není sice předem vyhlášena, k mobilizaci rovněž nedochází v nějakém přípravném období, ale přece jen řada vojenských i ekonomických aspektů svědčí o chystané agresi.

Třetí kategorie dává přepadenému poněkud větší možnosti k přijetí a uskutečnění nejnnutnějších opatření k obraně. Především má možnost vyvést vojska a štáby mimo stále posádky, zahájit skrytou mobilizaci a připravit se na střetné sražení — ovšem za nedostatku záloh, druhých sledů apod.

Stupeň překvapení je omezen až několika dny, které má napadený k dispozici. V tomto případě můžeme mluvit o strategickém překvapení. Ozbrojené síly byly uvedeny do takové pohotovosti, která umožňuje poměrně organizovaně plynule plnit plány na taktickém i operačním stupni, nebylo však možno připravit na válku stát jako celek. Všechna opatření strategického rázu vyžadují mnoho času. Proto se snaží všechny vyspělé státy výhody strategického překvapení agresora snížit na minimum. Vytvářejí se strategické sledy, schopné vést po určitou dobu válku, udržují se v pohotovosti značné

síly k zabezpečení teritoria, vytvářejí se zásoby materiálu a techniky apod.

Vzniká otázka, **zda je možno čelit operačnímu a taktickému překvapení.**

Je to jistě velmi složité a řešení spadá do různých oblastí přípravy vojsk, štábů i do oblasti všelidové obrany. Neklademe si za cíl rozebrat v tomto článku celou tuto problematiku, ale pouze tu nejdůležitější a to problematiku velení.

Uvědomme si charakter vzniklé situace; vojska a štáby jsou v posádkách, stát žije v míru a do této situace přichází signál bojového poplachu se současným vyhlášením mobilizace. Sotva vojska opustí posádku a možná že ještě ne zcela, padají operační a strategické rakety a pumy s jadernou náloží.

Jde o situaci po všech stránkách nadměrně obtížnou. Štáby musí opustit stálou posádku, zaujmout určený prostor, zahájit práci na pojítkách. To všechno (kromě další mnohotvárné činnosti) potřebuje čas, naplněný dopadem nepřátelských jaderných raket a pum, vlastním odvetným strategickým úderem a bojovou činností vojsk, která opustila stálé posádky a působí samostatně a iniciativně v určených prostorech a směrech.

Situace se bude měnit každou minutou. Bude nutno ji zjistit, upřesnit úkoly a a vydat potřebné rozkazy. Období, v němž dochází k této činnosti — od vyhlášení bojového poplachu do prvního vydání rozkazu na základě ověřené situace — to je **období centralizace velení**, které je pro velitele a štáby zatěžkávací zkouškou jejich schopnosti.

Některé vyšší štáby mohou být mírově rozmístěny ve větších kategorizovaných městech. Nebude zřejmě možné vyvést je do třiceti minut mimo město a požadovat, aby plnily hned od počátku své funkce. Uvážíme-li nejhorší situaci — zahájení války s úplným překvapením — bude nutné přijmout taková opatření, aby alespoň operační skupina byla schopna tuto funkci plnit. Např. řešit svoz vybraných osob tak, aby byly splněny časové normy. V těchto městech je třeba kromě toho upustit od tradičního svazu a vyjít především z požadavku co nejrychleji opustit město. Svoz nelze organizovat přes centrum města, ale paprskovitě a potom okružem mimo něj. V okolí města je třeba zvolit řadu sběrných středisek a z nich osoby svážet.

Charakteristickým rysem tohoto období bude velká časová tiseň. Nebude čas na to, aby velitelé a štáby přemýšleli a ujas-

ňovali si, co zabezpečit, komu velet, čemu věnovat nejvíce pozornosti. O této činnosti musí mít jasný obraz již v míru.

V čem je možno vidět specifické podmínky tohoto období? Především v tom, že **centralizace velení budou dosahovat velitelé postupně, po určitém časovém období**; nebude možno mluvit o jejím zakončení, dokud celá škála stupňů velení nebude spojena v jediný řetěz, schopný doručit hlášení, rozkazy a povely všem stupňům i když s notnou dávkou improvizace a vynalézavosti (přeskočením některých stupňů velení apod.).

Řadu opatření bude nutno uskutečnit bez znalosti situace v dotyku, např. upřesnění úkolů a řízení průzkumu, vydání úkolů raketovým vojskům apod.

Správný odhad délky tohoto procesu je velmi důležitý. Tímto časem je limitována práce velitelů a štábů různých stupňů, rozsah seznámení jednotek pohraničních svazků s úkoly, vyřešení součinnostních otázek apod.

Podle našeho odhadu (bez ohledu na některé zvláštnosti, vzniklé vyřazením některého stupně velení) na stupni pluku může být dosaženo centralizace velení do 2—4 hodin, na stupni divize do 4—6 hodin, na stupni armády do 5—7 hodin a ve frontu do 6—8 hodin (všechny časy od vyhlášení bojového poplachu). Během této doby nebudou mít pravděpodobně jednotlivé stupně velení vliv na vývoj situace v dotyku, kromě činnosti letectva a raketového vojska, které však v důsledku neznalosti situace budou napadat cíle ve větší hloubce.

Doba, limitující dosažení centralizace velení, nebude období nečinnosti a čekání. Je třeba si ji promítnout do práce štábů jako obrovské úsilí, zaměřené převážně ve prospěch podřízeného stupně.

V tomto období musí polní a teritoriální orgány velení plnit organizovaně a sladěně své plánované povinnosti, aby nedocházelo k duplicitě nebo opomenutí závažných opatření. Stává se často, že polní štáby řeší právě v tomto náročném období úkoly, příslušející výhradně teritoriu, nebo že chtějí nemožné od svých podřízených, zatímco důležité problémy tohoto období utíkají.

Na co by se měli příslušní velitelé a polní štáby v této době soustředit?

Je to především **organizace a úkolování prostředků průzkumu**, které by měly být především zaměřeny na průzkum a sledování uzlů komunikací a odposlech

rádiových sítí. Každý velitel si musí uvědomit, že zprávy obdrží tak rychle, jak rychle a cílevědomě, i v krajně nejasné situaci, dokáže zorganizovat průzkum a zabezpečit mu úspěšné zahájení činnosti. Organizace a včasné vysazení průzkumných skupin bude jedním z nejdůležitějších předpokladů pro splnění palebných úkolů.

Druhý velmi důležitý úkol bude **zjištění situace v posádkách i ve shromaždištích a první orientační představa o bojeschopnosti vojsk po útvaru i jako celku**. U vyšších štábů, které centralizují velení do svých rukou později, to znamená zjistit konkrétní bojovou situaci na frontě. Přitom musí vyvinout maximální aktivitu a získávat tyto zprávy především výjezdy příslušníků štábů. Prakticky s vyhlášením bojového poplachu by měli být z vyšších štábů koordinovaně vysláni styční důstojníci k podřízeným štábům (na důležitých směrech i o dva a více stupňů níže) s úkolem zjistit situaci, pomoci podřízeným velitelům a co nejrychleji se vrátit k vlastnímu štábu. Koordinací této činnosti můžeme její rozdělení mezi divizi, armádu a front tak, aby všechny tyto stupně byly maximálně rychle informovány o situaci a přitom nezdvojovaly výjezdy. To předpokládá místní a časové sladění výjezdů. Je pochopitelné, že zpracovávat a sladovat takový plán po vyhlášení bojového poplachu je bezvýznamné, a že i takové detaily by měl předvídat plán činnosti při bojovém poplachu. Přitom je nutné počítat se dvěma variantami přesunu styčných důstojníků — za příznivých povětrnostních podmínek vrtulníkem, za nepříznivých auty. Bez znalosti situací nelze velet a k tomu je zapotřebí včas přijmout potřebná organizační opatření.

Další důležitý úkol bude **orientačně zjistit radiační situaci ve svém pásmu a u vyšších štábů především v týlovém prostoru**, aby mohly co nejrychleji získat potřebné podklady pro pohyb a manévry druhých sledů a záloh. Každé opomenutí, každé zbytečné zdržení druhého sledu v důsledku nejasné radiační situace může mít v budoucnu nedozírné následky pro udržení iniciativy a narůstání úsilí. Vždyť podstatná část pozemních úderů nepřítelů bude namířena proti operačním zálohám a druhým sledům; proto bude třeba dovedně jimi manévrovat.

Velkou pozornost je třeba věnovat **i raketovému technickému zabezpečení**. V tom se musí projevit pohotovost a pružnost štábu a jeho schopnost správně reagovat na situaci v týlu a usměrnit technické jednotky na rychlé a organizované splnění úkolu.

Potřeba co nejrychleji velet vojskům, koordinovat součinnost uvnitř ozbrojených sil, řídit přesuny, dokončit poplach a mobilizaci podle situace, která se tvoří na teritoriu, vyžaduje co **nejrychlejší spojení s podřízenými**. To je ovšem narušeno přesunem štábů a spojovacích jednotek z posádek. V této souvislosti je otázka, zda by u pozemního vojska a frontového letectva neměly být uplatněny některé principy velení, obvyklé u vojska protivzdušné obrany štábu.

Zatímco nadřízení velitelé a štáby budou plnit uvedené úkoly, dojde, k přiblížení a zavázání do boje prvních sledů stran. Malé jednotky (do praporu vto) povedou určitou dobu samostatně bojovou činnost. Její výsledky bude do značné míry ovlivněn iniciativou, smělostí, dovedností a rozhodností velitelů. Přitom je třeba si uvědomit, že **toto období bude rozhodující pro přenesení bojové činnosti na území agresora**, že v tomto období bude možno poměrně lacino a mnoho získat, nebo drazé platit za zmeškání nebo opomenutí. Tyto zásady by měly být jasny nejen ve vyšších štábech, ale i v malých jednotkách, kde velitelé v prvních hodinách války mohou být odkázáni pouze na své síly, svou dovednost i znalost úkolu. Naše řády velmi dobře zdůrazňují to, že výtky nezasluhuje ten, kdo ve snaze zničit nepřítel nedosáhl svého cíle, ale ten, kdo boje se odpovědností zůstal nečinným a nepoužil všech sil a prostředků k dosažení úspěchu v boji.

Proces dosažení centralizace velení v podmínkách války, zahájené s překvapením je nejsložitější moment velení v počátečním období války vůbec.

Záleží na všech velitelských stupních, aby byl dokonale prostudován a intenzivně v různých variantách procvičován. Potřebné konkrétní závěry musí být uplatněny v plánovacích dokumentech. Jen tím zajistíme, aby při skutečném napadení proběhlo toto nejdůležitější období organizovaně, a aby prvních hodin války bylo využito v náš prospěch.

Použití metody CPM

při zpracování plánu

bojové pohotovosti

Podplukovník inž. František Pelech, major inž. Josef Kröger

V praxi začínáme stále častěji uplatňovat různé moderní metody plánování a řízení, založené na zásadách matematické statistiky, teorie her a ekonomické kybernetiky. Jednou z těchto metod, vhodných pro široké uplatnění i v ČSLA, je metoda kritické cesty (CPM).

V článku chceme poukázat na možnost použití této metody při projektu plánu bojové pohotovosti štábu jednoho útvaru.

Pro řešení jakéhokoli úkolu musíme znát podmínky a lhůty splnění a jaké k tomu máme síly a prostředky.

V našem případě projekt plánu bojové pohotovosti má splňovat tyto podmínky a lhůty:

Uvést štáb útvaru do bojové pohotovosti po vyhlášení BP bez předchozích stupňů pohotovosti.

1. Vyvézt mobilizační dokumentaci štábu z mírového pracoviště do 30 minut po vyhlášení BP. Objem vyvážené dokumentace — 6 beden o rozměrech $70 \times 45 \times 40$ cm.

2. Shromáždit příslušníky štábu v určených prostorech tak, aby do 90 minut po vyhlášení BP byly:

a) skupina PS (přijímacího střediska) osob a MV (motorových vozidel) a skupina polního VS mimo obvod posádky,

b) skupina zálohy velení do doby zaujetí polního VS a zpětný odřad na chráněném pracovišti v místě posádky.

3. Rozvinout PS osob a MV do 3 hodin po vyhlášení BP.

Síly a prostředky pro splnění úkolu

Štáb útvaru má:

17 vojáků, z nichž 4 mají oprávnění řídit vojenská vozidla;

7 občanských pracovníků, z nichž 1 je řidič;

1 osobní automobil 4místný (M-407), 1 pohotovostní automobil GAZ-69 s pří-

věsným vozíkem pro přepravu beden s dokumentací, 1 motocykl Jawa 250;

7 příslušníků štábu včetně řidiče má telefon do bytu.

Základním podkladem pro zpracování projektu plánu bojové pohotovosti je seznam činností, které bojovou pohotovost zajišťují s časovým ohodnocením doby jejich trvání a seznam osob a prostředků pro tuto činnost.

Celý proces uvádění štábu do bojové pohotovosti si rozdělíme na jednotlivé dílčí úkoly, počínaje činností dozorcího od přijetí příslušného signálu, až do okamžiku dosažení bojové pohotovosti celého štábu. Doby trvání jednotlivých činností stanovíme na základě zkušeností z nácvičů a konkrétních podmínek vyrozumění a svozu příslušníků štábu. K vyjádření doby trvání činností použijeme jednoho časového měřítka (minuty).

Při vypracování seznamu činností (**tabulka 1**) vycházíme z úkolů příslušníků štábu podle plánu bojového rozdělení (**tabulka 2**).

Na základě seznamu činností a jejich časové návaznosti sestavíme síťový graf (**příloha 1**), který je grafickým vyjádřením plánu bojové pohotovosti. Správné sestavení síťového grafu je předpokladem úspěšného užití metod k vyřešení úkolu. Správnost sestaveného síťového grafu zkontrolujeme a kritickou cestu určíme pomocí výpočetní matice (**příloha 2**).

Kritická cesta je v síťovém grafu vyznačena červeně.

Při konstrukci síťového grafu jsme v našem případě použili tzv. kontrolních uzlů (čís. 14 a 42), které usnadňují kontrolu splnění dílčích úkolů ve stanovených lhůtách (vyvezení dokumentace, soustředění příslušníků štábu v určených prostorech). Z kontrolních uzlů, které slouží pouze k tomuto účelu, nesmějí vycházet žádné další činnosti, ty začínají v těch

Seznam činností při bojovém Poplachu s časovým ohodnocením

Tabulka 1

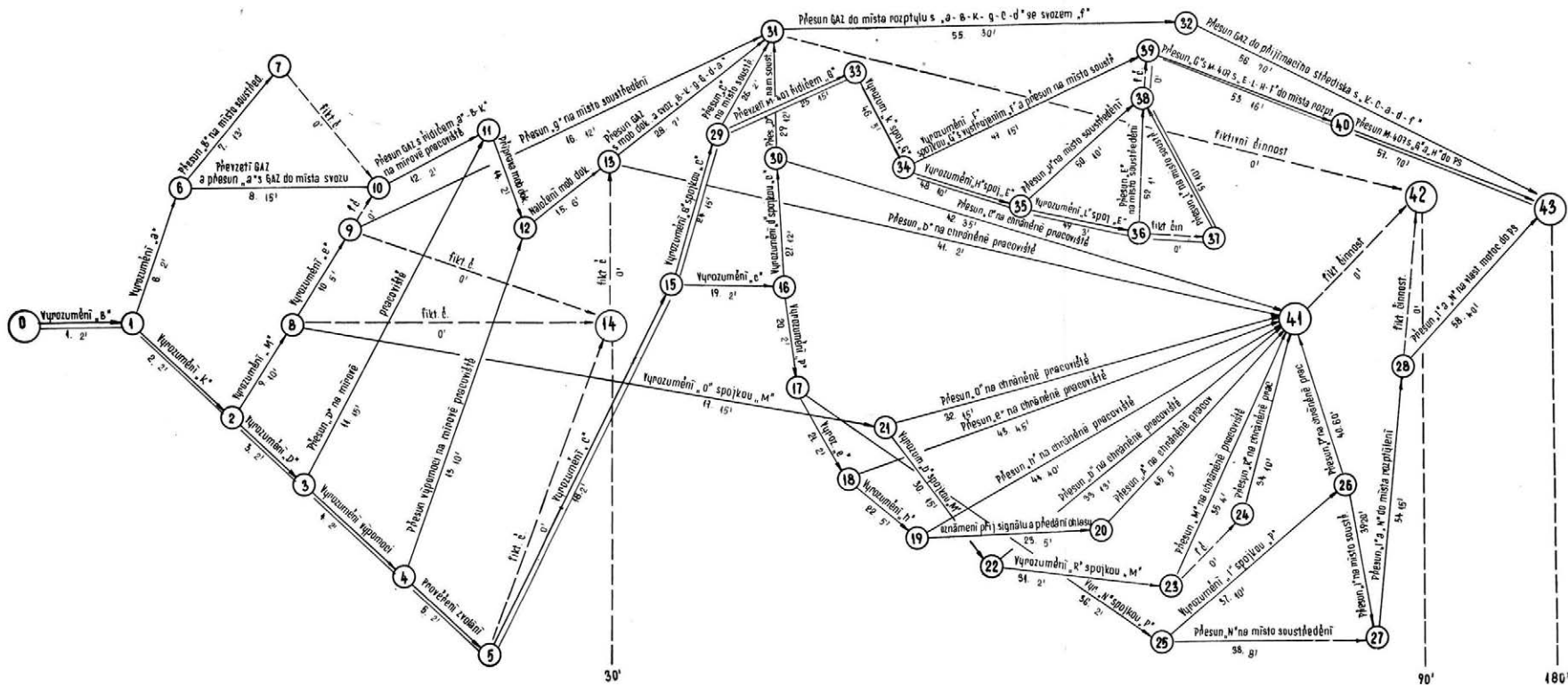
Poř. čís.	Název činnosti	Popis činnosti	Časové ohodnocení
1	2	3	4
1	Vyrozumění „B“	Dozorčí po přijmutí hesla o bojovém poplachu telefonicky vyrozumí důst. „B“ a informuje o vyhlášené situaci.	2'
2	Vyrozumění „K“	Dozorčí-telefonicky důst. „K“	2'
3	Vyrozumění „D“	Dozorčí-telefonicky důst. „D“	2'
4	Vyrozumění výpomoci	Dozorčí vyžádá telefonem výpomoc pro střežení objektu	2'
5	Provedení zvolání podle pokynů „B“	Dozorčí podle vydaných pokynů důst. „B“ při jeho vyrozumění.	2'
6	Vyrozumění „a“ (fidiče)	Důst. „B“ telefonicky z bytu.	2'
7	Přesun „B“ na místo soustředění	Důstojník „B“ se vystrojí a jde pěšky na místo soustředění č. 1	13'
8	Převzetí GAZ a přesun „a“ s GAZ na místo svozu.	Obč. prac. „a“ se vystrojí, jde pěšky do garáže, převezme auto GAZ a jede na místo soustředění č. 1.	15'
9	Vyrozumění „M“ spojkou „K“	Důst. „K“ se vystrojí a jako pěší spojka jde vyrozumět důst. „M“	10'
10	Vyrozumění „g“ spojkou „K“	Důst. „K“ po vyrozumění důst. „M“ jde pěšky vyrozumět obč. prac. „g“ a odtud jde na místo soustředění č. 1.	5'
11	Přesun „D“ na mírové pracoviště	Po telef. vyrozumění dozorcím se důst. „D“ vystrojí a jde pěšky na mírové pracoviště	15'
12	Přesun GAZ s fidičem „a“ na mírové pracoviště s „B“ a „K“	Z místa soustředění č. 1 svezde fidič „a“ s GAZ důst. „B“ a „K“ na mírové pracoviště	2'
13	Přesun výpomoci na mírové pracoviště	Výpomoc přijde na mírové pracoviště	10'
14	Příprava mobilizační dokumentace	Důst. „B“, „K“ a „D“ připraví bedny s mob. dokumentací k naložení	2'
15	Naložení mobilizační dokumentace	Důst. „B“, „K“, „D“ a fidič „a“ naloží bedny s mob. dokumentací do auta GAZ	6'
16	Přesun „g“ na místo soustředění	Po vyrozumění spojkou „K“ a vystrojení jde obč. prac. „g“ pěšky na místo soustředění číslo 2.	12'
17	Vyrozumění „O“ spojkou „M“	Důstojník „M“ se vystrojí a jde pěšky vyrozumět důstojníka „O“.	15'
18	Vyrozumění „C“	Dozorčí-telefonicky	2'
19	Vyrozumění „c“	Dozorčí-telefonicky	2'
20	Vyrozumění „P“	Dozorčí-telefonicky	2'
21	Vyrozumění „e“	Dozorčí-telefonicky	2'

Poř. čís.	Název činnosti	Popis činnosti	Časové ohodnocení
1	2	3	4
22	Vyrozumění „h“	Dozorčí-telefonicky	5'
23	Oznámení příjmu signálu a předání ohlasu	Ohlas předává dozorčí telefonicky	5'
24	Vyrozumění „G“ spojkou „C“	Po vyrozumění dozorčím jde důstojník „C“ pěšky vyrozumět důst. „G“	15'
25	Převzetí auta M-407 důstojníkem „G“ (fidič)	Důstojník „G“ se vystrojí a jde pěšky do garáže, kde převezme auto M-407	15'
26	Přesun „C“ na místo soustředění	Důstojník „C“ se po vyrozumění vystrojí a jde pěšky na místo soustředění číslo 3., kde vyčká na svaz	2'
27	Vyrozumění „d“ spojkou „c“	Občanský pracovník „c“ po telefonickém vyrozumění dozorčím se vystrojí a jde pěšky vyrozumět obč. pracovníka „d“.	12'
28	Přesun GAZ s mob. dokumentací a svaz „B“, „K“, „g“, „C“, „d“, „a“	Po naložení mobilizační dokumentace a nastoupení důst. „B“ a „K“ odjede GAZ na místo soustředění čís. 2, kde nastoupí obč. prac. „g“, odtud přesun na místo soustředění čís. 3, kde nastoupí důst. „C“ a obč. prac. „d“.	7'
29	Přesun „d“ na místo soustředění	Obč. prac. „d“ se vystrojí a jde pěšky do místa soustředění číslo 3 a čeká na svaz	12'
30	Vyrozumění „b“ spojkou „M“	Důst. „M“ po vyrozumění důst. „O“ jde pěšky vyrozumět obč. prac. „b“	15'
31	Vyrozumění „R“ spojkou „M“	Důstojník „M“ po vyrozumění obč. prac. „b“ jde pěšky vyrozumět důstojníka „R“	2'
32	Přesun „O“ na chráněné pracoviště	Důstojník „O“ po vystrojení jde pěšky na chráněné pracoviště	15'
33	Přesun „b“ na chráněné pracoviště	Obč. prac. „b“ po vystrojení jde pěšky na chráněné pracoviště	13'
34	Přesun „R“ na chráněné pracoviště	Důstojník „R“ po vystrojení jde pěšky na chráněné pracoviště	10'
35	Přesun „M“ na chráněné pracoviště	Důstojník „M“ po vyrozumění „R“ jde pěšky na chráněné pracoviště	4'
36	Vyrozumění „N“ spojkou „P“	Důstojník „P“ vyrozumí telefonicky z bytu důstojníka „N“	2'
37	Vyrozumění „I“ spojkou „P“	Důstojník „P“ po vystrojení jde pěšky vyrozumět důstojníka „I“	10'
38	Přesun „N“ na místo soustředění	Důstojník „N“ po vystrojení jde pěšky na místo soustředění číslo 4	8'
39	Přesun „I“ na místo soustředění	Důstojník „I“ se přesune vlastním motocyklem na místo soustředění číslo 4 a doveze důstojníka „N“	20'
40	Přesun „P“ na chráněné pracoviště	Důstojník „P“ po vyrozumění důstojníka „I“ se přesune vlakem na chráněné pracoviště	60'

Názory — ohlasy

Poř. čís.	Název činnosti	Popis činnosti	Časové ohodnocení
1	2	3	4
41	Přesun „D“ na chráněné pracoviště	Důstojník „D“ jde pěšky na chráněné pracoviště	2'
42	Přesun „c“ na chráněné pracoviště	Občanský prac. „c“ po vyrozumění „d“ jde pěšky na chráněné pracoviště	35'
43	Přesun „e“ na chráněné pracoviště	Občanský prac. „e“ po vystrojení jde pěšky na chráněné pracoviště	45'
44	Přesun „h“ na chráněné pracoviště	Záložní důstojník „h“ se vystrojí a jde pěšky na chráněné pracoviště	40'
45	Přesun „A“ na chráněné pracoviště	Důstojník „A“ – dozorcí po předání služby se přesune na chráněné pracoviště	5'
46	Vyrozumění „E“ spojkou „G“	Důstojník „G“ (řidič M-407) vyrozumí důstojníka „E“	5'
47	Vyrozumění „F“ spojkou „G“ s vystrojením „F“ a přesun na místo soustředění	Důstojník „G“ (řidič M-407) vyrozumí důstojníka „P“ a po vystrojení dovede ho na místo soustředění na číslo 5	15'
48	Vyrozumění „H“ spojkou „E“	Důstojník „E“ po vystrojení pěšky vyrozumí důstojníka „H“	10'
49	Vyrozumění „L“ spojkou „E“	Důstojník „E“ jde pěšky vyrozumět důstojníka „L“	3'
50	Přesun „H“ na místo soustředění	Důstojník „H“ se vystrojí a jde pěšky na místo soustředění číslo 5	10'
51	Přesun „L“ na místo soustředění	Důstojník „L“ se vystrojí a jde pěšky na místo soustředění číslo 5	10'
52	Přesun „E“ na místo soustředění	Důstojník „E“ po vyrozumění „M“ a „L“ jde pěšky na místo soustředění	1'
53	Přesun „G“ (řidič s M-407 s „E“, „L“, „H“, „F“ do místa rozptýlení	Důstojník „G“ odveze služebním autem M-407 důstojníky „E“, „F“, „H“, „L“ do místa rozptýlení číslo 1	16'
54	Přesun „I“ a „N“ do místa rozptýlení	Důstojník „N“ s „I“ se přesunou na vlastním motocyklu do místa rozptýlení číslo 2	15'
55	Přesun GAZ do místa rozptýlení s „a“, „B“, „K“, „g“, „C“, „d“ s vyrozuměním „f“	Občanský prac. „a“ odveze autem GAZ skupinu důstojníků a obč. prac. „B“, „C“, „K“, „d“ do místa rozptýlení číslo 1, kde vyrozumí občanského prac. „f“. Důstojník „B“ vystoupí a zůstává na místě.	30'
56	Přesun GAZ do přijímacího střediska s „g“, „K“, „a“, „C“, „d“, „f“	Po vystrojení a nastoupení občanského prac. „f“ pokračuje GAZ s „C“, „K“, „a“, „d“, „f“, „g“ do místa přijímacího střediska	70'
57	Přesun M-407 do přijímacího střediska s „G“ a „H“	Důstojník „G“ a „H“ se přesunou s autem M-407 do přijímacího střediska	70'
58	Přesun „I“ a „N“ na vlastním motocyklu do přijímacího střediska	Důstojník „I“ a „N“ se přesunou na vlastním motocyklu do přijímacího střediska	40'

SÍŤOVÝ GRAF PLĀNU BOJOVĚ POKROUČNOSTI

Plán bojového rozdělení

POLNÍ VS		PS osob a MV		ZÁLOHA VS A ZPĚTNÝ ODŘAD		DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
JMÉNO	způsob vyrozumění	JMÉNO	způsob vyrozumění	JMÉNO	způsob vyrozumění	DRUH	ŘIDIČ
Důstojník B	telefonicky	Důstojník C	telefonicky	Důstojník D	telefonicky	GAZ-69	obč. prac. „a“
Důstojník E	spojkou	Důstojník G	spojkou	Důstojník M	spojkou	M-407	Důstojník „G“
Důstojník F	spojkou	Důstojník H	spojkou	Důstojník P	telefonicky		
Důstojník L	spojkou	Důstojník I	spojkou	Důstojník R	spojkou		
		Důstojník K	telefonicky	Důstojník O	spojkou		
		Důstojník N	telefonicky	občanský pracovník b	spojkou		
		občanský pracovník d	spojkou	občanský pracovník c	telefonicky		
		občanský pracovník f	spojkou	občanský pracovník e	telefonicky		
		občanský pracovník g	spojkou	voj. v záloze h	telefonicky		
DOZORČÍ ŠTÁBU: důstojník A							

Poznámka: JMÉNA DŮSTOJNÍKŮ JSOU NAHRAZENA INDEXY – A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, R.

8

JMÉNA OBČANSKÝCH PRACOVNÍKŮ A VOJ. V ZÁLOZE INDEXY – a, b, c, d, e, f, g, h.

uzlech, odkud vedou fiktivní hrany do kontrolních uzlů. Proto nejsou ve výpočetní matici uvedeny pro tyto uzly hodnoty

$$t_j^{(2)} \text{ a } t_j^{(1)} - t_i^{(0)}$$

Závěr

Příklad pokusného řešení plánu bojové pohotovosti štábu útvaru metodou kritické cesty umožnil prověřit realnost dosavadního plánu BP a podle výsledku provést potřebná opatření k tomu, aby plán vyhovoval stanoveným podmínkám a lhůtám

zajištění bojové pohotovosti. Současně jsme si ověřili účelnost použití této metody pro řešení podobných úkolů.

Je pochopitelné, že samotná metoda nemůže odstranit příčiny a nedostatky plánů, ale pomůže nám nalézt ty úseky činnosti, které mají pro splnění úkolu rozhodující význam, a to je pro zkvalitnění a zajištění reálnosti naší plánovací praxe jednou z nejdůležitějších podmínek.

Proto se domníváme, že najde široké uplatnění i na jiných úsecích plánování a řízení přípravy vojsk.

Zásobování municí v POV

(VM č. 1/65 — PT)

Podplukovník Jaroslav L e s e n s k ý

Autor článku řeší jednu z nejtěžších otázek materiálního zabezpečení vojsk — zásobování municí první den operace, zejména při jejím zahájení. Navrhovaná opatření jsou logická a bylo by možné s nimi souhlasit. Podle mého názoru však zjednodušují situaci a proto se pokusím o jejich rozbor.

Otázce zásobování municí při zahájení války, kdy počítáme s dělostřeleckou přípravou, nebyla věnována náležitá pozornost. Na jednom velitelsko-štabním cvičení NRDV informoval velitele, že dělostřelectvo je schopno plnit dané úkoly, počínaje dělostřeleckou přípravou. Skutečnost však byla jiná.

U svazků, útvarů a dělostřeleckých útvarů byly jen pohyblivé zásoby munice. Počítáme-li, že dělostřelectvo spotřebuje 0,5 pp na dělostřeleckou přípravu, pak při zahájení přemístění k podpoře útoku by zbylo ze zásob dělostřelecké munice v rámci svazku 0,5 pp. A vezmeme-li v úvahu, že armádní transport by mohl zasáhnout ve prospěch svazků až koncem D1, vidíme, že skutečnost je víc než drastická. Dělostřelectvo by pro nedostatek munice nemohlo zabezpečit nepřetržitou palbou podporu boje všeojskových svazků a útvarů.

Jaká by byla možnost doplnit munici za této situace? Připustíme, že divizní a

plukovní zásoby ve výši 0,5 pp (pluk 0,3, divize 0,2 pp) by byly předány ke zbráním při zaujetí palebného postavení. Volné dopravní prostředky divize (útvarů) by odjely k doplnění spotřebovaných zásob (0,5 pp), což by si vyžádalo sloučit dopravní prostředky několika zásobovacích stupňů (útvary, divize); přitom vyčleněné zdroje nejsou blíže než 50 km od státní hranice. To znamená, že k odběru je nutno počítat na jízdu 2—3 hodiny, nakládání 1—2 hodiny a na zpáteční jízdu (kdy zatím vojska mohla postoupit o dalších 10 až 15 km), další 3 hodiny. Vozidla by se mohla vrátit k útvarům a doplnit zásoby nejdříve za 6—8 hodin. Vojska by tedy plnila úkoly po dobu 6 hodin s 0,5 pp děl. munice.

Tento stav nelze připustit. K vyřešení této situace, na niž jsem poukazyval, byly různé návrhy, např. navézt zásoby do palebného postavení apod.

Podívejme se na návrh plk. Horáčka.

1. Vytvořit předem již v míru nebo nejpозději v období zvýšeného politického napětí v předpokládaných prostorech činnosti dělostřeleckého, včetně posilového, předsunuté zásoby dělostřelecké munice, a to minimálně ve výši plánované spotřeby na dělostřeleckou přípravu.

Autor měl asi na mysli předpokládaná palebná postavení (jinak by nemělo smys-

lu zvláště u posilového dělostřelectva, dislokovaného ve větší hloubce, vytvářet zásoby v prostorech shromaždišť. Co však nepřátelský průzkum, který by již v míru zjistil skládky materiálu v blízkosti hranic? Odpověď snad není nutná. Použije dělostřelectvo k dělostřelecké přípravě palebná postavení předem určená, do nichž by byla také předem navedena munice? Bude-li pro první operaci armády typický střetný boj a sražení (viz článek generálmajora J. Voštery), potom musíme dojít k závěru, že palebná postavení budou také na různých místech. Tento návrh považují tedy za nereálný.

2. Ve stejných nebo z hlediska operačního výhodnějších prostorech vytvořit určité předsunuté zásoby munice armády k zajištění odběrů munice prostředky svazků a posilových jednotek během prvního dne boje do doby zřízení a aktivování mobilního APDS v PAZ.

Ze stejných důvodů považují za nereálné vytvářet předsunuté zásoby v prostorech předpokládané činnosti dělostřeleckých útvarů (palebných postavení). Jiná věc je vytvořit předsunuté zásoby munice ve výhodných prostorech z hlediska operačního. Tyto zásoby musí být v úměrné vzdálenosti od státních hranic a ve výši, která by zabezpečovala úhradu spotřeby nejen pro D1, ale i pro D2. Je možno plně souhlasit s názorem na vytvoření předsunutých zásob, což není novinkou. Domnívám se, že tyto předsunuté zásoby nemohou být armádní vzhledem k tomu, že musí zabezpečovat nejen spotřebu D1, ale i D2. Při řešení otázek plynulého zásobování municí musíme zvažovat podmínky zahájení války a musíme brát nejhorší variantu zahájení války (viz článek generálmajora Voštery), tj. s překvapením. To také znamená, že by nebylo zvýšené období napětí a že by tedy nemohla být uskutečněna předmobilizační opatření. Armádní a frontový tyl by plnil úkoly v tylovém zabezpečení s těmi prostředky, které má k dispozici v míru. Podle platných zásad a zkušeností ze cvičení frontový tyl vytváří OPFZ každý druhý den, ale v POV první oddělení až D3 a dokonce jsou úvahy i D4. Nechci to rozebírat, ale došli bychom k závěru, že frontový tyl by musel zasahovat ve prospěch vojsk daleko dříve, např. přísuny vlastními dopravními prostředky třeba až k útvarům již v průběhu D3. Předsunuté zásoby, jaké má na mysli plk. Horáček a jak je uvádí v tabulce, musí být alespoň ve výši dvoudenní spo-

třeby armády. O charakteru zásob nemusím se snad zmiňovat.

Poněvadž autor uvádí ve schématu možný systém zásobování municí D1, rozeberu krátce možnou variantu zásobování z předpokládané nejhorší varianty zahájení války — s překvapením. Vycházím z předpokladu, že svazky budou doplňovány municí vzhledem ke spotřebě dvakrát denně. První doplnění svazku jsem rozebral, odběr s návratem by trval asi 6—8 hodin v příznivé variantě, že divizní zásoby byly předány v době dělostřelecké přípravy. Je reálnější počítat s tím, že zásoby bude možno od zahájení války předat ke zbraním nejdříve za 2—4 hodiny, vozidla po odběru munice mohou se vrátit do sestavy svazku a útvarů asi za 10—12 hodin. Kdybychom počítali i s druhým odběrem munice svazků v předsunutých skladech, je nutno uvést, kdy by se opět vrátily jejich dopravní prostředky do sestavy útvarů a svazků. Předpokládejme, že vozidla z prvního odběru se vrátila za 10 hodin; předání zásob a tím uvolnění vozidel svazku pro odběr by trvalo maximálně 2 hodiny, tj. do 12 hodin D1. V této době by svazky mohly být v příznivé variantě asi v polovině plánovaného úkolu D1 tj. ze vzdálenosti k odběru by činila alespoň 70 km (jízda asi 4 hodiny, odběr v předsunutém skladu 2—3 hodiny, návrat — vojska plní úkol již 17 hodin a blíží se k splnění DÚ — na vzdálenost 80 km za 4—5 hodin).

Z druhého odběru by se tedy dopravní prostředky svazků vrátily v D1 asi ve 24 hod. a zásoby ke zbraním by byly dopraveny D2 asi do 03 hod. Vidíme, že v této variantě by došlo k druhému doplnění za více než 12 hodin od prvního.

Z této velmi pravděpodobné varianty je zřejmé, že dopravní prostředky svazků nejsou schopny uskutečnit za 1 den dva koloběhy (je možnost složit některý druh materiálu, ovšem vozidla by se musela pro něj vracet, což by nebylo výhodné).

Vycházíme-li z uvedeného schématu, nesouhlasím s řešením druhého odběru. Autor předpokládá, že APDS je vytvořen již z D1 na D2 a divizní automobilní dopravní útvary i posilové by již mohly uskutečňovat odběr. Rozebral jsem velkou velmi příznivou variantu možného návratu dopravních vozidel svazků z odběru munice z předsunutého skladu a přesto je na rozhraní D1 a D2. Kdyby byl z D1 na D2 vytvořen APDS, musel by být naložen na automobilních útvarech armády. Co tomu brání, aby armáda uskutečnila

přesun svazkům (do VM, do prostorů skladů apod.)? Vždyť je to zásadní zásobovací princip, že nadřazený přisunuje podřízeným (i když nesmíme lpět na šabloně). Při zásobování volíme nejvýhodnější systém, ale tato zásada musí převažovat. Dopravní útvary svazků, které uskutečnily již první odběr, jsou v nevýhodné situaci z hlediska únavy řidičů, technické údržby apod. Bylo by trestuhodné, kdyby ZT v této variantě řešil druhé doplnění svazků D1 municí odběrem a armádní prostředky by stály. V uvedené variantě bude nejúčelnější, aby druhé doplnění munice D1 uskutečnily armádní automobilní prostředky. Jaké má armádní tyl možnosti doplnit municí svazky v průběhu D1? Vycházím z nejhorší varianty zahájení války. Armádní tyl má již v míru kapacitu automobilních útvarů okolo 1000 tun, což se přibližuje armádnímu normativu munice. Bude-li vyhlášen bojový poplach a vojska po zaujetí operační sestavy zahájí střetný boj a sražení, tato kapacita automobilních útvarů může být nejméně ze 75 % použita především k vyvezení armádního normativu munice s rozložením, jak navrhuje plk. Horáček, tj. vyšší zásoby dělostřelecké, tankové a Pl munice. Tyto zásoby mohou být naloženy v určené DZ (kde je deponium armádního normativu) od času P za 10–12 hodin. S těmito zásobami (v této variantě) bychom mohli počítat pro doplnění svazků (jízda na vzdálenost ke státní hranici cca 100 km a do divizních skladů 20–30 km) D1 kolem 19. a 20. hod., což z hlediska doplnění svazků D1 plně vyhovuje. Podruhé mohou doplnit svazky armádní automobilní útvary z D1 a D2. Zásobovací systém D2 a D3 z hledis-

ka zásobování munice by vyžadoval další rozbor, což si nekladu za cíl v tomto diskusním příspěvku. Armádní automobilní útvary, které doplnily svazky z D1 na D2, by se D2 vrátily k odběru na státní území a potom by doplnily svazky v průběhu D2. Ovšem situace D2 a D3 z hlediska koloběhu je tak napjatá, že заслужuje další podrobnou analýzu.

S návrhem na snížení počtu míst překládání je možno plně souhlasit. I v současném zásobovacím systému je nutné omezit překládání zásob munice, což je zakotveno ve směrnících. Je možné, aby armádní transport s municí složil zásoby až u útvarů (i v palebných postaveních). Vynechání některých zásobovacích stupňů bude právě D1 a neváhám říci až do D3 včetně, typické (z hlediska koloběhů bude nutno překrývat jednotlivé zásobovací stupně).

Závěr

Autor článku se snažil řešit jednu z nepalčivějších otázek zabezpečení vojsk municí při zahájení útočné operace armády. Tento problém je prvořadý a jeho vyřešení přímo podmiňuje úspěch či neúspěch a vedení 1. útočné operace. Bude nutné, aby se tímto problémem zabývali všichni odpovědní funkcionáři a při velitelsko-štabních cvičeních vycházeli při rozhodování jen z hodnověrných a reálných podkladů. Problematika je podle mého názoru natolik závažná, že by zasluhovala podrobnou analýzu, zvláště při nových názorech na spotřebu munice v útočné operaci armády, zejména 1. a 2. den operace.